EkoAvrasya

EKONOMİK VE STRATEJİK ARAŞTIRMALAR DERGİSİ 3 AYDA BİR YAYINLANIR ÜCRETSİZDİR YIL 6 SAYI 23

2013 / 3

ISSN 1307-8224

SURİYE, TÜRKİYE İÇİN NE KADAR TEHDİT?
Prof. Dr. **Mehmet Özcan** 14

ASTANA EXPO-2017 FUARI
Doç. Dr. **Canat Mominkulov** 18

RUSYA'NIN BÜYÜK HAMLESİ ÖZBEKİSTAN'I KAZANMAK
Turgay Düğen 32

UKRAYNA BÜYÜKELÇİSİ SERGİY KORSUNSKYI
Röportaj: **Yeşim Özcan** 46

“Avrasya’ya açılan kapınız”

EkoAvrasya

6 yaşında...

www.ekoavrasya.net

TAV
Airport Fashion
Fall&Winter
2013
Havalimanlarının Stili, Şehirlerin Stilini Belirler.
Tepe Akfen
TAV
Havalimanları

İSTANBUL•ANKARA•İZMİR•ANTALYA-GAZİPAŞA•TİFLİS
BATUM•ENFİDHA•MONASTIR•ÜSKÜP•OHRİD•RİGA•MEDİNE

tavhavalimanlari.com.tr

İÇİNDEKİLER

04 ARAL GÖLÜ KURTARILABİLECEK Mİ?

14 SURİYE, TÜRKİYE İÇİN NE KADAR TEHDİT?

16 YURTDIŞINDA YAŞAYAN TÜRKLER VE TÜRK KİMLİĞİNİN KORUNMASI

18 ASTANA EXPO-2017 FUARI

22 GÜRCİSTAN'IN DENGE POLİTİKASI VE TÜRKİYE-GÜRCİSTAN İLİŞKİLERİ

26 KAZAKİSTAN VE TÜRKİYE KARDEŞLİĞİN ÖRNEĞİ

30 TOPLUMSAL HAFIZANIN SİYASETLE İLİŞKİSİ

32 RUSYA'NIN BÜYÜK HAMLESİ ÖZBEKİSTAN'I KAZANMAK

36 AZERBAYCAN'IN SOSYOEKONOMİK YÜKSELİŞİ VE HAYDAR ALİYEV

38 TÜRKİYE'NİN KAFKASYA POLİTİKASINA MOSKOVA'NIN BAKIŞI

44 OSMANLI DEVLETİNDE HOŞGÖRÜNÜN DELİLİ MİLLET SİSTEMİ

46 "KARADENİZ BÖLGESİNDE TİCARETİ KOLAYLAŞTIRMAYI HEDEFLİYORUZ"

52 ERMENİSTAN YOL AYRIMINDA

56 K.K.T.C.'DE VATANDAŞLIĞA KARŞI OLMAK

58 "TÜRKİYE'NİN EKSENİ KAYMADI PERGELİ AÇILDI"

60 BİR İŞ SANATI: STRATEJİK KONUMLANDIRMA

64 YUNUS EMRE ORATORYO'SUNUN ARDINDAN

66 PREŞOVA VADİSİ: KRİZDEN FIRSATA SÜREÇ

70 KAZAKİSTANIN EKONOMİK VE JEOPOLİTİK NÜFUS İHTİYACI

74 EKOHABER

BAŞKANDAN

Avrasya Ekonomik İlişkiler Derneği olarak yine oldukça yoğun bir gündem takip ettik. Yorucuydu ama aldığımız "tebrik ve teşekkür" telefonları, elektronik postalar tüm yorgunluğumuzu alıp götürdü.

Dernek olarak üstlenmiş olduğumuz misyon doğrultusunda "Kuzey Kıbrıs'ta Geleceğin Planlanması" temalı çalıştaylar serimizin üçüncüsünü Nisan ayı içerisinde Ankara'da gerçekleştirdik. KKTC ve Türkiye'den çok sayıda davetlinin katıldığı Çalıştay'da alanında uzman akademisyen ve uzmanlar bilgi aktarımı yaptı.

Ankara, Mayıs ayında önemli bir uluslararası foruma evsahipliği yaptı. Avrasya Sivil Toplum İşbirliği Derneği tarafından organize edilen III. Uluslararası Karadeniz Sivil Toplum Forumu kapsamında 11 ülkeden 70 STK temsilcisi Ankara'da bir araya geldi. Dernek olarak davet edildiğimiz Forumun aynı zamanda EkoAvrasya olarak basın destekçisi olduk.

Yaza "merhaba" dediğimiz şu günlerde aynı yoğun tempo ile çalışmaya devam ediyoruz. Dergimizin yeni sayısını size ulaştırdığımız şu günlerde Ankara'nın teknoloji üssü Kazan'da, Kazan Belediyesi ve TÜRKSOY ile birlikte "Yedi Cihan Kazan" projesi ile dünyanın farklı ülkelerinden gelen fotoğraf santçılarını Kazan'da ağırlıyoruz. Proje ile ilgili detayları ilerleyen sayfalarımızdan takip edebilirsiniz.

Temmuz ayında gözümüz dost ülke Kazakistan ve Azerbaycan'da olacak. Astana'nın başkent oluşunun 15. yıldönümü etkinlikleri için Temmuz ayının ilk haftası Kazakistan'da olacağız. Kutlama organizasyonunu Astana'dan takip edecek olan editörümüz bir sonraki sayı için çalışmaya şimdiden başladı. Diğer kutlamamız ise Azerbaycan'da. Merkezi Azerbaycan'ın başkenti Bakü'de bulunan Dünya Genç Yazarlar Birliği bu yıl 15. yaşını kutlayacak. Değerli dostum Ekber Qoşalı'yı başarılı çalışmaları için tebrik ediyor, nice yıllar diliyorum.

Başarılar, mutluluklar, iyilik ve güzellikler paylaşıldıkça artar. Sözlerimi, Türk halk şairlerinin tartışmasız öncüsü olan büyük şair Yunus Emre'nin mısraları ile bitirirken sevgiyle, sağlıcakla kalmanızı diliyorum.

"Gelin tanış olalım, işi kolay kılalım

Sevelim sevilelim, dünya kimseye kalmaz"

Hikmet Eren

EkoAvrasya

Ekonomik ve Sosyal Araştırmalar Dergisi
Yıl:6 Sayı:23 2013 / 3

Sahibi
Avrasya Ekonomik Sosyal İlişkiler Derneği Adına
Hikmet EREN

Yazı İşleri Müdürü
Gökhan BAHÇECİK

Genel Yayın Yönetmeni
Haluk ERDOĞAN

Yayın Kurulu Başkanı
Dr. İsmail SAFİ

Editör
Yeşim ÖZCAN

Akademik Kurul Başkanı
Prof. Dr. Hayati AKTAŞ

Dış İlişkiler Koordinatörü
Niyazi G. ATAY

Yayın Koordinatörü
İbrahim ALBAYRAK

Hukuk Danışmanı
Av. Dr. Sami NARTER

Halkla İlişkiler
Bilal BULUT

Kapak ve Sayfa Tasarımı
Özgür Hakan ASLAN

Web Tasarımı
Cengiz YUMAK

Dağıtım
Telekurye Dağıtım A.Ş.

iPad/iPhone ve Android Uygulaması
MySYS Yazılım ve Bilişim Sistemleri
+90 (312) 286 73 73 www.mysys.com.tr - bilgi@mysys.com.tr

Baskı
TDV Yayın Matbaacılık ve Ticaret İşletmesi
Ostim Örnek Sanayi Sitesi 1. Cadde 358. Sokak No: 11
06370 Yenimahalle / ANKARA
Tel: +90 312 354 91 31 - Faks: +90 312 354 91 32

Yönetim Merkezi
Güçlükaya Mah. Estergon Türk Kültür Merkezi No: 12
Keçiören, Ankara, Turkey
Tlf: +90 312 358 94 49 Gsm: +90 0532 602 15 07
www.ekoavrasya.net / iletisim@ekoavrasya.net

EkoAvrasya Dergisi, Avrasya Ekonomik Sosyal İlişkiler Derneği tarafından T.C. yasalarına uygun olarak yayımlanmaktadır. EkoAvrasya Dergisi Basın Meslek İlkeleri'ne uymayı taahhüt eder. Yazıların ve ilanların sorumluluğu yazı ve ilan sahiplerine aittir. Gönderilen yazı, resim veya karikatür yayınlansın ya da yayınlanmasın iade edilmez. Dergide olabilecek hataların bildirilmesi rica olunur. Cevap hakkı doğurabilecek yayın için cevap hakkı saklıdır.

Dergimiz Avrasya İletişimciler Birliği üyesidir.
Dergimiz Cihan Haber Ajansı üyesidir.
Yerel Süreli Yayın - 3 ayda bir yayınlanır.
ISSN 1307-8224
Baskı Tarihi: 15 Temmuz 2013
Ücretsizdir. Para ile satılmaz.

Aral Gölü Kurtarılabilecek mi?

Yrd. Doç. Dr. **Abbas Karaağaçlı**
GİRESUN ÜNİVERSİTESİ ÖĞRETİM ÜYESİ, EKOAVRASYA DANIŞMA KURULU ÜYESİ

GÜNÜMÜZDE YAŞANAN ÇEVRE SORUNLARI DÜNYANIN EN TEMEL VE ORTAK PROBLEMİ HALİNE GELMİŞTİR. BİR ÜLKEDE, BÖLGEDE YAŞANAN FELAKET GEREK SEBEPLERİ GEREKSE SONUÇLARI İTİBARİYLE ULUSLARARASI BOYUT KAZANARAK "KÜRESEL SORUN" HALİNE GELMEKTEDİR.

ARAL'IN KURUMASIYLA BAŞLAYAN VE GÜNÜMÜZDE DE BÜYÜK BİR HIZLA DEVAM EDEN FELAKET, SADECE O BÖLGENİN DEĞİL TÜN DÜNYANIN ORTAK SORUNU HALİNE GELMİŞTİR. KÜRESEL BİR NİTELİK KAZANAN ARAL GÖLÜ SORUNUNU ÇÖZMEK İÇİN BATI ÜLKELERİ KAZAKİSTAN VE ÖZBEKİSTAN'A YARDIM ETMEK İÇİN ÇEŞİTLİ GİRİŞİMLERDE BULUNMUŞTUR.

ÇEVRESEL VE EKOLOJİK SORUNLAR SONUCUNDA KURUMAYA YÜZ TUTMUŞ ARAL'IN O CANLILIĞI BİTMİŞ, SULARIN ÇEKİLMESİYLE BATAKLIĞA VE ÇÖLE DÖNÜŞMÜŞ, GÖLÜN TABANINDA YARIYA KADAR ÇAMURA SAPLANMIŞ YÜK, YOLCU VE BALIKÇI TEKNELERİ BİRER HAYALET GİBİ ZAMANA MEYDAN OKURCASINA GÖLÜN BAŞINA GELEN FELAKETİN TANIKLARI GİBİDİR. BU ARAŞTIRMA YAZISINDA ARALIN BAŞINA GELENLERİ MERCEK ALTINA ALIYORUZ.

Sovyetler Birliği döneminde Çernobil Nükleer faciasından sonra Aral Gölü'nün kurumaya yüz tutması meydana gelmiş en önemli çevresel felakettir. Aral, daha 1960'larda içinde her türlü canlıyı barındıran ve muhteşem bir göl konumunda olan balıkçılıktan ulaşma, etrafında başta Özbekistan Cumhuriyeti sınırları içinde yer alan Karakalpakistan Özerk Cumhuriyeti'nin başkenti konumundaki Nüküs kenti olmak üzere onlarca faal limanının iskelelerine yanaşan ticari, yük ve yolcu gemilerinin dolaştığı canlı bir göl konumdaydı.

Günümüzde ise çevresel ve ekolojik sorunlar sonucunda kurumaya yüz tutmuş Aral'ın o canlılığı bitmiş, suların çekilmesiyle bataklığa ve çöle dönüşmüş, gölün tabanında yarıya kadar çamura saplanmış yük, yolcu ve balıkçı tekneleri birer hayalet gibi zamana meydan okurcasına gölün başına gelen felaketin tanıkları gibidir. Bu araştırma yazısında Aralın başına gelenleri mercek altına alıyoruz.

Orta Asya (Özbekistan, Kazakistan, Kırgızistan, Tacikistan ve Türkmenistan), 4 milyon km² yüz ölçümüne sahip Asya'nın ortasında önemli bir coğrafyadır. Bu bölge kuzeyden steplere, doğu ve güney kısmından Tiyanşan ve Pamir Dağlarıyla çevrelenmiş, Batıda Hazar Denizi'ne (1) kadar uzanan, ortasında büyük çöllerin bulunduğu, kış ve yaz aylarında sıcaklığın 30 derece farklılık gösterdiği bir bölgedir. Coğrafyanın kendi içinde de yaz aylarında kuzey bölgelerde sıcaklık en fazla 20 derecelerde olurken, güneyde 45 dereceyi aşmaktadır. Kuzey bölgelerinde yıllık 400 - 500 milimetre yağmur alınırken, güneyde 300 milimetreye düşmektedir.

GÜNÜMÜZDE İSE ÇEVRESEL VE EKOLOJİK SORUNLAR SONUCUNDA KURUMAYA YÜZ TUTMUŞ ARAL'IN O CANLILIĞI BİTMİŞ, SULARIN ÇEKİLMESİYLE BATAKLIĞA VE ÇÖLE DÖNÜŞMÜŞ, GÖLÜN TABANINDA YARIYA KADAR ÇAMURA SAPLANMIŞ YÜK, YOLCU VE BALIKÇI TEKNELERİ BİRER HAYALET GİBİ ZAMANA MEYDAN OKURCASINA GÖLÜN BAŞINA GELEN FELAKETİN TANIKLARI GİBİDİR.

Bölgenin büyük kısmı tarıma elverişli olup, toprakları birçok önemli nehirle sulanmaktadır. Bu nehirlerden; Ertis Nehri (4348 km), Esil Nehri (2450 km), Ural Nehri (2428 km), Siri-Derya Nehri (2219 km), Çu Nehri (1186 km), Tobıl Nehri (1191 km), Nura Nehri (978 km), Amuderya Nehri, Zerefşan Nehri gibi birçoğunun uzunluğu binlerce km'yi aşmaktadır. Çoğunlukla yüksek Tanrı ve Pamir Dağları'ndan çıkan bu nehirler Fergana Vadisi'nin mümbit ve verimli topraklarını suladıktan sonra dereleri, vadileri ve hatta çölleri geçerek batıya doğru uzanmaktadırlar.

Sovyetler Birliği dağıldıktan sonra birçok araştırmacı ve yazar Orta Asya'da su krizi ile güvenlik ve istikrar ilişkilisi üzerinde birçok araştırma yazısı yayımlamışlardır (2). Aral su havzası 18.000.000 km² ile Kırgızistan, Tacikistan, Türkmenistan, Özbekistan ve Kazakistan'ın Kızılorda ve Çimkent illeri ile birlikte İran ve Afganistan'da da önemli bir bölgeyi kapsamaktadır. Bu göl ve ona akan nehirlerden kırk milyon civarında insan (bölge nüfusunun %75'i) yararlanmaktadır. Orta Asya devletlerindeki illerden 2/3'ü gerekli olan su kaynağının %50'sini dışarıdan temin etmektedirler. Özbekistan'da Andijan, Buhara, Karakalpakistan, Harezm, Nemengan, Semerkant, Siriderya ve Surhanderya; Tacikistan'da Hutlun, Türkmenistan'da ise Ahal illeri bu konumdadırlar (3).

Aral Gölü Özbekistan'ın kuzeybatı bölgesinde Karakalpakistan Özerk Cumhuriyeti sınırları içerisinde ve Kazakistan'ın güneybatı bölgesinde yer almaktadır. 1960'lar da gölün genişliği 66 bin km² civarında iken, günümüzde bu rakam 27 bin km² ye gerileyerek, su miktarı 5 kat azalmıştır.

Aral'a dökülen nehirlerin sulama projelerinde ve özellikle pamuk arazilerinde kullanılması, aşırı kimyasal ilaçların pamuğun verimliliğini arttırmak için yararlanılması sonucunda Aral Gölü'nün biyolojik dengesi bozulmuş, göl içerisindeki klorosolfat aşırı derecede artınca göl canlıları büyük bir tehlikeyle karşı karşıya kalmışlardır. Verilen bazı rakamlara göre gölde bulunan 15 tür balığın tamamen nesli tükenmiş, göldeki balıkçılık büyük çapta azalmış, hatta birçok bölgesinde canlı yaşam tamamen tükenmiştir (4).

Sovyetler Birliği döneminde çevre sorunları etkisini göstermeden önce Aral Gölü bölgenin ve özellikle Özbekistan ve Güney Kazakistan ekonomisinde önemli bir konuma sahipti. Ortak tarım kolektifleri ve devletin denetiminde bulunan balıkçılık şirketlerinin faaliyeti sonucunda göl, özellikle söz konusu alanlarda ekonomik ve üretim bazında bir cazibe merkezi konumunda olup, başta bölgenin merkezi Nüfus olmak üzere irili ufaklı onlarca yerleşim merkezi bu canlılıktan yararlanmaktaydılar. Bölgeyi ziyaret ettiğimde, o parlak dönemi hatırlayan pekçok Özbek ve Karakalpak, limanların canlılığı, insanların mutluluğu ve hatta civar bölgelerden dinlenmek ve tatillerini geçirmek için Aral'ın kıyısında inşa edilmiş kamplar ve sanatoryumlara geldiklerini heyecanla anlattıklarına şahit oldum.

SOVYETLER BİRLİĞİ DÖNEMİNDE ÇEVRE SORUNLARI ETKİSİNİ GÖSTERMEDEN ÖNCE ARAL GÖLÜ BÖLGENİN VE ÖZELLİKLE ÖZBEKİSTAN VE GÜNEY KAZAKİSTAN'IN EKONOMİSİNDE ÖNEMLİ BİR KONUMA SAHİPTİ.

1961 yılında Aral'ın denizden yüksekliği 53 metre olup, derinliği 16 metre, en derin noktası ise 69 metre idi. Gölün uzunluğu 492, eni 292 km civarında idi (5). Aral Gölü daha yakın döneme kadar dünyanın 4. en büyük gölü konumundayken, çevre sorunlarından dolayı kurumaya yüz tutmuş ve can çekişmektedir.

Aral Gölü, iki büyük nehir olan Amuderya ve Siriderya nehirlerinden beslenmekteydi. Bu nehirlerin sulama ve pamuk üretiminde aşırı ve yanlış kullanımının yanı sıra Türkmenistan'da Amuderya üzerinde Karakum Kanalı'nın inşa edilmesi ve Karaboğaz Körfezi'nin girişinin kapatılması Aral'a akan su kaynaklarının azalmasının en büyük nedenlerindendir. Pamir Dağları'ndan Aral'a doğru paralel olarak akan Amuderya ve Siriderya Nehirlerinin %75'lere varan azalması sonucunda Aral Gölü ikiye bölünmüş durumdadır.

Güney kısmı Büyük Aral, kuzey kısmı ise Küçük Aral olarak adlandırılmıştır. 33 bin km² genişliğe sahip kuzey bölgesinin hemen hemen tümü kurumuştur. Birleşmiş Milletler kaynaklarına göre Aral Gölü 100 km geriye çekilmiş, suyun kuruması aşamasında gölün tabanı tuzlu bir çöle dönüşmüş ve bölgedeki bütün hayatı, yaşam zincirini yani bitkiden bütün canlılara kadar yok olma tehlikesiyle karşı karşıya bıra-

kılmıştır. Bazı rakamlara göre 1950'lerden 1980'lere kadar olan sürede Özbekistan'da sulama altında olan arazilerin miktarı 2 milyon 280 bin hektardan, 3 milyon 480 bin hektara yükselmiştir. Bu 30 yıl zarfında Özbekistan'da pamuk üretimi 2 katına çıkarak rekor bir rakam olan yıllık 5 milyon tona ulaşmıştır. Aynı dönemlerde pirinç üretiminde de önemli bir artış yaşanmıştır. Bu bilinçsiz kullanım sonucunda Siriderya Nehri'nin göle akışı tamamen durmuş, Amuderya'nın ise çok küçük bir kısmının Aral'a ulaşma şansı olmuştur.

Aral'ın kurumaya yüz tutmasıyla birlikte çevresel koşulların değişmesi iklimi de değiştirmiş, hava sıcaklığı ve mevsimler arası dengeler bozularak, havadaki nem oranı aşırı derece düşmüştür. Bunun sonucunda bölgenin bitki örtüsü ve canlıları olumsuz etkilenmiştir. Bölgedeki ormanların büyük zarar gördüğü, hatta orman arazilerinin ancak 5'te 1'inin canlılığını sürdürdüğü, yerel canlıların ise 4'te 1'inin ayakta kaldığı açıklanmıştır.

Bölgenin geçim kaynağı olan balıkçılık tamamen bitmiş ve göl kıyısındaki en önemli balıkçılık limanlardan olan "Muinak" hayalet kasabaya dönüşmüş, kentteki dev konserve fabrikası harabeye çevrilmiş, balıkçı tekneleri paslanarak çürümeye terk edilmiştir. Kum fırtınaları sonucunda tarım ilaçlarından artakalan zehirli atıklar civardaki bütün tarım arazilerini kullanılmaz hale getirmiştir (6).

1960'larda Amuderya ve Siriderya'dan yıllık ortalama 58,3 km³ su Aral'a girmekteydi. Bu miktar 1975'lerin sonunda 10,6 km³ ve 1985'lerin sonunda 4,2 km³ gerilediği. Bu gerileme sonucunda Aral'ın su seviyesi 1999'da 14,5 metre azaldı. Suyun tuz oranı ise yüksek derecede artarak büyük bir çevresel faciaya dönüştü. Aral'ın kurumasıyla birlikte yıllık 75 ton tuz ve kum etrafa yayılmaya başladı (7). Bir başka bilgiye göre ise, tarımdaki aşırı üretim 1950'lerden sonra Siriderya ve Amuderya Nehirlerinden Aral'a akan su kaynağının %90'ının azaldığını ve 1960'da gölün yüzölçümünün %80'ini, 1988'de ise kalan kısmının %50'sinin kuruduğunu göstermektedir (8).

BÖLGENİN GEÇİM KAYNAĞI OLAN BALIKÇILIK TAMAMEN BİTMİŞ VE GÖL KIYISINDAKİ EN ÖNEMLİ BALIKÇILIK LİMANLARINDAN OLAN "MUİNAK" HAYALET KASABAYA DÖNÜŞMÜŞ, KENTTEKİ DEV KONSERVE FABRİKASI HARABEYE ÇEVRİLMİŞ, BALIKÇI TEKNELERİ PASLANARAK ÇÜRÜMEYE TERK EDİLMİŞTİR.

Siriderya ve Amuderya Nehirlerinin yatağı karlı Pamir ve Tanrı Dağları'dır. Sözkonusu bölgelerde yüzlerce km uzunluğunda buzullar mevcuttur. İki nehir birbirlerine paralel olarak Fergana Vadisi'ne ulaşmaktadır. Fergana Vadisi günümüzde Kırgızistan'ın güneyi, Tacikistan'ın kuzey doğusu ve Çin Halk Cumhuriyeti'nin doğusu (Doğu Türkistan'ın batı kısmını) kapsamaktadır. Sözkonusu bölgede iklim şartları bakımından Orta Asya'nın en ılıman bölgesidir. Tarıma elverişli olup, sulak bir arazi yapısına sahiptir. Bu olumlu ve tarihsel nedenlerden dolayı Fergana Vadisi önemli bir nüfus yoğunluğuna sahiptir.

Kırgızistan'ın başkent Bişkek'ten sonra en önemli kentleri olan Oş ve Celalı Abat'tan başka Batıken, Özgen, Taşkömür, Karakul, Toktagöl, Pazarkurgan, Karasu ve başka birçok yerleşim merkezi Kırgızistan'ın Fergana Bölgesi'nde yer almaktadır. Özbekistan'ın doğu bölgesini kapsayan Fergana Vadisi'nin bu ülkedeki kısmı ise yine birçok önemli kent ve onlarca kasaba ve yerleşim merkezinden oluşmaktadır. Vadinin ortasında eşsiz bir güzelliğe sahip Andijan, kuzeyinde Nemengan ve güneyinde ise adını vadiden alan Fergana illeri yer almaktadır. Bu üç ilde büyük kentlerin yanı sıra uzun yıllar Hokant Hanlığına Başkentlik yapmış, tarihi Hokant şehri, bir tekstil kenti olan Mergılan önemli bir barajın bulunduğu Sayidi Abat, Siriderya kıyısındaki balıkçı Yaylan, Riştan ve başka birçok önemli yerleşim merkezleri mevcuttur.

Vadinin Tacikistan bölgesinde yer alan kısımda ise Hocent (Lenin Abat), Zerefşan, Karakenza, Cirkatal, Tacik Abat, Novabat Abat ve Konsomal gibi yerleşim merkezleri bulunmaktadır. Aral Gölü'nün temel besleyicisi konumunda olan Siriderya ve Amuderya Nehirleri, Fergana Vadisi'nden çıktıktan sonra Aral'a varmak için kat ettikleri binlerce km'de sayısız yerleşim biriminden, uçsuz bucaksız vadilerden, hatta çöllerden geçerek Aral'a dökülüyordu.

Amuderya bu uzun yolculuğunda Fergana Vadisi'nden çıktıktan sonra Tacikistan'da Dusti, Şahartus'tan geçerek Özbekistan'da tarihi Termez şehri kıyısından geçerek o bölgede Afganistan'la Özbekistan'ın sınırını oluşturuyor. Daha sonra Türkmenistan'da Kerif bölgesinde Türkmenistan'la Afganistan'ın doğal sınırını oluşturup, Türkmenistan topraklarında Kızıl Ayak bölgesinde ikiye ayrılıyor. Önemli bir kısmı olan Karakum Kanalını oluşturup, Türkmenistan'ın güneyine yönelip, tarihi Merv (Mari) kentine ulaşıyor.

Nehrin ana kolu ise Türkmenistan'ın kuzeydoğu bölgesinden Özbekistan'la olan sınıra paralel olarak kuzeye doğru devam ederken ülkenin en gelişmiş kentlerinden biri olan Çarju kentinin kıyısından akarak, Gabali'den itibaren Küçük Hanlı bölgesine kadar iki ülkenin sınırını oluşturuyor. Bezergan kentinden Özbekistan topraklarına giren nehir tarihi Urgenç kentinden geçerek Karakalpakistan'a ulaşıyor. Bölgenin merkezi olan Nüküs kentinden Aral'a dahil oluyor.

Aral'ı besleyen diğer önemli nehir, yani Siriderya ise yüksek Pamir Dağları'ndan aktığında adı Narin Nehri olup, Kırgızistan'ın cennet misali Su Samuru Vadisi Çiçkan ve güneye doğru akarak yüksek dağların ortasında derin vadiler oluşturan Karakol, Toktagöl bölgelerinde ülkenin en önemli barajlarını besledikten sonra Özbekistan'da Karasu ile birleşerek yoğun yerleşim bölgelerinden batıya doğru akarken Tacikistan'a girip, Tacikistan'da Kanipadam Gölü'nü oluşturup, Hokant bölgesinden yeniden Özbekistan'a girip, Siriderya kentinin yanından, Taşkentin güneyinden geçerek Mahtaral (Pamuk Adası) Bölgesi'nde Kazakistan'la Özbekistan arasında sınırı oluşturan Aydara ve Çaydara Göllerine dökülerek Kazakistan içerisinde kuzeye doğru Kazakistan'da ilerlemeye başlar.

Kazakistan'ın Güney Kazakistan ili içerisinde Aris'in yanından akarak Timur, Şauldur'dan devam ederek Türk Dünyası'nın manevi başkenti olan tarihi Türkistan şehrinin kıyısından akarak kuzeybatı yönünde devam edip, Kızıl Orda'nın uçsuz bucaksız bozkırlarında kumlar içerisinde kayboluyor, fakat Aral Gölü'ne ulaşamıyor.

Sulama projelerinde aşırı kullanılmadan önce bu nehrin son varış noktası Aral gölüydü. Oysa şimdi nehirden arda kalan su Kızıl Orda'nın kızgın kumları arasında çölün içinde kaybolup gitmektedir. Esasen nehir Özbekistan'ın Nevai bölgesinden Kazakistan topraklarına girdiğinden itibaren dümdüz bir bozkırda devam etmektedir.

Coğrafyanın bu kısmında hiçbir dağ, tepe, dere ve tümsek bulunmamaktadır. Nehir kaybolduğu bölgeye varıncaya dek çölün içinde bir yılanın kavisler çizercesine hareketini andıran kıvrımlar şeklinde ilerlemek-

tedir. Nihayetinde bataklığı andıran koskoca bir nehrin kayboluşuna şahit oluyoruz.

Görüldüğü gibi Siriderya ve Amuderya birbirlerine paralel geniş bir arazi içinde çok yoğun nüfusun barındığı sanayileşmiş kentlerin etrafından tarım ve özellikle uçsuz bucaksız pamuk arazilerinde kullanılmakta, sulama kentsel ihtiyaçlar sanayi ve başka birçok ihtiyaç için kullanıldıklarından aşama aşama hacim olarak azalmaktadırlar. Üstelik pamuk üretiminde kullanılan kimyasal ilaçlar kentsel ve sanayi atıkların nehirlere karışmasıyla nehirlerdeki canlı hayatı da tehlikeye girmiş, nehirler kirlenmişlerdir.

Su kaynaklarının paylaşımı ve büyük nehirlerin doğduğu ülke ile aktığı ülkeler arasında paylaşımı konusu bütün dünyada olduğu gibi Orta Asya'da da önemli bir politik, ekonomik ve stratejik sorundur. Genellikle binlerce km uzunluğundaki nehirlerden akan suların geçtiği ülkelerin faydalanması, üzerine baraj inşa edilmesi komşu ülkeleri karşı karşıya getirmektedir. Örneğin, Kırgızistan'la Özbekistan, Özbekistan'la Tacikistan su kaynakları ve nehirlerin paylaşımı konusunda birbirleriyle büyük krizler yaşamaktadırlar.

Bu doğrultuda Aral'a dökülmekte olan Amuderya, Siriderya, Kaşkiderya ve Zerafşan Nehir'leri en az 2 ülkenin ortak kaynağı durumundadırlar ve bu hususta suyun adaletsiz ve aşırı kullanımına dair suçlamalar, olayı daha da karmaşık hale getirmektedir. Kazakistan, Türkmenistan ve Özbekistan devletlerinin Aral'a dökülen nehirlerin kullanımı konusunda var olan anlaşmalar kimi zaman yetersiz kalmaktadır. Sözkonusu ülkeler Amuderya ve Siriderya Nehirlerinin %70'ini kullanmaktadırlar. Bu ise sözkonusu nehirlerin kaynak ülkesi konumunda bulunan Tacikistan ve Kırgızistan'ın itirazıyla karşılaşmaktadır (9).

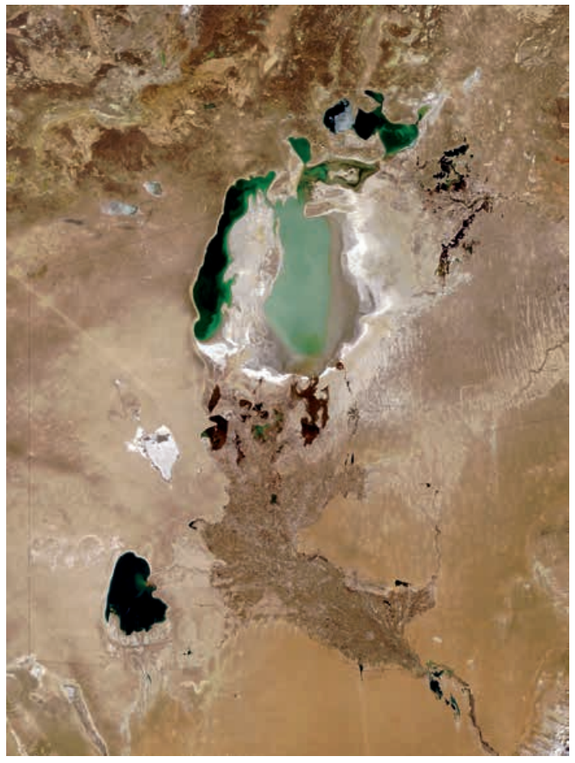

Sovyetler Birliği döneminde özellikle 1960 ve 70'li yıllarda bütün dünyada olduğu gibi çevresel sorunlar kamuoyunun ilgisini çekmiş ve pekçok duyarlı akademisyen ve yazar tarafından kamuoyu gündemine getirilmiştir. Örneğin, o dönem "Bütün Çölleri Ağaçlandıralım" sloganı büyük rağbet görmekteydi, hatta ünlü bir coğrafya bilgini olan Türkmen A.C. BABAYEV Aral Gölü'nün çevre sorunlarına dikkat çekmiş ve buna neden olan aşırı pamuk üretimine karşı çıkmıştır. Buna rağmen Aral'ın kurtarılması için önemli bir adım atılmamıştır.

Aral Gölü'nün kurumaya yüz tutması ve faciaya varan çevre sorunlarından biri de su kaynaklarının azalmasının yanında Sovyetler Birliği'nin özellikle Semipalatinsk bölgesinde yaptığı Nükleer denemeler ve araştırmalardır. Sözkonusu denemelerde sızan radyoaktif dalgalar yine aynı bölge ve Aral'a daha yakın Kızılorda'daki Baykonur Uzay Üssünden uzaya fırlatılan uydu ve füzelerin çevreye yaydığı radyoaktif dalgaların olumsuz etkisi sözkonusudur. Semipalatinsk'ki de 1949 ve 1989 yılları arasında 470 nükleer deneme yapıldığı bilinmektedir. Aral gölündeki ekosistemin bozulmasıyla göldeki canlı hayat bitmeye yüz tutmuş, solunum hastalıkları Tifoit ve diğer hastalıklar yaygınlaşmıştır.

Bölgenin merkezi konumdaki Nüküs'te konuştuğum pekçok bilim adamı sözkonusu hastalıkların yanısıra üreme konusunda da çok sıkıntılar yaşandığını, içme suyu ve tarım ürünleri, hava ve toprağa karışan kimyasal ilaçların karışması, hava kirliliğine neden olan toz bulutları ve başka çevresel sorunlardan dolayı Karakalpakistan'ın bu bölgesinin hızlı bir şekilde üreme yetersizliğinden dolayı nüfus kaybı yaşadıklarını öğrenmiştim. Aral çevresindeki tehlikeli ekolojik sorunlar neticesinde bölgede uzunluğu 400 km, eni 60 km varan yeni bir çölün oluşmasına neden olacağı tezi ileri sürülmektedir.

ARAL GÖLÜ'NÜN KURUMAYA YÜZ TUTMASI VE FACİAYA VARAN ÇEVRE SORUNLARINDAN BİRİ DE SU KAYNAKLARININ AZALMASININ YANINDA SOVYETLER BİRLİĞİ'NİN ÖZELLİKLE SEMİPALATİNSK BÖLGESİNDE YAPTIĞI NÜKLEER DENEMELER VE ARAŞTIRMALARDIR.

Dünya Sağlık Örgütü'nün bilgilerine göre, Karakalpakistan tamamen yok olma tehlikesiyle karşı karşıyadır. Özbekistan

Devleti'nin rakamlarına göre 1985'ten bu yana bölge hızla nüfus kaybetmektedir. Aral'da yaşanan çevre felaketi, bölge ülkelerinin en önemli çevre sorunu haline gelmiştir. Başta Kazakistan ve Özbekistan olmak üzere Türkmenistan, Kırgızistan ve Tacikistan bu konuya hassasiyetle yaklaşmaktadırlar. Aral'ın kurtarılması ve çevre sorunlarının çözülmesi doğrultusunda devletler ulusal, bölgesel ve hatta uluslararası platformlarda, girişimlerde bulunmakta ve çözüm yolu aramaktadırlar.

Bu doğrultuda beş Orta Asya cumhuriyeti, yani Özbekistan, Tacikistan, Kazakistan, Türkmenistan ve Kırgızistan 1992 yılında Uluslararası Aral Gölü'nü Kurtarma ve Koruma Komitesi'ni oluşturmuşlardır. Çalışmalar sonucunda söz konusu ülkeler tarafından 1994 yılında Uluslararası Aral Gölü Çevre Sorunları Komitesi ve gölün yeniden canlandırılması için Uluslararası Aral Gölü Kurtarma Fonu oluşturulmuştur. Aral'a kıyıdaş ülkeler yani Özbekistan ve Kazakistan ulusal ekonomilerine zarar gelmeden Aral'dan aldıkları su miktarını azaltmaya, böylece göle akan su miktarını artırmayı hedeflemişlerdir. Bazı hesaplamalara göre, yıllık ortalama 11 milyar m^3 fazladan su Aral Gölü'ne dökülmelidir.

Ülkeler sırayla Uluslararası Aral'ı Kurtarma Fonu Başkanlığı'nı yürütmektedirler. Kazakistan Aral'a kıyıdaş bir ülke olarak bu faciaya daha duyarlı yaklaşmakta, fonun başkanlığını yaptığı 4 yıl zarfında dünya kamuoyunun dikkatini çekmekte ve bu çabalarına olumlu düzeyde karşılık almaktadır. Nitekim Dünya Bankası, Aral'ın kurtarılması için 380 milyon dolar fon ayırmıştır. Bütün araştırmalar ve raporlar, tarım ve sanayi politikalarının Orta Asya'daki çevre sorunlarını oluşturduğu ve bu politikaların çevreye olumsuz etkilerinden kaynaklandığı tezi konusunda birleşmişlerdir (10).

Aral'ın kurtarılmasına yönelik bölge devletlerinin ilk zirvesi Şubat 1999 yılında Kazakistan'ın o dönemki başkenti Almata'da gerçekleştirildi. Bu doruk toplantısında Aral'ın çevre sorunları masaya yatırılıp, yeni önlemler alınması gündeme geldi. O tarihe kadar üye devletlerden Uluslararası Aral'ı Kurtarma Fonu'na Kazakistan tarafından 61 bin 563 tenge, Kırgızistan tarafından 800 bin som, Tacikistan tarafından 213 bin Tacik rublesi, Türkmenistan tarafından 101 bin 500 manat, Özbekistan tarafından ise 56 bin 60 som yardım yapılmıştır. Almata'daki toplantıda Aral'ı kurtarmak için Aral Vakfı'nın kurulması kararlaştırılmıştır. Bu imzalanan anlaşmada Aral Vakfı'nın sorumlulukları devletlerarası konseyin ve yeni işbirliği alanlarının belirlenmesi kesinleşmiştir.

Daha sonra Yeni Zelanda, Japonya, İsveç, İtalya, Kuveyt, İngiltere ve Finlandiya gibi ülkeler söz konusu vakfa yardımda bulunmuşlardır. Dünya Bankası 3 milyon dolar, Avrupa Birliği 1,4 milyon dolar, Uluslararası Çevre Koruma Fonu ise 500 bin dolar yardımda bulunmuştur. Aral'ın kurtarılması yönünde yapılan 2. Zirve Toplantısı 2004 yılında Türkmenistan'ın başkenti Aşkabat'ta toplanmıştır. Zirve sonunda Aral'ın ekolojik sorunlarının çözülmesi bütün ülkelerin ve uluslararası kuruluşların desteğini alarak, Aral'ın yeniden canlandırılması çölleşmenin önlenmesi için tedbirlerin alınması ve Aral kıyısında yaşayan halkın geçim kaynakları sorunlarına çözüm getirilmesi gibi somut öneriler üzerinde anlaşmalar yapılmıştır.

Aral'ın kurtarılması doğrultusunda uzun zamandan beri çeşitli akademik ve bilim çevrelerinde birçok bilimsel proje ve fizibilite raporu hazırlanmıştır. Başta Kazakistan ve Özbekistan üniversiteleri olmak üzere bölgedeki pek çok üniversite, araştırma merkezi ve düşünce kuruluşu çeşitli düzeylerde akademisyenlerin, devlet adamlarının, bürokratların, gazetecilerin, çevre kuruluşları gönüllülerinin ve bölgeyle ilgilenen diğer kişi ve kuruluşların katılımlarıyla yerel, bölgesel ve hatta uluslararası kongreler, sempozyumlar, çalıştaylar ve seminerler düzenlemişlerdir.

Aral'ın geleceği kıyıdaş ve komşu devletlerin katılımıyla gerçekleşen birçok doruk toplantısı, liderler zirvesi, su, enerji ve

çevre bakanlarının oturumları ve alt düzey bürokrat, uzman ve teknik adamlarının katıldığı toplantıların gündemini oluşturmuştur.

Birleşmiş Milletlere bağlı ihtisas kuruluşları, uluslararası çevre örgütleri, dünya su forumu ve benzer uluslararası kuruluşlarda dönem dönem Aral'da meydana gelen çevre felaketini gündeme getirmişlerdir. Söz konusu bilimsel, devletlerarası oturumlar ve akademik ve gönüllü kuruluşların görüş ve ön görüleri birçok bilimsel raporda kamuoyuna açıklanmıştır.

Başta Nüküs Üniversitesi ve Karakalpakistan Özerk Cumhuriyeti'ndeki araştırma enstitüleri, yayınladıkları birçok bilimsel raporla felaketin çevresel etkilerini, alınacak önlemleri ve geleceğe yönelik öngörülerini ortaya koymuşlardır.

Aral'ı besleyen nehirlerin eski konumlarına getirilmesi ve böylece göle akan su hacmini fazlalaştırma, en başta gelen öneri olarak hemen hemen bütün raporlarda yer almıştır. Hatta bu hususta Özbekistan ve Kazakistan'a somut öneriler sunularak gölü besleyen nehirlerden su alımını azaltmaları önerisi getirilmiştir. Doğal olarak böyle bir tedbir bölgenin en önemli ticari ürünü olan pamuk üretiminin azalacağından dolayı pek fazla rağbet görmemiştir. Aral'ı kurtarma projelerinden bir diğer öneri ise, Aral Gölü ile Hazar Denizi'ni birleştirme planıdır. Bilindiği gibi Aral Gölü ile Hazar Denizi arasındaki uzaklık 500 km'dir. Son 30 yılda Hazar Denizi'nde su seviyesi devamlı yükselmektedir.

ARAL GÖLÜ İLE HAZAR DENİZİ'Nİ BİRLEŞTİRME PROJESİ, BÖLGE ÜLKELERİNİN EKONOMİK VE TEKNOLOJİK KAPASİTESİNİN ÇOK ÜZERİNDE OLDUĞUNDAN DOLAYI SÖZKONUSU PROJE BİRLEŞMİŞ MİLLETLER'E BAĞLI İHTİSAS KURULUŞLARININ ÖNCÜLÜĞÜNDE ULUSLARARASI MALİ KURULUŞLARIN FİNANSIYLA, ULUSLARARASI BİR KONSORSİYUM TARAFINDAN GEÇEKLEŞTİRİLMELİDİR.

Su seviyesinin yükselmesi İran'ın kuzey bölgesinde bulunan Gilan ve Mazenderan illerindeki birçok liman kentini su altında kalma tehlikesiyle karşı karşıya bırakmıştır. Hatta İran devleti kentleri ve tarım arazilerini korumak için deniz kıyısına dev beton duvarlar inşa etmektedir. Yine Azerbaycan Cumhuriyeti'nin doğusunda Hazar Denizi kıyısındaki birçok kent ve petrol tesisi su altında kalma tehlikesiyle karşı karşıyadır.

Bu ortamda kimi uzmanlar Aral Gölü ile Hazar'ı bir kanal vasıtasıyla birbirine bağlama projesini ortaya koymaktadırlar. Bu projeyi savunanlara göre yer çekimi kuralları gereği fizik kuralları doğrultusunda Hazar'ın artan suyu bu kanal vesilesiyle Aral'a akacak, böylece Aral kurtulurken Hazar'da su seviyesi düşerek, kıyı kentler su altında kalma tehlikesinden kurtulacaklardır. Bazı uzmanlara göre tedbir alınmadığı takdirde 2020 yılına kadar Hazar'ın su seviyesi 5 metre yükselerek etrafında ki kentleri ve yerleşim birimleri su altında kalma tehlikesinde bırakacaktır (11).

Aral Gölü ile Hazar Denizi'ni birleştirme projesi, bölge ülkelerinin ekonomik ve teknolojik kapasitesinin çok üzerinde olduğundan dolayı söz konusu proje Birleşmiş Milletler'e bağlı ihtisas kuruluşlarının öncülüğünde uluslararası mali kuruluşların finansıyla, uluslararası bir konsorsiyum tarafından geçekleştirilmelidir. Tabiatıyla da bölge ülkeleri projeye maddi, lojistik ve insan kaynakları bakımından yardımcı olmalıdır. Esasen bundan önce uluslararası finans kuruluşları Aral için kaynak ayırmışlardır. Örneğin Dünya Bankası Aral'ın kuzey bölümünün suyunun muhafaza edilmesi için inşa edilecek bir baraj için 50 milyon dolar bütçe ayırmıştır (12).

Uluslararası kuruluşların başka girişim ve projeleri de söz konu olmuştur. Örneğin Dünya Bankası Aral Gölü'ne akan nehirleri kullanmama ve alternatif su kaynakları bulma doğrultusunda 1995 yılına kadar Özbekistan'a 135 milyon dolar, Türkmenistan'a ve Kazakistan'a 30 milyon dolar kredi vermiştir (13). Ulusal, bölgesel ve uluslararası projelerden kimisi planlama, bazıları uygulama, kimisi fizibilite aşamasındadır. Kısa, orta ve uzun vadeli planlamalar, bu muhteşem gölün kurtarılması için hayata geçirilmeyi beklemektedir.

Sonuç olarak;

Siriderya, Amuderya, Pamir Dağları, Aral Gölü, Hazar Denizi, Aydara, Çardara Gölleri, Mahtaral, Karakum, Kızıl Orta ve Taklamakan Çölleri, Fergana Vadisi ve yukarda saydığım nehirlerin, göllerin, vadilerin, çöllerin önemli bir kısmını köy köy, kent kent, dolaşan birisi olarak, Aral gibi bir zamanlar bölgenin hayat kaynaklarından birisi konumunda olan bir canlı gölün yavaş yavaş yok olması düşüncesinden çok etkilenmişimdir. Açıkçası Aral'ın bu halini gören her insan tarifi mümkün olmayan bir hüzün duygusuna kapılacaktır.

Aral'ın canlılığını yitirdiği ve bütün uluslararası ve bölgesel girişimlere rağmen can çekişmeye devam ettiği kesin olarak bilinmektedir. Yukarıda sözünü ettiğim Siriderya ve Amuderya Nehirleri'nin geniş bir arazide birbirlerine paralel olarak Aral'a doğru akarken, kentleşme, aşırı kullanım, çevre kirliliği, iklim değişiklikleri ve birçok nedenden dolayı Aral'a ulaşmadan buharlaşması göle giren su miktarında önemli miktarda azalma sonucunda Aral'ın kuruması faciasıyla karşı karşıya kalınmıştır. Aral'ın kurtarılmasına yönelik projelerden yukarıda söz etmiştim. Bu projelerin başında Aral Gölü ile Hazar Denizi'ni 500 km'lik bir kanalla birleştirme projesi gelmektedir.

Her ne kadar bu proje fizibilite aşamasında ise de daha şimdiden pek çok bilim adamı, jeolog ve çevre bilimciye göre projenin gerçekleşmesi muhtemel görünmüyor. Projenin ekonomik, yapısal, coğrafi ve bölgenin iklim şartları dolayısıyla hayata geçmesi pek mümkün gözükmemektedir. Bazı bilim adamlarına göre, projeyle birlikte iki su kütlesi arasındaki birleşme gerçekleştirilirse, Hazar Denizi'ndeki su seviyesi 5 – 6 metre düşecektir. Bu durum ise Hazar kıyısındaki bazı önemli liman kentlerini olumsuz yönde etkileyeceği ve bu su seviyesinin düşmesiyle birlikte bu limanlar işlevini kaybetme tezi ileri sürülmektedir. Kimi uzmanlara göre böyle bir durumda İran, Azerbaycan ve Rusya'nın liman kentleri su seviyesinin düşmesiyle liman olma özelliklerini kaybedeceklerdir.

ARAL'IN CANLILIĞINI YİTİRDİĞİ VE BÜTÜN ULUSLARARASI VE BÖLGESEL GİRİŞİMLERE RAĞMEN CAN ÇEKİŞMEYE DEVAM ETTİĞİ KESİN OLARAK BİLİNMEKTEDİR.

Ayrıca bütün görüşme ve diplomatik girişimlere rağmen, Hazar'ın hukuki statüsü hala belirlenmemiştir. Hazar'a kıyıdaş ülkeler yani Rusya Federasyonu, Kazakistan, Türkmenistan, İran ve Azerbaycan devletleri arasında Hazar'ın dibinde bulunan zengin petrol ve doğalgaz yataklarının paylaşımı hususundaki ihtilaflar devam etmekte, bazı devletlerin enerji alanında faaliyet gösteren çok uluslu şirketlerin ayağını Hazar'a ulaştırmasıyla birlikte hukuki statü daha da karmaşık bir hale dönüşmektedir.

Öte yandan pamuk üretiminin Özbekistan'ın ekonomisinde yeri doldurulmayacak bir önemi bulunmaktadır. Kazakistan'ın ise en kaliteli pamuğunun Çardara Gölü ile Aydara Gölleri arasında bulunan Mahtaral Bölgesi'nde üretilmektedir. Bu iki ülkenin pamuk üretimi hassasiyetlerini göz önünde bulunduracak olursak, Aral'a akan nehirlerin su miktarında artışı beklemek en azından kısa vadede olanaksız olarak görülmektedir. Aral'ın geleceği öncelikle Özbekistan ile Kazakistan'dan sonra Türkmenistan, Tacikistan ve Kırgızistan'ın aktif katılımı, destekleri ve hükümet politikalarının önceliğinde yer almakla çözüme kavuşacaktır.

Daha sonra İran ve Rusya gibi bölgeye yakın devletlerin de iştiraki, bölgesel ve uluslararası çevre, ekonomik, finans ve mali kuruluşların destek ve katılımlarıyla kurtulabilir. Bu ise uzun bir çalışma, planlama ve hazırlık gerektiren aşamalardan geçmesi demektir. Bu arada iyi niyet, çevre duyarlılığı ve birçok başka husus ön plana çıkacaktır. Bu nedenle öncelikle taraf ülkeler, uluslararası kuruluşlar ve çevrecilerin katılımıyla kapsamlı bilimsel toplantılar ve çalıştaylar yapılarak kısa, orta ve uzun vadeli planlar yapılarak, öngörüler sunularak, hedef ve planlar gerçekleştirilmelidir. Bu ise bir başlangıç olacaktır.

Dipnotlar

1. http://www.bilgesam.org/tr/index.php?option=com_content&view=article&id=516:-hazar-denizi&catid=77:ortadogu-analizler&Itemid=150
2. G.Gleason ,The Struggle For Control Over Water in Central Asia:Republican Sovereignty and Collective Action RFE/RL REport On The USSR, 21/6/99, pp.11-19. Horssman, Water in Central Asia :Regional Cooperation or Conflict?, L.Jonson and R.Allison (eds), Cenrtal Asian Security Dynamics: The New International Concext, (Brookings/RIIA, forthcoming, 2001); D.J. Petersen, Troubled Lands: The Legancy of Soviet Environmental Destruction, Wesrview press, Boulder, Co, 1993; D.R. Smith ,Environmental, Security and Shared Water Resoucres in Post-Soviet Central Asia, Post-Soviet Geography, Vol.36, No.6, 1995, pp.351-70.
3. Central Asia and the Gaugaus Review Quarterly of the Center for the Study of Central Asia and the Caucasus No.34,Summer 2001, s. 90.
4. Muhammed Hüseyin ABİDİNİ, Simaye Ferhengiye Gezzakistan (Kazakistan'ın Kültürel Yüzü), Elhuda Yayınları, Tahran 2006, s. 19.
5. Institute for Political and International Studies (IPIS), UZBEKISTAN, Tahran 2008, s. 6.
6. Soviet Census Reports for 1926 and 1989.
7. a.g.e., s. 6.
8. Micklin, Managing Water in Central Asia, p. 37.
9. a.g.e., s. 44.
10. Gorgi S Golitsyn, Ecological Problems in the CIS During the Transition Period, RFE/RI, Research, Vol. 2, No. 2, 8 June 1993, p. 34.
11. Central Asia and The Gaugasus Review, Quarterly of the Center for the Study of Central Asia and the Caucasus, No. 26, Summer 1999, s. 65.
12. Türkmenistan Gazetesi, Aşgabat Türkmenistan, 10 Nisan 1999.
13. Focus Central Asia Dergisi, Kasım 1996, Sayı 22.

Suriye,
Türkiye İçin Ne Kadar Tehdit?

Prof. Dr. **Mehmet Özcan**
ANKARA STRATEJİ ENSTİTÜSÜ BAŞKANI

Suriye'de son dönemde yaşanan gelişmeler, Türkiye'de daha önce hiç olmadığı kadar tedirginliğe yol açmış bulunuyor. Bu tedirginliğin farklı nedenleri vardır.

Bu nedenlerin başında Suriye'deki çatışmanın ne kadar süreceği konusunda Türkiye'deki hesapların, tabir-i caizse, Suriye'ye uymaması geliyor. Ayrıca bugün Türkiye, Suriye'deki olayların başladığı dönemde Batıya aşırı güvenmenin bedelini fazlasıyla ödüyor. Türkiye krizin bu kadar derinleşmeyeceği ve çok uzun olmayan bir sürede Esed'in gideceğini hesaplamıştı. Ancak başta ABD'nin elini taşın altına koyma konusundaki ihtiyatlı bekleyişi ve Rusya'yı ikna konusunda ciddi adım atmaması nedeni ile kriz giderek derinleşti ve Suriye'de, artık inkâr edilemeyecek bir "mezhep çatışması" başladı. Krizin uzaması ise krizden etkilenen ülkelerin başında gelen Türkiye'yi kaçınılmaz olarak daha da fazla etkilemeye devam edecektir.

İran'ın yedeğindeki Hizbullah ile Kuseyr'de mezhepsel temizliğe başlayan Esed rejimi, fitilini yaktığı ateş ile yangının Lübnan'a da sıçramasına neden oldu. Suriye'nin batısında bir Nusayri devleti için temizliğe başlayan Esed'in zulmünden, bölgede yaşayan Türkmenler de nasibini aldı. Nitekim sayıları 15 bine yaklaşan Türkmenler, bölgeyi terk etmek zorunda kaldı. Türkiye'nin Suriye'deki Türkmenler konusunda ciddi bir plan ve yapılanmasının olmadığını da açık yüreklilikle belirtmek gerekir. Hizbullah'ın net bir şekilde çatışmaya girmesi ise Suriye krizini daha önce konuşulan mezhep çatışması eksenine oturtmaya yetti. Ayrıca İran ve Rusya desteğindeki Nusayri yapı, bölgeyi hem etnik hem de mezhepsel olarak param parça yapacak ve vahşeti giderek körükleyecektir.

Suriye'deki önemli sorunlardan biri de muhalefetin parçalı yapısıdır. Yıllardır yaşadıkları baskı rejimi altında demokratik bir sivil toplum örgütlenme kültüründen yoksun olan Suriye halkı, çatışmalar başladıktan sonra da geleneksel yöntemlerle (aşiret, etnik ve mezhepsel yapı vb.) bir araya gelmeye başladı. Yoğun bir Muhaberat baskısı altında kimsenin kimseye güvenmediği bu şüpheci bakış, küçük gruplar halinde örgütlenmeyi neredeyse zorunlu kıldı. Bu olumsuz sosyal tecrübe, muhalefetin bir araya gelmesini zorlaştırdı. Ancak bölünmüşlük, farklı radikal grupların bu ortamda yeşermesi için önemli bir fırsat sundu. Nitekim geçen yıl sayıları yüzlerle ifade edilen El Nusra grubunun sayısı, bu yıl binlerle ifade edilmeye başladı. Sayıları 5-6 bini bulan bu grupların daha da güçlenmesi muhtemeldir. Batı'nın bu gruplar üzerinden Suriye muhalefetini okuma girişimi de ayrı bir paradoks oluşturuyor.

TÜRKİYE KRİZİN BU KADAR DERİNLEŞMEYECEĞİ VE ÇOK UZUN OLMAYAN BİR SÜREDE ESED'İN GİDECEĞİNİ HESAPLAMIŞTI.

ABD ve Avrupa, bu gruplar nedeniyle, muhalefete destekte ayak sürdükçe bu gruplar giderek güçleniyor. Avrupa'dan her gün yükselen, Avrupa ülkesi vatandaşlarının bu radikal gruplara katılması yönündeki eleştiriler Batı medyasında çok iyi pazarlanıyor. Avrupalılar bu grupların Türkiye üzerinden Suriye'ye gittiğini Türkiye'nin bunları durdurması gerektiğini belirtiyorlar. Basit bir soru: Mademki bu kişileri biliyor ve takip ediyorsunuz niçin bu kişileri Türkiye'ye gelmeden durdurmuyorsunuz? Geçtiğimiz günlerde Alman basınında bir üst düzey yetkili, Almanya'dan 30 radikalin Suriye'ye gittiğini, orada tecrübe kazanarak Avrupa'ya döneceğini söylüyordu. Birkaç ay önce AB terörle mücadele temsilcisi ile yaptığımız görüşmede de Suriye'ye ilişkin temel endişelerinin Avrupa'dan giden radikaller olduğunu dile getirmişti. Avrupalılar için Suriye'de ölen 100.000 insan ve evlerini terk eden milyonların içler açısı durumu değil, olası geri dönecek olan Avrupa vatandaşı radikallerin Avrupa'da terör yapma ihtimali birincil endişe kaynağıdır. Bu endişeyi anlamakla birlikte, Avrupalılara, asıl endişenin yaşamını yitiren masum insanlar için olması gerektiğini ve savaşın bir an önce durdurulması için çaba sarf edilmesi gerektiğini anlatmak mümkün olmadı.

Türkiye açısından bir diğer sorun süre uzadıkça haklı insancıl politika olan, sığınmacılara "açık kapı politikası" maliyetinin giderek çekilmez hale gelmesidir. Örneğin kamplarda yaşayan sığınmacıların sayısı 200.000'e dayandı. Bir sığınmacının günlük maliyetinin 8 TL civarında olduğu hesap edilirse işin maddi külfeti ortaya çıkar.

Kampların dışında yaşayan ve sayıları tam olarak bilinmeyen yüz binlerin nerede yaşadığı bile henüz bilinmiyor. AFAD'ın yaptığı açıklama ile artık bu kişiler ile ilgili de ciddi kayıt sisteminin başladığını öğrenmiş bulunuyoruz. Gaziantep'te 65 bin civarında, İstanbul'da da 60 bin civarında Suriyelinin yaşadığını söylersek bu konunun ciddiyeti net olarak ortaya çıkar. Hatay, Şanlıurfa ve Mardin gibi illerde de bu sayılar binlerle ifade ediliyor. Türkiye ise Suriye'deki savaş bitmedikçe, hem kamplarda yaşayan hem de kampların dışında yaşayan Suriyelilerin sosyal, ekonomik, eğitim ve sağlık gibi sorunlarına çözüm üretmek zorundadır.

Suriye üzerinde Türkiye'yi tehdit eden bir diğer sorun ise PKK ve uzantısı PYD ile ilgili. Kandil'deki baronlar çekilen teröristlerin Suriye'ye gitmediklerini belirtmelerine rağmen, alandan gelen bilgiler bu açıklamayı doğrulamıyor. Geçen hafta Suriye'nin kuzeyinde tespit edilen 5 transit dolusu terörist bunun en açık kanıtıdır. PKK için başka hiçbir neden olmasa bile (kaldı ki birçok neden var) Suriye'de petrol kuyuları üzerinden devam eden pazarlıklar ve bu kuyuları elinde tutma çabası bile PKK'yı Suriye'ye daha fazla çekecektir. Unutmamak gerekir ki, PKK Suriye krizinden en fazla karlı çıkacak grup olmak için ciddi bir çaba içinde. Bu beklenti PKK adına çözüm sürecinin en önemli motivasyon kaynağı olarak karşımızda durmaktadır. Bu gerçeklik Suriye'de PKK adına daha fazla silahlı güç bulundurma ihtiyacını ortaya çıkarmaktadır. PKK (PYD)'nın Esed ile işbirliği yaparak Kuzey'de elde ettiği de facto durum, muhalefet ile karşı karşıya kalmayacak şekilde yürüttüğü mesafeli yaklaşım ve S. Demirtaş'ın Lazkiye üzerinden denize açılma hayalleri bir arada okunduğunda iç savaşın derinleşmesi sonrası ortaya çıkacak olasılıklarda, PKK'nın Suriye'ye daha fazla ağırlık vermesi beklenmelidir. Bu aşamadan sonra etnik ve mezhepsel olarak bölünmüş bir Suriye'nin, Türkiye'ye nasıl bir tehdit oluşturacağını hep birlikte göreceğiz.

TÜRKİYE'NİN SURİYE SINIRININ YOLGEÇEN HANI HALİNE GELMESİ VE BÖLGEDE YABANCI İSTİHBARAT AJANLARININ SÜREKLİ KOL GEZMESİ, ÜLKEMİZİN GÜVENLİĞİ AÇISINDAN ÖNEMLİ RİSKLERİ BÜNYESİNDE BARINDIRIYOR.

Son olarak Türkiye'nin Suriye sınırının yolgeçen hanı haline gelmesi ve bölgede yabancı istihbarat ajanlarının sürekli kol gezmesi, ülkemizin güvenliği açısından önemli riskleri bünyesinde barındırıyor. Ölümleri durdurmak için elini fazla kıpırdatmaya niyeti olmayan, yüz binlerce sığınmacıya maddi destek sağlamayan Batılı ülkeler, şimdilerde doğrudan ve dolaylı olarak STK'lar aracılığıyla ciddi bir istihbarat faaliyeti içine girdiler. Bu nedenle son Reyhanlı saldırısıyla beraber, içerde yaşanan istihbarat oyunlarının bir kenara bırakılması ve yabancı istihbarat örgütlerine karşı ciddi bir duruş sergilenmesi gerekmektedir. Son olarak ifade etmek gerekir ki Türkiye, Suriye konusunda sınır ötesi istihbarat güvenliğine önem vermezse başımız çok daha fazla ağrıyacaktır.

Yurtdışında Yaşayan Türkler ve **Türk Kimliğinin Korunması**

Dr. **O. Can Ünver**
EKOAVRASYA DANIŞMA KURULU ÜYESİ

Dünyanın dört bir yanında sürekli ikamet eden yaklaşık altı milyonluk bir Türk varlığı bulunmaktadır. Yarım asırdan fazla bir süre önce Almanya'ya daha sonra da Avrupa'nın yabancı uyruklu işgücü talebi olan diğer ülkelerine çalışma amacıyla giden Türklerin büyük çoğunluğu o ülkelerde kalarak aile kurmuşlar ve genç kuşaklar yetişmeye başlamıştır. Avrupa'da olduğu gibi başka coğrafyalarda da yerleşik olarak yaşamını sürdüren ve gittikleri ülkelerin toplumlarının ayrılmaz bir parçası haline gelen Türklerin sayısı günümüzde yaklaşık altı milyonu bulmaktadır.[1] Nüfusumuzun 75 milyon olduğu düşünülecek olursa bu nüfusun % 8'i büyüklüğünde bir Türk varlığı da yurtdışında yaşamaktadır. Bu varlığın sorunlarının giderilmesi maksadıyla uygun önlemlerin alınması Türkiye Cumhuriyeti Anayasası tarafından devlete verilmiş görevlerdendir.[2]

Yurtdışında yaşayan her kuşaktan, her yaştan ve sosyal statüden Türklerin yaşadıkları ülkelerde mevcut eğitim, istihdam ve sosyal alandaki imkânlardan yararlanmaları şimdiki halde ve gelecekte mevcudiyetlerinin korunması bakımından büyük önem arzetmektedir. Fakat asıl sorun, aynı zamanda bir insan hakkı olarak kabul edilmesi gereken öz kimliğin korunmasıdır. İçinde yaşanan toplumda yabancı kökenli toplulukların milli kültürel aidiyetlerini korumakta bazı ciddi zorluklarla karşılaşmalarına sık rastlanmaktadır. Yabancı kültürlere karşı en liberal ve saygılı görünen toplumlarda bile düşük düzeyde olsa bile yabancı kültürü kabul etmeme ve bu kültürün mensuplarını ötekileştirme eğilimine girenler bulunmaktadır. Bu eğilim bazı hallerde yabancı düşmanlığına ve bundan kaynaklanan şiddet kullanımına dahi varmaktadır. Türklerin yoğun olarak yaşadıkları ülkelerin başında gelen Almanya'da son dönemde güncel hale gelen Türk düşmanı akımlar ve cinayetler bu ülkedeki vatandaş ve soydaşlarımızı ziyadesiyle tedirgin etmiştir.[3] İnsanlarımızın sırf Türk oldukları için yaşadıkları ve toplumun bir parçası haline geldikleri yabancı ülkelerde katledildikleri düşünülecek olursa milli ve kültürel aidiyetin günümüzde de ne denli önemli olduğu ortaya çıkmaktadır.

Yabancı bir kültür ortamında doğup büyüyen ve sürekli ikamet eden Türklerin kimlikleri için en büyük tehdit özellikle Avrupa ülkelerinde gelişen ırkçılık ve çeşitli biçimlerde baş gösteren Türk düşmanlığı değildir. Kimliğin yitirilmesine neden olabilecek ve gerekli düşünsel, siyasal ve kurumsal önem verilmediği takdirde ortaya çıkabilecek boşluğun başka değerlerle doldurulması sonucunu verebilecek bir yaklaşım esas itibariyle Türk kimliğinin korunmasında en ciddi unsurdur. Özellikle genç kuşaklar kimlik kaybı tehlikesiyle karşı karşıyadırlar. Bu kesimin Türk kültürüne bağlılığının pekişmesi maksadıyla öncelikle Türkçe öğretimi önemli rol oynamaktadır.

YABANCI KÜLTÜRLERE KARŞI EN LİBERAL VE SAYGILI GÖRÜNEN TOPLUMLARDA BİLE DÜŞÜK DÜZEYDE OLSA BİLE YABANCI KÜLTÜRÜ KABUL ETMEME VE BU KÜLTÜRÜN MENSUPLARINI ÖTEKİLEŞTİRME EĞİLİMİNE GİRENLER BULUNMAKTADIR.

Yurtdışına Türk işçilerinin gitmeye başladığı ilk yıllarda olmasa bile vatandaşlarımız ve soydaşlarımızın zaman içerisinde gittikleri ülkelerde yerleşik olmaları ve aile fertlerinin de çoğalmasıyla eğitim ve kültür hizmeti ihtiyaçları artmıştır. Türkiye, muhatap ülke hükümetleri ile yürüttüğü müzakereler sonucunda Türk çocuklarının eğitimi için önlemler almaya başlamış, bu ülkelerde öğretmenler görevlendirmiştir. Türk öğretmenler eliyle verilen Türkçe ve Türk kültürü dersleri, sorunun istenen düzeyde çözümüne tam olarak yarar sağlamamakla birlikte en azından meydan boş bırakılmamıştır. Fakat çocukların, gençlerin ve yetişkinlerin farklı aşamalarda Türkçe ve Türk kültürü ile bağlarının güçlendirilmesi amacını taşıyan kapsayıcı bir yaklaşım gerçekleştirilememiştir. Kapsayıcı yaklaşımdan kasıt, öncelikle her kuşaktan yurttaşlarımız ve yaşadığı ülke uyruğuna geçen soydaşlarımız için Türkçe ve Türk kültürünün öğretilmesi, yaşatılması ve yaşanmasına yönelik planlı ve kurumsal faaliyetlerin mümkün kılan yaklaşımdır. Bu alanda Türkiye'nin Avrupa ülkelerinde ve dünyanın farklı coğrafyalarında sürdürülebilir yapılanmalara ve faaliyetlere giriştiğini söylemek güçtür.

Bununla birlikte, son yıllarda Türk kültürünün dış dünyaya tanıtımı amacıyla devlet eliyle bazı kıpırdanmalar olduğu görülmektedir. 2010 yılında kurulan Yunus Emre Vakfı ve çeşitli ülkelerdeki Yunus Emre Türk Kültür Merkezleri dilini ve kültürünü dış dünyaya aktarma amacını taşıyan birçok ülkenin öteden beri uygulamakta olduğu bir modelin Türkiye'ye uyarlanmasıdır.[4] Örneğin Almanya'nın Goethe Enstitüsü, İngiltere'nin British Council, Fransa'nın Maison Française, İspanya'nın Cervantes Enstitüsü ve İtalya'nın İtalyan Kültür Merkezleri vasıtasıyla gerçekleştirdiği faaliyetler bu ülkelerin kültür diplomasilerinin yıllardan beri en önemli aktiviteleri olmuştur. Ancak, bu kurumların faaliyetleri bulundukları ülkelerin toplumlarına yöneliktir. Başka bir deyişle, kültür ve eğitim faaliyetleri kendi vatandaşları için düzenlenmemektedir. Yunus Emre Enstitüleri'nin de temel işlevinin vatandaşlarımızın yoğun olarak yaşadıkları ülkelerde onlar için dil ve kültür eğitimi vermek olmadığı anlaşılmaktadır. Nitekim bu kurumun örgütlenmesine Türk nüfusun yoğun olduğu ülkelerden başlanmamıştır.

Bu görüşlerden hareketle Türkiye'nin yurtdışında farklı coğrafyalarda yaşayan Türkler ve özellikle de genç kuşaklar için acilen kapsamlı ve kapsayıcı programlar geliştirmesi gerekmektedir. Günümüzde sınırların iletişim imkânları eğitim alanında da önemli ilerlemeler kaydetmiştir. Dünyanın birçok ülkesinde internet üzerinden ileri eğitim teknikleri kullanılmak suretiyle coğrafi uzaklıkların ortadan kaldırıldığı programlar hazırlanmakta ve uygulanmaktadır. Bunların arasında yüksek öğrenim kurumlarının lisansüstü öğretim programları da bulunmakta, giderek uzaktan ve karma teknikli eğitim yöntemleri kabul ve itibar görmektedir. Fiziki mekân ortaklığı gerekmeksizin sanal ortamda arz edilen eğitimin özellikle yaşam boyu eğitim anlayışı çerçevesinde yüksek maliyetler ödenmeden verilmesi bu bağlamda üzerinde durulması gereken bir husustur.

TÜRKİYE'NİN YURTDIŞINDA FARKLI COĞRAFYALARDA YAŞAYAN TÜRKLER VE ÖZELLİKLE DE GENÇ KUŞAKLAR İÇİN ACİLEN KAPSAMLI VE KAPSAYICI PROGRAMLAR GELİŞTİRMESİ GEREKMEKTEDİR.

Türkiye, yurtdışında yaşayan Türklerle ilgili rasyonel ve etkin yaklaşımlarla bezenmiş yeni kültür politikaları oluşturmak zorundadır. Bu zorunluk, devlete verilmiş anayasal görevin ötesinde aynı zamanda bir moral gerekliliğin ifadesidir. İnsanların yaşadıkları yabancı ülkelerde beraberlerinde getirdikleri kültürel değerlerini koruma hakkına sahip olmaları üzerinde tartışılamayacak bir hususdur. Bu, Türkiye'nin kültürel değerlerini dış dünyaya aktarması ve böylece kurulacak diyaloglarla uluslararası planda barışçı ilişkilerin oluşmasına katkıda bulunmasının ötesinde kendi insanlarının öz kültürlerine sahip çıkmaları ve kimliklerini korumalarına destek vermesi meselesidir. Sonuç olarak dünyada bize özgü değerleri ve kültürümüzü tanıtma çabalarımızın, öncelikle kendi insanlarımıza sunulacak ve onların milli kimliklerini koruyarak kendilerini geliştirmelerini sağlayacak bir sistemin oluşturulması üzerinden başlatılması birincil görev olarak düşünülmelidir. Türkiye'nin bu işlevi nitelikli biçimde yerine getirebilecek kurumları ve yapılanmaları mevcuttur. Eksik olan ise kapsamlı programları başlatacak olan siyasi iradedir.

1 T.C. Dışişleri ve Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlıkları verileri
2 1982 Anayasası Md. 62

3 "Nasyonal Sosyalist Yeraltı" adlı bir neonazi terör örgütü 2000-2007 yılları arasında sekiz Türk ve bir Yunanlı göçmen ile bir de Alman kadın polis memurunu katletti. En az 14 bankayı soyan ve çok sayıda bombalı saldırı da gerçekleştiren üç kişilik ırkçı terör çetesinin işlediği suçlar 2011 yılında başarısız bir banka soygununun ardından iki erkek üyenin intiharı ve kadın olan diğerinin teslim olması ile gün ışığına çıktı.

4 18.5.2007 tarih ve 26526 sayılı Resmi Gazete'deyayınlanan 5653 sayılı Yasa

Astana EXPO-2017 Fuarı

Doç. Dr. **Canat Mominkulov**
AL-FARABİ KAZAK ULUSAL ÜNİVERSİTESİ ÖĞRETİM ÜYESİ
EKOAVRASYA ORTA ASYA UZMANI

Enerji kaynaklarının yetersizliğinin yaşandığı dünyamızda önde gelen ekonomik güçler de bu sorunun yeni çözümlerini aramaktadır. Eğer, spor alanında liderleri seçmek için Olimpiyat Oyunları düzenleniyorsa, yenilikçi gelişim alanında da liderleri belirlemenin yolu geleneksel olarak farklı gelişmiş ülkelerde düzenlenmekte olan EXPO uluslararası fuarının organize edilmesidir. 2017'de EXPO Fuarı Kazakistan'ın başkenti Astana'da düzenlenecektir. Bu platformun ana konusu olarak 'Geleceğin Enerjisi' seçilmiştir. Böylece tüm insanlığın Yeşil ekonominin geliştirilmesi konusundaki en başarılı fikir ve çalışmaları eskiden dünya ekonomisinin bir köşesinde yaşayan ve pek bilinmeyen bir ülkede yapılacaktır. Belki de, bu sefer ki fuarın en ilgi çekici tarafı da bu husus olacaktır. Böylece Astana şehri 21. asırdaki yapıcılığın ve yenilikçiliğin yeni sembolüne dönüşebilir.

Uluslararası Enerji Ajansı'nın (IEA) tahminlerine göre, bir sonraki çeyrek yüzyılda tüm insanlar aynı anda iki küresel tehditle karşı karşıya gelecektir. Bunlar enerji kaynaklarının sınırlılığı ve ekolojik felaketlerdir. Genç bir ülke olan Kazakistan EXPO-2017 fuarını düzenleme hakkını elde etmek için bu çok güncel konuyu gayet şuurlu olarak sunmuş ve en çok oyu almıştır. Astana'ın bu konudaki en ciddi rakibi bu tür uluslararası sergiler düzenlemede çok deneyimli bir ülke Belçika'nın Liege şehriydi. Uluslararası Sergiler Bürosuna üye 161 devletin katıldığı gizli oy verme sırasında Astana ezici bir büyüklükle kazandı. Kazakistan'ı Büro'ya katılan ülkelerin 103'ü desteklemiş, ancak 44'ü karşı oy vermiştir.

Bu tür küresel ölçekteki sergiler şimdiye kadar ne Orta Asya ülkelerinde, ne de BDT'ye üye ülkelerinde düzenlenmiştir. Astana'nın seçilmesinin nedeni son iki-üç yılda iki büyük uluslararası etkinliğin aynı şehirde düzenlenmiş olmasıyla ilgili olabilir. 2010 yılında AGİT zirvesinin Astana'da yapılması ve zirveye AGİT'e üye 56 ülkenin devlet başkanları ve yüksek rütbeli diplomatlarının katılması da hesaba katılmış olabilir. 2011 yılında Kazakistan'ın Astana ve Almatı şehirlerinde Orta Asya bölgesinde ilk defa 7. Asya Kış Oyunları düzenlenerek yarışmalara 26 ülkeden sporcuların katılması da çok semboliktir. Yani, Kazakistan'ın uluslararası toplantı ve en üst düzeydeki zirveleri organize etmedeki teknik deneyimi ve pratik tecrübesi de artık gözardı edilemez olmuştur.

Ancak, EXPO Fuarı bu önceki iki etkinlikle kıyas edilemeyecek kadar çok ciddi ve yenilikçi bir toplantıdır. Kazakistan'ı EXPO-2017 Fuarını 100'den fazla ülkeden en az 5 milyon kişinin ziyaret edeceği ve Fuara 10 büyük uluslararası örgütün katılacağı tahmin edilmektedir. Karşılaştırmak için, resmi rakamlara bakarsak Astana'da 758 bin kişi yaşamaktadır.

EĞER, SPOR ALANINDA LİDERLERİ SEÇMEK İÇİN OLİMPİYAT OYUNLARI DÜZENLENİYORSA, YENİLİKÇİ GELİŞİM ALANINDA DA LİDERLERİ BELİRLEMENİN YOLU GELENEKSEL OLARAK FARKLI GELİŞMİŞ ÜLKELERDE DÜZENLENMEKTE OLAN EXPO ULUSLARARASI FUARININ ORGANİZE EDİLMESİDİR.

EXPO-2017 Fuarı'nın Astana için ne derece ciddi bir çağrı olduğunu anlayan Uluslararası Sergiler Bürosu, Fuara hazırlık işlemlerinin ülkenin en üst yönetim temsilcileri tarafından doğrudan kontrol edileceğini de hesaba katmıştır. Paris'te EXPO-2017 Fuarının Kazakistan'da yapılacağı kararı alındıktan hemen sonra KC Başbakan Yardımcısı Kayrat Kelimbetov vermiş olduğu basın toplantısı sırasında geleceğin enerjisi konusundaki araştırmaların desteklenmesi için Kazakistan'da EXPO-2017 Fonu'nun oluşturulduğunu açıklamıştır. Bu fona ait 62 milyon Avro 69 gelişmekte olan ülkelerde yenilenebilir enerjinin geliştirilmesiyle ilgili yapılacak araştırma ve bilimsel gelişme projelerine tahsis edilecektir.

Astana'da EXPO-2017 Fuarı'nın yapılması için 1,2 milyar Avro harcanacaktır. Bu para miktarından 250 milyon Avro devlet bütçesinden tahsis edilerek fuarla ilgili tesisat ve yapıların inşası için haracanacaktır. Geri kalan 1 milyar Avro oteller ve altyapı inşaatı için finanse edilecektir. Ama bu paranın iki katı kadar para harcanabilir.

KAZAKİSTAN'IN ULUSLARARASI TOPLANTI VE EN ÜST DÜZEYDEKİ ZİRVELERİ ORGANİZE ETMEDEKİ TEKNİK DENEYİMİ VE PRATİK TECRÜBESİ DE ARTIK GÖZARDI EDİLEMEZ OLMUŞTUR.

Birçok devlet bu tür fuarların düzenlenmesi için büyük bütçeler gerektiğinden böyle etkinliklere kuşkuyla bakmışlardır. Ama işin gerçeği şu ki bu tür fuarlar düzenleyici devletlerin bütçesine ciddi gelirler sağlamakla birlikte ülkenin uluslararası reklamını da yapmaktadır. Bununla ilgili en güzel örnek olarak Çin Expo-2010 fuarını verebiliriz. Çin EXPO-2010 fuarına 190 ülkeden 73 milyondan fazla kişi katılmış ve organize eden kurumlara 12 milyar dolar gelir sağlamıştır. Ama bu fuarlar sadece ev sahipliği yapan ülkeler için değil aynı zamanda katılımcılar için de büyük gelir sağlamaktadır. Mesela Hannover'de düzenlenen Expo-2000 Fuarında Hollanda şirketleri 10 kat gelir sağlamıştır. Fuara 35 milyon Avro yatırım yapan Hollanda, 350 milyon gelir sağlamıştır. Ama Expo-2000 Fuarına ev sahipliği yapan Almanya 1.2 milyar Avro kaybetmiştir. Çünkü ülkeyi ziyaret edecekleri beklenen 40 kişinin yerine ancak 18 milyon kişi gelebilmiştir. EXPO Fuarını düzenlemek sadece ekonomik açıdan verimli değildir aynı zamanda turizm açısından da çok karlıdır. Örneğin Kanada 1967'de Expo Fuarı için 178 milyon Avro'ya yakın para harcamış 303 milyon Avro'ya yakın parayı da turizm sayesinde kazanmıştır. Bunun için EXPO Fuarının Astana'da yapılması yerel turizmin gelişmesi ve ülkemizin dünyaca tanınması açısından çok önemlidir. Bunu iyi anlayan Kazakistan yetkilileri fuar için ek olarak ciddi yatırımların yapılmasını istemekteler.

Astana'da geçen her bir önemli uluslararası olay için ayrı yeni bir yapı inşa edilmekte. Böylece Astana bölgenin en büyük inşaat alanlarından birine dönüşmüştür. Astana'da ilerideki 5 sene içerisinde çok sayıda üç ve beş yıldızlı oteller inşa edilecektir. Astana'nın inşası için dünyaca bilinen meşhur mimarlar Kise Kurokava ve Norman Foster davet edilmiştir.

Kazakistan yeni sergi yapıları ve altyapı inşası için önemli ölçüde özel yatırımların gelmesine ihtiyaç duymaktadır. Astana'da yapılacak olan EXPO-2017 Fuarı başkentin kalkınması ve canlanması için önemli bir faktör olabilir. Expo alanı ve merkezinin inşası için şehrin altyapı geliştirme planı da hesaba katılarak gerekli arsa satın alınmış durumdadır. Toplam arsa alanı 113 hektar, bunun 25 hektarı da fuar binası içindir. Gerisi ise parketme yerleri, farklı tesisatlar ve EXPO-2017 kenti için tahsis edilmiştir.

Yapılacak EXPO Fuarı Kazakistan'a gelebilecek turistlerin sayısını da ciddi oranda artırabilir. Astana'da fuar için inşa edilecek yapılar fuardan sonra da başkentin büyük uluslararası sergi ve sunum platformuna dönüştürülmesini sağlayacaktır.

Kazakistan yetkilileri yeni işleme endüstrilerini geliştirerek teknolojik kalkınma planlarını oluşturmaktadır. Hükümet hızlı sanayileşme sürecini de başlatmak istiyor. Bu tedbirlerin olumlu sonuçlar getirmesi durumunda yeni üretimler meydana gelerek ülkedeki enerji tüketimini arttıracaktır. Kazakistan'da hala çok miktarda kömür (dünya rezervlerinin %3,6) enerjisi tüketilmekte olmasına rağmen 2030 yılına kadar ülkenin enerji üretiminde yenilenebilir enerji kaynakları payının %11'e çıkartılması planlanmaktadır. Kazakistan bol miktarda petrol kaynaklarına sahip olmasına rağmen yenilenebilir enerji kaynaklarının arttırılmasıyla birlikte enerji teknolojileri fiyatının düşmesini istiyor.

EXPO-2017 FUARI'NDA DÜNYADAKİ ALTERNATİF ENERJİ ALANINDAKİ BAŞARILARIN SUNULMASI KAZAKİSTAN'IN YENİLENEBİLİR ENERJİ SEKTÖRÜNÜN DE GELİŞMESİ İÇİN YENİ UFUKLAR AÇACAKTIR.

Astana'nın 2017 yılına kadar dünyanın en akıllı 50 şehrinin listesinde yer alması beklenmektedir. Astana'da sunulacak sergi alanlarının çalışması için gerekli güç kaynakları sadece yenilenebilir enerji kaynaklarından sağlanacaktır. Böylece, Kazakistan başkenti bir nevi 'Geleceğin kentini' temsil edecektir. EXPO-2017 Fuarı'nda dünyadaki alternatif enerji alanındaki başarıların sunulması Kazakistan'ın yenilenebilir enerji sektörünün de gelişmesi için yeni ufuklar açacaktır.

LEFKE AVRUPA ÜNİVERSİTESİ

Çünkü...

Güçlü Eğitim Kadrosu
Geniş Burs Olanakları
Güvenli Kampüs Yaşamı
Çok Uluslu Öğrenci Profili
Uygulamalı Eğitim Olanakları

LİSANS PROGRAMLARI

MİMARLIK VE MÜHENDİSLİK FAKÜLTESİ
Bilgisayar Mühendisliği
İnşaat Mühendisliği
Mimarlık
•İç Mimarlık
Elektrik ve Elektronik Mühendisliği
Yazılım Mühendisliği
Elektronik ve Haberleşme Mühendisliği
İKTİSADİ VE İDARİ BİLİMLER FAKÜLTESİ
İşletme
Ekonomi
Bankacılık ve Finans
Bilgisayar Enformasyon Sistemleri
Uluslararası İlişkiler
Kamu Yönetimi
İnsan Kaynakları Yönetimi Yeni
Lojistik Yönetimi Yeni
İLETİŞİM BİLİMLERİ FAKÜLTESİ
Halkla İlişkiler ve Reklamcılık (Türkçe)
Radyo Televizyon ve Sinema (Türkçe)
•Görsel İletişim Tasarımı (Türkçe)
HUKUK FAKÜLTESİ Yeni
Hukuk (Türkçe)
FEN - EDEBİYAT FAKÜLTESİ
Türk Dili ve Edebiyatı (Türkçe)
Tarih (Türkçe)
DR. FAZIL KÜÇÜK EĞİTİM FAKÜLTESİ
Okul Öncesi Öğretmenliği (Türkçe)
Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık (Türkçe)
İngilizce Öğretmenliği - ELT
Bilgisayar ve Öğretim Teknolojileri Öğretmenliği
Sınıf Öğretmenliği (Türkçe) Yeni
• Özel yetenek sınavı sonuçlarına göre öğrenci alan programlar.

SAĞLIK BİLİMLERİ FAKÜLTESİ
Beslenme ve Diyetetik (Türkçe)
Sosyal Hizmet
Sağlık Yönetimi
Fizyoterapi ve Rehabilitasyon (Türkçe) Yeni
TARIM BİLİMLERİ VE TEKNOLOJİLERİ FAKÜLTESİ
Bahçe Bitkileri Üretimi ve Pazarlaması
Peyzaj Mimarlığı
UYGULAMALI BİLİMLER YÜKSEK OKULU (4 Yıllık)
Sağlık Yönetimi (Türkçe)
Muhasebe Bilgi Sistemleri
TURİZM ve OTEL İŞLETMECİLİĞİ YÜKSEK OKULU (4 Yıllık)
Gastronomi
Turizm İşletmeciliği
Yönetim Bilişim Sistemleri
Ön Lisans Programları
MESLEK YÜKSEK OKULU (2 Yıllık)
Moda Tasarımı (Türkçe)
Bilgisayar Programcılığı
İşletme Yönetimi
İnşaat Teknolojisi
Halkla İlişkiler ve Tanıtım
Görsel İletişim
Radyo ve Televizyon Programcılığı

FEN VE SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
YÜKSEK LİSANS PROGRAMLARI
İşletme
Uluslararası İlişkiler
İngilizce Öğretmenliği
Kamu Yönetimi
Mimarlık
Şantiye Yönetimi
Elektrik ve Elektronik Mühendisliği
Bilgisayar Mühendisliği
İletişim Bilimleri
Bahçe Bitkileri Üretimi ve Pazarlaması
Uluslararası Ekonomi ve Finans

www.eul.edu.tr
EUROPEAN UNIVERSITY OF LEFKE
1990
LEFKE AVRUPA ÜNİVERSİTESİ

Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti - Lefke Avrupa Üniversitesi/Lefke
Lefke Avrupa Üniversitesi Dış İlişkiler Direktörlüğü - Lefke
Tel: 0 392 660 2000 - 2120 - 2220 - 2339 / e-mail: international@eul.edu.tr
LAÜ Öğrenci İşleri ve Kayıt Kabul Müdürlüğü: 0 392 660 20 00 - 3057 - 2239 -2298

Gürcistan'ın Denge Politikası ve **Türkiye-Gürcistan İlişkileri**

Elşan İzzetgil
USGAM KAFKASYA ANALİSTİ

Gürcistan, Sovyetler Birliği'nin çöküşü sonrası bağımsızlığını ilan etmesiyle birlikte başta Güney Osetya, Abhazya, Acara olmak üzere birçok sorunu kucağında bulmuştur. Enerji kaynakları açısından zengin olmayan ülke, çıkan güvenlik sorunlarıyla birlikte turizm cazibesini de kaybedince, işsizlik ve ülke istikrarı gibi sorunları çözmekte başarısız olmuştur. Sovyetler Birliği sonrası yeniden Rus boyunduruğu altına girmek istemeyen ülkenin batıya yönelmesi ve ABD'nin desteğini alarak güvenlik sorunlarını çözmek için NATO'ya girmek istemesi, başına büyük bela olmuştur. Rusya'ya arkasını dönerek batıya yönelmesi Gürcistan için 2008 Ağustos ayında kâbus gibi günlerin yaşanmasına sebep olmuştur. Rusya, Gürcistan'ı yedi gün boyunca havadan karadan bombalayarak adeta 'batıyla kendisini aldattığı' için kendisini 'kızağa' çekmiştir. Gürcistan Cumhurbaşkanı Saakaşvili, ülkesine böyle bir krizi yaşatmış olduğu için istenmeyen adam ilan edilmiştir. Şaakaşvili'nin partisi parlamento seçimlerinde ilk darbe olarak önemli kan kaybetmiş ve muhalefet parlamento seçimlerini kazanarak hükümeti devralmıştır.

Bilindiği gibi 1 Ekim 2012 tarihinde Gürcistan'da parlamento seçimleri olmuş ve bu seçimlere "Gürcistan Hayali" koalisyonu ile katılan Birdzina İvanişvili önemli oranda oy alarak hükümeti kurma yetkisi almıştır. İvanişvili, her ne kadar Rusya vatandaşı olması dolayısıyla daha önce vatandaşlıktan ihraç edilerek siyasetten uzak tutulmaya çalışılmış ise de, 6,5 milyar dolar gibi malvarlığı olması ve bu serveti Gürcistan'da hayır işlerine harcaması dolayısıyla Mihail Şaakaşvili yönetimine baskı oluşturmasını bilmiş, vatandaşlığa iadesini sağlamış ve seçim öncesi verdiği vaatlerle de seçmende heyecan yaratarak seçimlerde başarılı olmuştur.

İVANİŞVİLİ RUSYA İLE İLİŞKİLERİNİ "YENİ BİR SAYFADAN" BAŞLATMAK İÇİN TEMSİLCİSİ ABAŞİDZE'Yİ GÖREVLENDİRMİŞTİR.

İvanişvili en önemli hedeflerini, Gürcistan'ın Rusya ile ilişkilerini normalleştirmek, Abhazya ve Osetya sorunlarını çözmek ve ekonomik sorunlara çözüm bulmak olarak sıralamıştır. Bir de bunlara Gürcistan'ın NATO'ya kabul edilmesini sağlamayı amaçladığını da eklemek gerekmektedir. Yani komşusu Azerbaycan gibi bir denge politikası izlemek istemektedir.

İvanişvili bu doğrultuda başbakan olur olmaz bir takım girişim ve söylemler de bulunmuştur. İvanişvili Rusya ile ilişkilerini "yeni bir sayfadan" başlatmak için temsilcisi Abaşidze'yi görevlendirmiştir. Rusya ile ilk etapta ekonomik ilişkilerini geliştirebileceklerini söyleyerek, bu süreçte Ermenistan'ı da memnun edecek Ermenistan - Rusya demiryolunun tekrar açılabileceğini ileri sürmüştür. Aynı zamanda 21 Aralık 2012 tarihinde Rusya'nın pek hoşuna gitmeyen Bakü-Tiflis- Kars demiryolu projesi için bu demiryolunun Gürcistan için verimliliği ve karlılığı konusunda soru işaretleri olduğunu belirtmiştir. Ermenistan ziyaretinde sözde soykırım anıtını ziyaret etmiş olması da Gürcistan'ın komşuluk politikası açısından önemli bir 'açılım' yaptığını göstermiştir. Gürcistan buna denge politikası olarak baksa da komşuları olan hem Azerbaycan'ı hem de Türkiye'yi fazlasıyla rahatsız etmiştir. Bundan dolayı "Gürcistan'ın Azerbaycan ve Türkiye ile ilişkileri krize mi girdi "tartışmaları yapılmaya başlanmıştır.

İvanişvili Belçikaya, (NATO genel sekreteri Andres Forg Rasmussen ile görüşmek için gittiği ziyaret) gitmesinden sonra ikinci ziyaretini Azerbaycan'a yaparak Azerbaycan ile limonileşen ilişkileri normalleştirmeye çalışmış, üçüncü ziyaretini Ermenistan'a yaptıktan sonra Türkiye ile sıkıntıya giren ilişkilerini düzeltmek için de Türkiye'ye gelmiştir. 14 Şubat 2013 tarihinde Gürcistan Başbakanı Bidzina İvanişvili Başbakan Recep Tayyip Erdoğan'ın davetlisi olarak ülkemizde resmi ziyarette bulunmuştur. İvanişvili Cumhurbaşkanı Abdullah Gül, TBMM Başkanı Cemil Çiçek ve Başbakan Recep Tayyip Erdoğan tarafından kabul edilmiştir.

Hem Cumhurbaşkanı, hem Meclis Başkanı, hem de Başbakan ile yaptığı görüşmelerde, basına yansıyan bilgiler kadarıyla ele alınmış konular, Türk işadamlarına karşı yapılan baskıların giderilmesi, mahkumların iadesi konusu, kültür varlıklarının korunması, Bakü-Tiflis-Kars demiryolu projesinin hızlandırılması dahil ekonomik işbirliği ve Gürcistan'ın

RUS YAKIN ÇEVRE POLİTİKASI, ÖZELLİKLE GÜNEY YÖNELİMİ, RUSYA'NIN CİDDİ GÜVENLİK ENDİŞELERİ İLE ŞEKİLLENMİŞTİR.

Türkiye'ye neredeyse muhtaç olduğu güvenlik konusunda işbirliğinin ön planda olduğunu görülmüştür. Aslında bu konuların hiçbiri yeni konular değil, bu konularda işbirliği uzun zamandır devam etmekte, birçok proje bitirilmiş, Bakü-Tiflis-Kars Demiryolu gibi projelerde durma noktasına geldiği için yeniden ele alınmıştır. Burada Ahıska Türklerinin vatana geri dönüş sorununun gündeme getirilmiş olması yeni bir görüşme konusu olarak ele alınabilir. Bilindiği gibi Ahıska sorunu hem Gürcistan'ı, hem de Türkiye'yi yakından ilgilendiren bir sorundur. Gürcistan'da eski hükümet döneminde Ahıska Türklerine "geri dönüş statüleri" verilmeye başlanmış, 1000'e yakın kişiye statü verilmiş, fa-

kat bu süreç şu anda donmuş durumdadır. İvanişvili'nin bu konuya bakış açısı meçhul olup, Başbakanın bu konuyu gündeme getirmiş olması teşekkür edilmesi gereken bir konudur (burada önceki yazımdan farklı olarak düzeltme yapmayı borç bilirim). Aslında Türkiye- Gürcistan ilişkilerini ilgilendiren bunun gibi birçok sorun ve yapılması gereken proje vardır. Aslında, İvanişvili ile bu konular bu ziyaret öncesinde, Dışişleri Bakanı Davutoğlu, Dünya Ekonomi Forumu için Davos'da iken, Rixos otelinde bir araya gelinerek görüşülmüş ve ön çalışmadan sonra Ankara'da yeniden ele alınmıştır. Yani kısaca İvanişvili'nin bu ziyareti güven tazeleme mahiyeti taşımakta olup, fazla bir beklenti yüklenmemelidir. Ama bu ziyaret bundan sonra ilişkilerin daha düzeyli olacağı izlenimi de vermiştir.

İvanişvili'nin hedefleri ve Rusya ile ilişkilerinin normalleşmesi konusuna değinecek olursak, Rus yakın çevre politikası ve 2008 krizini birlikte iyi analiz etmek gerekmektedir. Rus yakın çevre politikası, özellikle güney yönelimi, Rusya'nın ciddi güvenlik endişeleri ile şekillenmiştir. Bu kriz ABD'nin bölgeye yerleşmesi ve NATO'nun bu bölgeye doğru genişlemesi girişimlerine bir refleks olarak geliştirilmiştir. Rusya Federasyonu Sovyetler Birliği döneminde olduğu gibi sınırlarından tehlikeyi olabildiğince uzakta karşılamak istemekte olup bundan dolayı Güney Kafkasya'nın kontrolünü elinde tutmak istemektedir. Çünkü bu bölge aynı zamanda Kuzey Kafkasya'yı istikrarsızlaştırma potansiyelini barındıran bir bölgedir. Gürcistan şu anda Rusya için Kuzey-Güney koridorunda Ermenistan ile Rusya arasında bir tampon bölge olarak gözükmektedir. Bu bölgenin tamamen NATO'nun kontrolüne geçmesi Rusya'nın kaybetmesi anlamına gelmektedir. 2008 Güney Osetya da patlak veren kriz bunun en önemli yansımasıdır. Bu anlamda Gürcistan'ın hem NATO'ya girip hem de Rusya ile ilişkilerini normalleştirmesi en basitinden bu şartlarda çok zor gözükmektedir.

GÜRCİSTAN ŞU ANDA RUSYA İÇİN KUZEY-GÜNEY KORİDORUNDA ERMENİSTAN İLE RUSYA ARASINDA BİR TAMPON BÖLGE OLARAK GÖZÜKMEKTEDİR.

Diğer taraftan "Rusya ile ilişkiler Gürcistan'ın Abhazya ve Güney Osetya sorunlarını çözmeye yarar mı" diye düşünüldüğü zaman ilk akla Eduard Şevardnadze dönemi gelmektedir. Şevardnadze, bilindiği gibi Rusya'nın girişimiyle, darbeyle başa getirilmiş bir devlet başkanıydı. Sovyetlerin son döneminde Dışişleri Bakanlığı yapmış bir diplomat ve Rus yanlısı devlet adamıydı. Başa geldiğinde Osetya sorunu, Abhazya sorunu hatta Acara sorunu ülkenin en önemli sorunlarıydı. Ve en önemlisi bugün Rusya'nın yeniden tesis etmek için uğraş verdiği 4 askeri üssü Gürcistan'da bütün varlığıyla faaliyetlerini sürdürmekteydi. Ama Rusya sorunların çözümünü sağlamadı veya bu sorunları ortadan kaldırmak için yardımcı da olmadı. Bu durumu Dağlık Karabağ savaşı örneğinde de şahit olduğumuz bir tablodur. Rusya, Azerbaycan'ı kontrolü altına almak için Dağlık Karabağ sorununu çözer mi? Rusya, eğer Dağlık Karabağ sorunu çözüme kavuştursa Azerbaycan'ın Rusya'ya muhtaç durumu ortadan kalkar ve Azerbaycan'ı tamamen kaybeder diye düşünmektedir. Aynı durum Gürcistan için de geçerlidir. Rusya bu sorunları kaşımak suretiyle bu ülkeler üzerinde baskı kurmaya tercih etmektedir. Yani Rusya ile iyi ilişkiler bu sorunları çözmeyecektir. Gürcistan Dışişleri Bakanı Maya Pandjikidze de Rusya'nın Abhazya ve Güney Osetya'da büyükelçilikleri bulundurduğu ve bu topraklardaki işgali sona erdirmediği sürece Moskova ile diplomatik ilişkilerin kurulmayacağını söylemiştir.

Sonuç olarak Gürcistan'ın denge politikası izleyebilmesi çok zor gözükmektedir. Hatta Azerbaycan ve Türkiye'ye mesafe koyarsa tamamıyla Rusya'ya mahkum olma ihtimali yüksektir. Gürcistan, Türkiye ve Azerbaycan ile ilişkilerini iyi tutar, Türkiye'nin Rusya ile ilişkileri üst düzeyde olur ve Türkiye Rusya'nın güvenlik endişelerini gidermesine yardımcı olur ise, Gürcistan'ın daha bağımsız hareket etme şansı artabilir. Buna Dağlık Karabağ sorununun çözülmesi de dahil edilmelidir. O zaman Türkiye ile Ermenistan ilişkileri normalleşme sürecine girer. Bunun muhakkak Gürcistan'a faydası olur.

Kazakistan ve Türkiye
Kardeşliğin Örneği

Canseyit Tüymebayev
KAZAKİSTAN CUMHURİYETİ ANKARA BÜYÜKELÇİSİ

Dost ve kardeş Kazakistan ile Türkiye'nin ilişileri son yıllarda büyük ivme kazanmıştır.

Bundan 21 yıl önce iki kardeş ülke arasında diplomatik ilişkiler kuruldu, karşılıklı ziyaretler en üst seviyede gerçekleşti, ayrıca geçtiğimiz yıl Kazakistan'ın kurucusu olduğu ve Türkiye'nin aktif destek verdiği Asya'da İşbirliği ve Güven Arttırıcı Önlemler Konseyi (CİCA, Asya Konseyi) kuruluşunun 20. yılını idrak etmiştik. Ayrıca ülkemiz geçtiğimiz yıl bağımsızlığımızın 21. yılını kutladı.

1990'lardaki zor dönemde dünya siyaset sahnesinde öne çıkan Kazakistan, uluslararası toplumun eşit ve güvenilir üyesi sıfatını bir günde kazanmış değildir. O dönemde bağımsızlık yoluna koyulan bu genç ve yeni devlete karşı dünya devletlerinin farklı yaklaşımları oldu. Güvensizlikle ürkek bakanlar oldu. Çünkü genç Kazak devleti, Sovyetler Birliğinden çöken ekonomiyle birlikte, tüm dünyaya büyük korku salan büyük ölçekli nükleer silahı da miras olarak aldı. Dünyanın büyük devletleri Kazakistan'ın nükleer silahlara ilişkin tutumu ile dış siyaset önceliğinin nasıl olacağı fikriyle ülkemizin attığı her adımı sıkı bir merakla takip etti. Böylesine değişken bir dönemde kurucu Devlet Başkanımız Nursultan Nazarbayev'in iradesi ve siyasi gayretiyle Kazakistan nükleer silahtan özgür iradesiyle vazgeçme konusunda tarihi kararı alarak, dünyaya karşı büyük sorumluluğu ile siyasi bilinçliliğini gösterdi. Bu, Kazakistan'ın uluslararası siyasetteki ilk başarısı olmasının yanı sıra, günümüzde de devam ettirdiği başarılı yürüyüşün ilk adımı olmuştur.

Kazakistan Mart 1992 tarihinde Birleşmiş Milletler Teşkilatı'na tam üye olup, dünya çapındaki sorunların çözümü konusunda çalışmaya başladı. İnsanlığın siyasi, ekonomik, sosyal, bilimsel, insani ve diğer alanlardaki başarılarından faydalanmaya başladı.

Günümüzde Kazakistan birçok önemli uluslararası kuruluşa üye olmakla birlikte, kendisi de pek çok uluslararası ve bölgesel kurumun kurucusu ve olumlu başlangıçların öncüsüdür.

1992 yılında BM Genel Kurulu 47'nci toplantısında Kazakistan Devlet Başkanı N. Nazarbayev tarafından önerilen Asya'da İşbirliği ve Güven Artırıcı Önlemler Konferansı günümüzde tam teşekküllü bir uluslararası kuruluş sıfatıyla faaliyetine devam etmektedir. Türkiye bu kuruluşun uluslararası düzeydeki itibarının artması için yoğun çaba sarf etmektedir.

2010 yılında, Kazakistan Avrupa Güvenik ve İşbirliği Teşkilatı'na (AGİT) Dönem Başkanlığı yaptı. Kazakistan'ın AGİT Başkanlığı pek çok önemli faaliyetle doldu. Kanaatimce, Başkanlık olarak yapılan en önemli faaliyet, 11 yıllık aradan sonra, Devlet Başkanı N. Nazarbayev'in girişimiyle Astana'da 1–2 Aralık 2010 tarihinde düzenlenen AGİT Zirvesi olmuştur. Kazakistan kurumun çalışmalarına yeni bir ivme kazandırmıştır. AGİT'in dikkatini uygarlıklar arası diyalogu geliştirmeye, Merkezi Asya'daki ekonomi ve ekoloji gibi sorunlara çekmeyi başarmıştır. Buluşma sonucunda Astana Deklarasyonu kabul edilmiştir. Deklarasyon, AGİT'in yeni bir boyutunu; Avro-Atlantik ve Avrasya toplumlarına bir bütün ve bölünmez güvenlik bakımından yaklaşma boyutunu ortaya çıkarmıştır.

Kazakistan İslam İşbirliği Teşkilatı (İİT) Dönem Başkanlığını 2011–2012 yıllarında büyük bir sorumlulukla yürütmektedir. İİT Başkanlığı sürecinde Kazakistan Doğu ile Batı'yı yakınlaştırma stratejisini devam ettirmektedir. Bunun yanı sıra, Kazakistan Başkanlık sürecinde, dünyada İslamofobinin yayılmasını engellemek, küresel ve bölgesel güvenliği pekiştirmek üzere gayret göstermektedir. Başkanlık çerçevesindeki faaliyetin önemli kısmı, nükleer silah karşıtı çalışmalar olmuştur. Bahsedilen önceliklerin tümü XXI'inci yüzyılda insani kalkınmayı doğrudan etkileyen güncel sorunlardır.

1990'LARDAKİ ZOR DÖNEMDE DÜNYA SİYASET SAHNESİNDE ÖNE ÇIKAN KAZAKİSTAN, ULUSLARARASI TOPLUMUN EŞİT VE GÜVENİLİR ÜYESİ SIFATINI BİR GÜNDE KAZANMIŞ DEĞİLDİR.

Ülkemiz uluslararası arenada bir diğer büyük başarılara da imzasını atmaktadır. Başkentimiz Astana Belçika ile yarışta "EXPO-2017" Dünya Fuarına ev sahipliğini kazandı, yine 2017 yılında Kazkaistan'da "Universiade-2017" Olimpiyatı gerçekleştirilecektir.

Dış politikamızın temel prensipleri olan bölgede ve dünyada barış unsuru çerçevesinde, Cumhurbaşkanımızın inisyatifi ile ATOM projesi (nükleersiz dünya) devam

etmekte, ayrıca "G-Global" inisyatifi ile ilgili çalışmalar yapılarak, dünya düzeninin iyileştirilmesi konusunda Kazakistan da katkıda bulunmaktadır.

Devlet Başkanımızın N. Nazarbayev'in Türk Dili Konuşan Ülkeler Devlet Başkanlarının 2006 yılında Antalya Zirvesindeki önerisi ve Kazakistan'ın çabalarıyla, 2009 yılında Nahçıvan'da Azerbaycan, Kazakistan, Kırgızistan ve Türkiye tarihi bir belgeyi, Türk Dili Konuşan Ülkeler İşbirliği Konseyi'nin (Türk Konseyi) kurulmasına ilişkin Anlaşma'yı imzalamışlardır. Konsey; isminden de belli olacağı üzere, tarihi ortak, kültürü aynı, Türk dili konuşan devletlerarasında kültürel ilişkilerle birlikte ekonomik ilişkileri de geliştirmeyi amaçlamaktadır. Türk Dili Konuşan Ülkeler Devlet Başkanlarının, 2010 yılında, İstanbul'da düzenlenen 10. Zirvesinde, yeni kurumun Genel Sekreterliği kuruldu. Bu yakınlarda yine, 20–21 Ekim 2011 tarihinde Almatı'da gerçekleştirilen Türk Konseyi 1. Zirvesinde kardeş ülkelerin ekonomik, kültürel ve beşeri alanlarda derin ve aleni işbirliğine zemin hazırlayacak birçok önemli kararlar kabul edilmiştir.

Türkiye Cumhuriyeti yukarıda sözü edilen uluslararası etkinliklerde daima Kazakistan'ı aktif bir biçimde desteklemekte, Kazak girişimlerinin gerçekleştirilmesine önemli katkı sağlamaktadır.

GÜNÜMÜZDE KAZAKİSTAN BİRÇOK ÖNEMLİ ULUSLARARASI KURULUŞA ÜYE OLMAKLA BİRLİKTE, KENDİSİ DE PEK ÇOK ULUSLARARASI VE BÖLGESEL KURUMUN KURUCUSU VE OLUMLU BAŞLANGIÇLARIN ÖNCÜSÜDÜR.

Türkiye Devleti, Türk devletlerinin birliğini sağlama yolunda sarf ettiği yoğun çalışmaları takdir ederek, Nursultan Nazarbayev'i Türk Dünyasının lideri ünvanına layık bulmuştur. Ankara'da kurucu Devlet Başkanımız Nursultan Nazarbayev'in heykeli açılmıştır. Bu, Kazak halkının seçkin lideri, kurucu Devlet Başkanı Nursultan Nazarbayev'e Türk halkının göstermiş olduğu saygının somut göstergesidir. Devlet Başkanımıza gösterilen saygı, Kazak halkına gösterilen saygı demektir. 2012 yılında da Kırşehir ilinin kararıyla il caddesine Cumhurbaşkanımız N.Nazarbayev'in adının verilmesi Kazakistan halkına ve yönetimine olan büyük teveccühünü göstermektedir.

Türkiye ile Kazakistan; önemli küresel ve bölgesel sorunlarla ilgili hedefleri ortak, uluslararası kurumlar bünyesinde yaklaşımları aynı, ikili siyasi ve ekonomik ilişkileri hızla gelişmekte olan stratejik ortak devletlerdir. Kazak ile Türk aynı kökten gelen akraba halktır. Bağımsızlığımızı kazandığımızda, Türkiye Kazakistan'ın özgürlüğünü ilk tanıyan ve öncelikle kutlayan oldu.

Devlet Başkanı Nursultan Nazarbayev, Türkiye ile kardeşlik ilişkilerinin kurulmasını diplomatik temasların başladığı ilk günden hedeflemişti. İki ülke arasındaki statü, Kazakistan Cumhurbaşkanı N. Nazarbayev'in 2009 yılındaki Türkiye resmi ziyareti esnasında imzalanan Kaza-

kistan Cumhuriyeti ile Türkiye Cumhuriyeti Stratejik Ortaklık Anlaşmasıyla nihayet bulmuştur. İki taraflı işbirliğinin stratejik programı ısı-enerjisi sektöründeki ortaklık olmuştur.

Kazakistan ve Türkiye'nin ekonomik işbirliği günümüzde, enerji, ulaşım, sağlık, çalışma ve sosyal güvenlik, müteahhitlik ve danışmanlık hizmeti, turizm, spor, tarım, bankacılık, sigortalama, ticaret ve diğer alanları kapsamaktadır.

Manevi, kültürel ortaklığımız da olağanüstü hızla ilerleme kaydetmektedir. Türkiye'nin milli lideri Atatürk'ün görkemli Anıtı Astana'da boy göstermiştir. Bu, Kazakların Türk halkının milli liderine olan saygısının göstergesidir.

İlim ve eğitim alanlarındaki karşılıklı yakınlaşmanın başarılı örnekleri olarak Türkistan'daki Hoca Ahmet Yesevi Uluslararası Kazak-Türk Üniversitesi'ni, Almatı'daki Süleyman Demirel Üniversitesi'ni, Jambıl şehrindeki Ekonomi Koleji'ni, 28 Kazak-Türk Lisesi'ni saymak mümkündür.

TÜRKİYE DEVLETİ, TÜRK DEVLETLERİNİN BİRLİĞİNİ SAĞLAMA YOLUNDA SARF ETTİĞİ YOĞUN ÇALIŞMALARI TAKDİR EDEREK, NURSULTAN NAZARBAYEV'İ TÜRK DÜNYASININ LİDERİ ÜNVANINA LAYIK BULMUŞTUR.

Günümüze kadar 3000'den fazla Kazakistanlı öğrenci Türk üniversitelerinde öğrenimlerini tamamlamış olup, 700'den fazla Kazakistanlı genç ise halen öğrenim görmektedir.

İki ülke arasındaki ilişkiler resmi makamlar arasındaki temaslarla sınırlı kalmayıp, çok yönlü bir biçimde ilerlemektedir. İkili ilişkilerin gelişmesine sivil toplum kuruluşları da etkin katılmaktadır. Kazakistan'ın 10'dan fazla ili ve eyalet merkezi Türkiye şehirleri ile kardeşlik ilişkileri kurdu. Ülkelerimizin birçok şehirleri arasında doğrudan uçak seferleri başladı.

Türkiye'nin eski Cumhurbaşkanları Turgut Özal ile Süleyman Demirel'in kurumsallaştırdıkları bu akrabalık, kardeşlik ilişkilerinin yeni siması, Kazakistan Cumhurbaşkanı Nursultan Nazarbayev'in 10-12 Ekim 2012 tarihlerinde Türkiye'ye yapmış oldukları resmi ziyaret esnasında yeni yönüyle göründü.

Bu ziyaret çerçevesinde, Ankara'da üst düzey temaslar yapıldı ve tarihimizde ilk defa Kazakistan Cumhurbaşkanı N. Nazarbayev ve Türkiye Başbakanı Recep Tayyip Erdoğan'ın katılımıyla Yüksek Düzeyli Stratejik İşbirliği Konseyi gerçekleştirildi. Böylece bu resmi ziyaret bir bakıma Kazakistan-Türkiye ilişkilerinin 20 yıllık değerlendirme ziyareti olmuştur.

Tarih ölçüsüyle bakıldığında -göz açıp kapama anı- yirmi bir yılda gerçekleştirilen işler az değil, yine de önümüzde kardeş halklarımızın kardeşliğini pekiştirecek daha çok iş var.

Toplumsal Hafızanın **Siyasetle İlişkisi**

Doç. Dr. **Soyalp Tamçelik**
GAZİ ÜNİVERSİTESİ ÖĞRETİM ÜYESİ
EKOAVRASYA AKADEMİK KURULU ÜYESİ

Siyasette karar alıcılar, toplumsal hafıza kavramını eskiden geçmişle hesaplaşma veya yüzleşme adı altında değerlendirmişlerdir. Günümüzde ise geçmişi algılama biçimini değiştiren kuşatıcı bir kavram olarak tanımlamaktadırlar.

Bu yüzden tarih, politik psikoloji, siyasal sosyoloji ve kültürel antropoloji disiplinleri üzerinden farklı tartışmalara neden olan bu kavram, özellikle Türkiye'de yeni bir tartışma konusu olarak ortaya çıkmaktadır. Ancak toplumsal hafıza, geçmişiyle sorunlu Türk siyasetinde sosyal barışın ve bir arada yaşama kültürünün yeniden inşası için önem arzetmektedir.

Her şeyden önce bir ulusu var eden ve onun yaşamasına neden olan başlıca unsurlardan birisi de toplumsal hafıza ve değerlerdir. Bu bakımdan toplumsal hafıza ve değerler, halkların inşa sürecinde öne çıkmaktadırlar. Aslında bu öne çıkış, ulusal kimliklerin oluşmasında başlıca etmenlerden birisidir. Zira her toplumda birleştirici unsurların olması, büyümek için gerekli şartlardandır. Birleştirici unsurlar, aynı zamanda ortak unsurlardır ve mevcut topluma aidiyet duygusuyla bağlı olmak demektir.

GEÇMİŞLERİNİ BİLMEYEN VE ONUN ÜZERİNDE BİLİNÇLİ BİR ŞEKİLDE KAFA YORMAYAN HALKLAR, GELECEKLERİNİ DE TAYİN ETMEKTE ZORLANACAKLARDIR.

Bu bağlamda Türk halkının tarihî süreç içinde devlet kurma, teşkilatlanma ve sınırları belli bir toprak parçası üzerinde egemen olma siyasasına sahip olduğunu söylemek mümkündür. Özellikle bu durum, insan-coğrafya veya insan-siyaset ilişkisine bakıldığında görülebilecektir.

Esasında bu görüş, siyasî tarih disiplini ile doğrudan ilintilidir. Zira tarih, toplumların hafızasının bir zuhuru olarak tecelli etmektedir. Hâl böyle olunca geçmişlerini bilmeyen ve onun üzerinde bilinçli bir şekilde kafa yormayan halklar, geleceklerini de tayin etmekte zorlanacaklardır.

Buna karşın gelişmek ve büyümek isteyen her toplum, geçmişinden ilham almak veya toplumsal hafızasına müracaat etmek durumundadır. Çünkü toplumların temel hedefi, bugünü tasarlayarak yarını planlamaktır. Nitekim Alman düşünür Goethe, "üç bin yıllık tarihiyle hesaplaşmayan toplumlar, ancak günübirlik yaşayabilmektedirler" diyerek tarihin, dolayısıyla da toplumsal hafızanın önemine vurgu yapmaktadır.

Gerçek şu ki, bir toplumda sanatsal faaliyetlerde bulunmak için bile tarihî geçmişe ve kültürel birikime ihtiyaç duyulacağı açıktır. İşte bunu sağlayan en değerli hazine, toplumların yüzlerce, hatta binlerce yıldan beri oluşturdukları toplumsal hafızadan başka bir şey değildir.

Bununla ilgili olarak Batılı bir yazar, Doğu toplumlarını inceledikten sonra "Doğu toplumlarında tiyatro oyunu için senaryo yazmak ne kadar da kolay... Çünkü Doğu toplumlarında engin bir tarihî yaşanmışlık var; oysa biz, olmayan bir tarihi yaratmaya çalışıyoruz" diyerek toplumsal hafızaya dikkat çekmiştir. Özellikle bazı Batı toplumlarının medeniyet adına neler yaptığı ortadayken, 'tarihsiz' bir toplumun neler yapabileceğini düşünmek hiç de güç değildir.

Dolayısıyla birçok devletin günümüzde yaşadığı kimlik sorununun, tarihle, tarihî bilinçle veya toplumsal hafızayla ilintili olduğu ortadadır. Özellikle son zamanlarda Türkiye'de büyük değer atfedilen unsurların başında tarih, tarih kitapları, tarihî şahsiyetler, olaylar ve programlar gelmektedir. Aslında bu durum, Türkiye'de toplumsal

bilincin yeniden oluşmasına ve yaşanan kimlik sorununa yapıcı bir çözüm bulunmasına neden olabilecektir. Bu bağlamda Türkiye'de oluşacak yeni toplumsal bilincin tarihi, ideolojik veya resmi tarih olmaktan öte sosyal ve kültürel tarihten mülhem alacak şekilde yapılandırılmasına gerek olduğu düşünülmektedir.

Özellikle Türkiye, XXI. yüzyılda küresel bir güç olma iddiası içindeyse, toplumsal hafızasını sadece modern cumhuriyet tarihi ile sınırlandırması beklenemez ve beklenmemelidir. Zira bu beklenti, ister istemez Türk halkının belleğini bölecektir. Ancak toplumsal hafızayı genişleteceğim diye modern zamanların olaylarına, şahıslarına veya olgularına da acımasızca saldırmanın bir anlamı yoktur. Zira modern zamanların tarihi de toplumsal hafızanın bir şubesidir. Dolayısıyla hafızayı bölmek, olaylardan veya şahıslardan birini öne çıkarmak veyahut diğerini ötelemek doğru bir yaklaşım değildir. Şayet toplumsal hafıza bölünürse, muhtemelen toplumların hafızası da bölünecek ve olaylar arasında illiyet bağlantısı kopacaktır. Bu kopukluğun, toplumlardaki hafızanın bölünmesine, siyasal bütünlüğün bozulmasına ve birçok sosyal travmanın yaşanmasına neden olabileceği düşünülmektedir. Dolayısıyla yaşanabilecek tehlikenin sonuçları, en ciddi ekonomik kriz kadar önemli olduğu hatırdan çıkartılmamalıdır.

ÖZELLİKLE SON ZAMANLARDA TÜRKİYE'DE BÜYÜK DEĞER ATFEDİLEN UNSURLARIN BAŞINDA TARİH, TARİH KİTAPLARI, TARİHÎ ŞAHSİYETLER, OLAYLAR VE PROGRAMLAR GELMEKTEDİR.

Hâl bu merkezden olunca denebilir ki, tarih bölünürse, toplumsal hafıza bölünür; toplumsal hafıza bölünürse siyasal bütünlük de bölünür. Pek tabiî ki bu bölünme, salt bu aşamada sınırlı kalacak değildir. Zira toplumsal hafızaları bölünen halkların, aynı siyasa içinde bir arada bulunmaları oldukça zordur.

Bütün bunlar göstermektedir ki, halkların ortak bir geçmişi olması, aynı zamanda ortak bir geleceğe de sahip olmasının hakkını doğurmaktadır. Dolayısıyla bu hak, ortak hafızanın önemini ortaya çıkarması açısından dikkate şayandır.

Rusya'nın Büyük Hamlesi
Özbekistan'ı Kazanmak

Turgay Düğen
21. YÜZYIL TÜRKİYE ENSTİTÜSÜ ORTA ASYA ARAŞTIRMALAR MERKEZİ

Ekonomik, askeri ve siyasi olarak önemli bir coğrafya olan Türkistan, Rusya için küresel rekabet açısından da bir prestij meseledir. Rusya'nın dünyada etki sahibi bir ülke olarak kabul görmesi için öncelikle Türkistan coğrafyasındaki etkisini artırması gerekmektedir ki Rusya da bu yönde stratejik hamleler yapmaktadır. Rusya'nın Türkistan'daki stratejik hamleleri Kazakistan, Tacikistan ve Kırgızistan ile başlamıştır. Kazakistan ile Avrasya Birliği kanalıyla ekonomik bütünleşme yoluna giren Rusya, askeri ve siyasi olarak da Kazakistan ile ilişkilerini güçlü tutmaktadır. Tacikistan ile Kırgızistan henüz Avrasya Birliği'nin üyesi olmamakla beraber Kırgızistan 2013 yılını Avrasya Birliği'ne hazırlık yılı olarak görmekte ve Avrasya Birliği'ne katılmak istemektedir. Tacikistan da Avrasya Birliği'nin potansiyel üyeleri arasında gözükmektedir

Rusya'nın Türkistan Engeli: Özbekistan

Sovyetler Birliği'nin dağılmasının ardından Türkistan'da Rus nüfusu için aşılması en zor engel Özbekistan olmuştur. Özbekistan'daki Rus algısı diğer Türk Cumhuriyetlerine nazaran daha olumsuz olduğu gibi Sovyetler Birliği'nin dağılmasının ardından da Rusya'ya karşı en mesafeli Türk Cumhuriyeti Özbekistan olmuştur. 11 Eylül 2001 sonrası ABD'nin Afganistan operasyonu ile birlikte ABD'nin bölgedeki en önemli müttefiki haline gelen Özbekistan, Rusya'ya karşı da hep mesafeli durmuştur. Ancak 2014 sonrası ABD'nin Afganistan'dan çekilecek olması Türkistan'daki dengeleri de değiştirecektir.

RUSYA'NIN DÜNYADA ETKİ SAHİBİ BİR ÜLKE OLARAK KABUL GÖRMESİ İÇİN ÖNCELİKLE TÜRKİSTAN COĞRAFYASINDAKİ ETKİSİNİ ARTIRMASI GEREKMEKTEDİR Kİ RUSYA DA BU YÖNDE STRATEJİK HAMLELER YAPMAKTADIR.

Özbekistan ile Rusya arasındaki ilişkilerin gelişmesi ise bölgenin güvenliği konusundaki endişelerin tarihi algıların ötesine geçebilme ihtimalini göstermiştir. Fakat Özbekistan dış politikasında tarihi ve siyasi algıların önemli rol oynadığı unutulmamalıdır.

Özbekistan Dış Politikasının Etkenleri

Özbekistan dış politikasının oluşmasında ve Özbekistan ile büyük güçler arasındaki ilişkilerin şekillenmesinde birbiriyle bağlantılı olan üç etken vardır: İlk olarak Özbekistan, Türkistan tarihinde bölgenin hâkim gücüdür. Kendisini Timur'un mirasçısı olarak gören Özbekistan, Buhara, Semerkant ve Hive gibi şehirlere sahip olmasından dolayı bölgedeki medeniyet mirasına da sahip çıkmaktadır. Timur Devleti sonrasında Türkistan'daki Şeybani Devleti, Buhara Hanlığı, Hive ve Hokand hanlıkları dolayısıyla siyasi mirasa sahip olan Özbekistan, Ali Şir Nevai ve Uluğ Bey gibi alimlerle bölgedeki medeniyetin de mirasçısı olmuştur.

KENDİSİNİ TİMUR'UN MİRASÇISI OLARAK GÖREN ÖZBEKİSTAN, BUHARA, SEMERKANT VE HİVE GİBİ ŞEHİRLERE SAHİP OLMASINDAN DOLAYI BÖLGEDEKİ MEDENİYET MİRASINA DA SAHİP ÇIKMAKTADIR.

İkincisi, Özbekistan'ın jeopolitik konumu diğer Türk Cumhuriyetlerine göre daha farklıdır. Kazakistan hem Rusya hem de Çin ile sınır komşusudur. Kırgızistan, küçük yüzölçümü ile Çin'in yanında yer almaktadır. Özbekistan ise Orta Asya'nın ortasında kalırken, komşuları tamamıyla Türk Cumhuriyetlerinden oluşmaktadır. Güney sınırında Afganistan'ın yer almasına rağmen Afganistan'ın kuzeyi de Özbeklerden oluşmaktadır. Bundan dolayı Özbekistan sınırlarında tarihsel ve kültürel olarak farklı kökenden topluluklar ve büyük devletler bulunmamaktadır. Bu durum Özbekistan'ı büyük devletlerin baskı ve etkisinden korurken aynı zamanda bölgenin merkez gücü konumuna getirmektedir.

Üçüncüsü ise Özbekistan'ın toplumsal yapısının ülke içindeki homojenliği ve bölgedeki diğer ülkelere dağılmış bir Özbek nüfusunun varlığıdır. Özbekistan'da nüfusun yüzde 80'ini Özbekler oluşturmaktadır. Nüfusun geri kalanı ise, yüzde 3,8 Rus, yüzde 4,9 Tacik, yüzde 3,6 Kazak, yüzde 2,5 Karakalpak ve yüzde 1,5 Tatar'dır.[1] Özbekistan'da etnik dağılımın yanında çevre ülkelerdeki Özbek nüfusunun varlığı da Özbekistan'ın elini bölgedeki politikaları açısından güçlendirmektedir. 30 Milyon nüfusu olan Afganistan'daki Özbek nüfusunun oranı yüzde 9 olarak tahmin edilmektedir. 5,5 milyon nüfusa sahip Kırgızistan'da yüzde 13, 17,5 milyon nüfuslu Kazakistan'da yüzde 2,8 ve 5 milyon nüfusu olan Türkmenistan'da yüzde 5 oranında Özbek yaşamaktadır.[2] Özbek nüfusunun en önemli özelliği ise bölgedeki diğer Türk halklarına göre milli kimlik ve kültürlerini daha iyi korumuş olmalarıdır. Bundan dolayı sovyetologlar Sovyetler Birliği karşıtı olası bir Müslüman hareketin Özbekistan merkezli gelişmesini beklemişlerdir.[3]

İkili İlişkilerde Yeni Dönem

Soğuk Savaş sonrasında ise Özbekistan'a göre Rusya hala yayılmacıdır ve Avrasya Birliği projesi Türkistan'ın yeniden Rus nüfuzuna girmesi anlamına gelmektedir. Fakat Özbekistan ile Rusya arasındaki soğuk ilişkiler ve algılar Kerimov'un 15 Nisan 2013'teki ziyaretinin ardından başka bir döneme girmiştir. Rusya ve Özbekistan, 2013-2017 yıllarını kapsayan ekonomik, kültürel, teknik ve sosyal alanlarda karşılıklı yatırımların korunması ile ilgili anlaş-

1 Türkiye Ekonomi Bakanlığı Özbekistan Ülke Profili, http://www.ibp.gov.tr/pg/section-pg-ulke.cfm?id=%C3%96zbekistan, (13.01.2013); CIA The World Factbook, https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/geos/uz.html, (12.01.2013); Ilkhamov Alisher (der.), Ethnic Atlas of Uzbekistan, Taşkent, Open Society, 2002; Aktaran: Çiğdem Balım, Y.Emre Gürbüz, O'zbekistan Respublikası: " Özbek Modeli", Bağımsızlıklarının 20. Yılında Orta Asya Cumhuriyetleri, Türk Dilli Halklar – Türkiye ile İlişkiler, 1. Kitap, Ayşegül Aydıngül, Çiğdem Balım (Ed.), Atatürk Kültür Merkezi, Ankara, 2012, s.224.

2 CIA The World Factbook, https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/, (12.01.2013).

3 Cengiz Sürücü, "Türkiye-Özbekistan İlişkilerinin Üç Evresi", Türkiye'nin Avrasya Macerası 1989-2006, Avrasya Üçlemesi II, Mustafa Aydın (Ed.), Ankara, Nobel Yayınları, 2007, s.348-349.

malar imzalanmıştır.[4] Bu görüşmelerde en önemli görülen adım ise Özbekistan'ın Bağımsız Devletler Topluluğu Serbest Ticaret Bölgesi'ne katılma konusundaki koşulları

RUSYA VE ÖZBEKİSTAN, 2013-2017 YILLARINI KAPSAYAN EKONOMİK, KÜLTÜREL, TEKNİK VE SOSYAL ALANLARDA KARŞILIKLI YATIRIMLARIN KORUNMASI İLE İLGİLİ ANLAŞMALAR İMZALANMIŞTIR.

kabul etmesi olmuştur.[5] Fakat iki liderin görüşmesinde askeri alanda herhangi bir anlaşma olmamasına rağmen 2014 sonrası Türkistan'ın güvenliği, uyuşturucu trafiğine ve terörizme karşı önlemler daha dikkat çekici başlıklar olmuştur. Çünkü iki ülke işbirliğine zorlayan temel konular bunlar olmuştur.[6]

Özbekistan-Rusya İşbirliğini Etkileyen Sebepler

Özbekistan'ı Rusya ile işbirliğine zorlayan üç sebep vardır. Birincisi, 2014 sonrası Afganistan kaynaklı bölgesel istikrarsızlığa karşı NATO'nun ardından Şanghay İşbirliği Örgütü ve Kolektif Güvenlik Anlaşması teşkilatı dolayısıyla Rusya ve Çin sorumluluk üstlenecek ya da üstlenmek zorunda kalacaktır. İkincisi, bölgedeki terörle mücadele konusunda Rusya ile işbirliği zaruri hale gelmiştir ki, Özbekistan için terörle mücadele yalnızca bir güvenlik sorunu değil ülkedeki siyasi iktidarın devamı için de bir sorun teşkil etmektedir. Üçüncü sebep ise, Rusya'nın Kırgızistan ve Tacikistan'daki barajların inşa sürecini engellemek adına ikili ilişkileri sıcak tutarak, Rusya'nın bu konu-

da Özbekistan'a karşı hareket etmesini engellemektir.

Rusya ile Özbekistan'ı işbirliğine zorlayan üç önemli sebebe karşılık, ilişkilerin mesafeli olmasına neden olacak da üç etken mevcuttur. İlk etken, tarihi algılardır. Özbekistan, değişen şartlara rağmen Rusya'yı yayılmacı olarak görmektedir ve kendi ülkesi üstünde yeniden bir Rus nüfuzu istememektedir. İkinci etken, Özbekistan'ın ABD ile geliştirdiği yakın ilişkilerdir. Özbekistan ABD ile kurduğu ilişkileri bozmayı tercih etmeyecektir çünkü ABD ile olan ilişkileri bölgede Rusya ve Çin'e karşı önemli bir denge unsuru olarak görülmektedir. Üçüncü etken ise, Özbekistan'ın Türkistan'da bölgesel liderlik mücadelesidir. Özbekistan Türkistan bütünleşmesini sağlayabilecek bir ülke olduğunu düşünmekte ve bu süreçte Özbekistan'ın liderliğinde bütünleşen bir Türkistan'ın Rusya ve Çin gibi büyük güçlere karşı koyabileceğini düşünmektedir. Bu durum Rusya ile Özbekistan'ı siyasi hedefler açısından karşı karşıya getirmektedir.

Sonuç olarak Rusya-Özbekistan ilişkileri çok boyutlu, olumlu-olumsuz etken ve algılamaları içinde barındıran bir şekildedir. Özbekistan açısından Rusya ile işbirliği istenmeyen ama zoraki olan bir durum haline gelmiştir. Rusya açısından ise Özbekistan'ı kazanmak Türkistan'daki Rus etkinliği için atılan en önemli hamle olacaktır.

4 "Uzbekistan, Russia to Keep Enriching Bilateral Relations with Fresh Practical Substance", http://mfa.uz/eng/press_and_media_service/news_and_events/2013.04.16.uzbekistan_russia_to_keep_enriching_bilateral_relations_with_fresh_practical_substance.mgr, (16.04.2013).

5 "Press Statements Following Russian-Uzbekistani Talks", http://eng.kremlin.ru/transcripts/5273, (15.05.2013)

6 "Uzbekistan and Russia's Complex Relationship", http://www.stratfor.com/analysis/uzbekistan-and-russias-complex-relationship, (16.05.2013).

Tüm enerjimizi işimize yatırdık

Deneyimli ve donanımlı işgücü

Odaklandığımız iş alanlarının başında endüstriyel tesisler, alışveriş merkezleri, toplu konutlar, sağlık ve eğitim kuruluşları, modern ofis binaları, sosyal alanlar ve rezidanslara yönelik elektrik mühendisliği ve müteahhitlik hizmetleri gelmektedir.

Next Level Residence
Söğütözü - Ankara

Torun Tower
Mecidiyeköy - İstanbul

Pharmactive İlaç
Çerkezköy - Tekirdağ

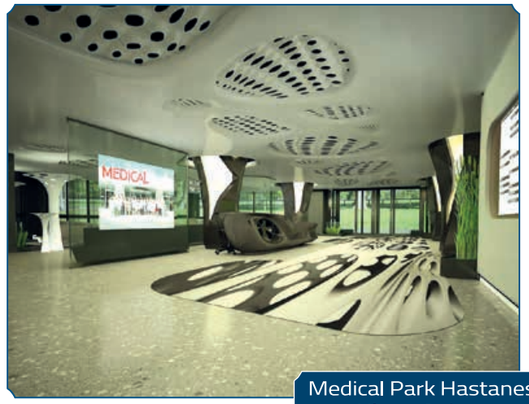

Medical Park Hastanesi
Ulus - Ankara

ALP ERDEM

ALP ERDEM ELEKTRİK İNŞAAT TAAHHÜT SAN. VE TİC. LTD. ŞTİ.

İZMİR: Bornova Cd. No: 9 Öztim İş Merkezi 9-D Işıkkent İzmir-Türkiye Tel: +90 232 472 05 56 +90 232 472 17 96 | Fax: +90 232 472 19 07 | E-Mail: info@alperdem.com

İSTANBUL: Yenişehir Mh. Osmanlı Bulv. Atlantis A.V.M. No: 100 Plazalar B Blok Kat:7/27 Kurtköy Pendik- İstanbul Tel: +90 216 685 12 97 | Fax: +90 216 685 12 98 | E-mail: info@alperdem.com

www.alperdem.com

AKCTANITIM

Azerbaycan'ın Sosyoekonomik Yükselişi ve **Haydar Aliyev**

Faig Bağırov
AZERBAYCAN ANKARA BÜYÜKELÇİSİ

Sovyetler Birliği'nin parçalanmasının ardından, bundan tam 22 yıl önce, 1991 yılı 18 Ekim tarihinde Azerbaycan Cumhuriyeti bağımsızlığını yeniden elde etti.

1918 yılında Müslüman Doğu'da kurulmuş ilk demokratik Cumhuriyet'in vârisi olan Azerbaycan Cumhuriyeti artık yeniden bağımsızdı. Fakat ülkenin önündeki siyasi, sosyal ve ekonomik problemlerin sayısı ve derinliği büyük endişe kaynağı idi. Devlet yapısındaki siyasi aktörlerin milli-manevi kişiliksizlikleri, sosyoekonomik çalkantılar, devlet mekanizmasının işlerlik kazanamaması ve ülke bütünlüğüne karşı başlayan Ermenistan saldırıları ile birleşince, Azerbaycan Cumhuriyeti Devleti'nin bekası ile ilgili derin endişeler gündeme gelmişti. Yapılan seçimlerle gerçekleşen hükümet değişiklikleri sorunları gideremememiş, bilakis gün geçtikçe ülke tarihinde derin yara izleri bırakacak gelişmelere yol açmıştı. İç siyasi çalkantıları fırsat bilen Ermenistan, Azerbaycan topraklarını işgale devam etmekte, işgal ettiği bölgelerimizde yaşayan insanlara hukukdışı ve akıl almaz muameleler göstermekte idi. Durumun gittikçe vahim sonuçlar doğuracağını gören Azerbaycan Cumhuriyeti 2. Cumhurbaşkanı merhum Ebulfez Elçibey, o zaman Nahçıvan Özerk Cumhuriyeti Yüksek Meclisi başkanı görevinde bulunan Haydar Aliyev'i telefonla arayarak, "Başkente teşrifiniz, devletin bekası için elzemdir" sözlerini dile getirmek zorunda kalmıştır. Bu davet ve halkın yüksek beklentileri üzerine 15 Haziran 1993 tarihinde başkent Bakü'ye giden Haydar Aliyev, ilk olarak iç karışıklıkları ve ülke içinde illegal silahlı gruplaşmaların mevcudiyetini sonlandırmaya yöneldi. Ermenistan ile devam eden savaş ile birlikte ekonomik toparlanmanın mümkün olamayacağını gören Haydar Aliyev, ateşkes antlaşmasının imzalanmasını sağladı. İşte Azerbaycan Cumhuriyeti'nin bir devlet olarak sistemsel yapılanması ve hızlı sosyoekonomik büyüme sürecine girmesi bu tarihten itibaren başlamıştır.

HAYDAR ALİYEV'İN MİMARI OLDUĞU HAZAR DENİZİ`NİN ENERJİ KAYNAKLARININ DÜNYA PİYASASINA ÇIKARILMASININ YOLUNU AÇAN 'ASRIN ANTLAŞMASI'NIN İMZALANDIĞI 20 EYLÜL 1994 TARİHİNDEN SONRA, HAZAR'A KIYIDAŞ OLAN 5 DEVLET, BURADAKİ EGEMEN HAKLARINI AYRI AYRI KULLANMAYA BAŞLAMIŞLAR.

Aslında 90'lı yılların başında Azerbaycan'ın zor anlarında halkın ümidinin Haydar Aliyev olmasının nedenleri SSCB döneminde yatmaktadır. Azerbaycan halkı, Haydar Aliyev'i Sovyetler Birliği yönetiminde üst düzey görevlerde bulunduğu yıllardan beri tanımakta ve bilmekte idi. Türk milliyetçisi olan milli şairimiz Bahtiyar Vahabzade, "Atabeyler" adlı eserinde Azerbaycan halkının Türk kökenli olduğunu bilimsel olarak kanıtlayan değerli bilim adamı Prof. Ziya Bünyadov ve bağımsızlık mücadelesinde önemli roller üstlenmiş Ebulfez Elçibey'in SSCB KGB'sinin "kara listesinde" olmalarına rağmen hayatta kalmaları Haydar Aliyev'in Azerbaycan'a yaptığı emsalsiz hizmetlerinden sadece birkaçıdır.

BAKÜ-TİFLİS-CEYHAN PETROL BORU HATTININ BÖLGE ÜLKELERİ VE AZERBAYCAN'A SAĞLADIĞI SOSYOEKONOMİK FAYDALAR, BAKÜ-TİFLİS-ERZURUM DOĞALGAZ HATTI VE BAKÜ-AHILKELEK-TİFLİS-KARS DEMİRYOLU GİBİ BÖLGE GÜVENLİĞİNİN SİGORTASI NİTELİĞİNDEKİ PROJELERİ DOĞURDU.

Şu önemli hususun da bilinmesinde fayda var: Haydar Aliyev'in mimarı olduğu Hazar Denizi`nin enerji kaynaklarının dünya piyasasına çıkarılmasının yolunu açan 'Asrın Antlaşması'nın imzalandığı 20 Eylül 1994 tarihinden sonra, Hazar'a kıyıdaş olan 5 devlet, buradaki egemen haklarını ayrı ayrı kullanmaya başlamışlar. Ne yazık ki, bu tarihten önce Hazar Denizi bir SSCB ve İran denizi olarak görülmekte ve dolayısıyla da enerji kaynaklarının kullanımının da bu doğrultuda gerçekleşmesi gerektiği hissedilmekte idi. Haydar Aliyev, sahip olduğu siyasi karizması ile bu anlayışı yok ederek, gelecek yıllarda bölgenin çehresini değiştirecek stratejik önemi haiz büyük projelere giden yolun önünü açtı.

Hayal, ütopya denilen Bakü-Tiflis-Ceyhan petrol boru hattının inşasını hayata geçirmeyi başardı. Bu önemli projenin maddi faydalarını bir kenara koyarsak, sadece İstanbul'un çevresel felaketlerle yüzleşme sıçrayışlar olarak geri dönmüştür. Ekonomi alanında uluslararası kredi derecelendirme kuruluşları ve diğer önemli kurumların Azerbaycan ile ilgili raporları ülkemizin gelişim süreci hususunda önemli bilgiler vermektedir. Bunlardan sadece birisi olan Dünya Bankası'nın "Doing Business-2012" raporuna göre Azerbaycan, yatırım yapılacak en güvenilir ülkeler arasında yer alıyor.

1994 yılında imzalanan 'Asrın Antlaşması'ndan sonra Haydar Aliyev'in siyasi vizyonunun devamı niteliğinde olan bir diğer önemli antlaşma da 26 Haziran 2012 tarihinde, Azerbaycan Cumhuriyeti Cumhurbaşkanı Sayın İlham Aliyev ve Türkiye Cumhuriyeti Başbakanı Sayın R.Tayyip Erdoğan öncülüğünde İstanbul'da imzalandı. Yeni proje olan Trans Anadolu Doğalgaz Boru Hattı (TANAP) projesi ile Azerbaycan'ın enerji kaynaklarının dünyaya çıkış yolu bir kez daha kardeş Türkiye`ye emanet edildi. Hiç şüphesiz ülkelerimiz için büyük stratejik öneme sahip TANAP projesine başlarken çok daha güçlü Azerbaycan ve Türkiye görmekteyiz. Bu ise gurur verici bir tablodur. Bugün Azerbaycan uluslararası düzeyde ekonomi, kültür, siyasi ve sosyal alanda önemli organizasyonlara ev sahipliği yapan bir ülkeye dönüşmüştür. 22 yaşında olan Azerbaycan'ın BM Güvenlik Konseyi geçici üyeliğinde bulunması, uluslararası toplumla gittikçe daha sıkı işbirlikleri kurabilen bir devlet stratejisinden bize haber vermektedir.

Günümüzde Azerbaycan, yurtdışında önemli büyüklükte yatırımlar yapan bir ülke konumuna gelmiştir. Kardeş Türkiye, Gürcistan, Ukrayna, Romanya ve Bulgaristan, Azerbaycan'ın devasa yatırımlar yaptığı ülkelerdendir. Türkiye'de 2017 yılına kadar Azerbaycan'ın toplam yatırımının 17 milyar doların üzerine çıkacağı öngörülmektedir. Petkim rafinerisinin tam kapasite faaliyete geçmesinden sonra Türkiye'nin yılda 9 milyar dolar ithalat yükünden kurtulacağı ve ülke ekonomisi için önemli olan cari açık sorununun bir nebze nefes alacağı uzmanlarca söylenmektedir. Bu ise kardeşliğimizin bize verdiği bir güç demektir. Elbette TANAP ne ilk ne de son kardeşlik bağımızdır. Bundan sonra Azerbaycan ve Türkiye, bölgemizdeki bütün olumsuzluklara ve hukuk tanımaz inatkarlara rağmen daha da büyüyecek, daha da güçlenecek ve daha da birbirine kenetlenecek. Unutmayalım; kardeşliğimiz, zenginliğimizdir! Zenginliklerimizin daha büyük zenginlikler doğuracağı bugünlerimizi 20 yıl önce planlayan Büyük Mimar'ın doğumunun 90. yılı dolayısıyla Azerbaycan'da ve dünyanın her yerinde anma etkinlikleri düzenleyerek onu derin saygı ve rahmetle anıyoruz.

Türkiye'nin Kafkasya Politikasına **Moskova'nın Bakışı**

Sabir Askeroğlu
21. YÜZYIL TÜRKİYE ENSTİTÜSÜ

KAFKASYA'DA DAĞLIK KARABAĞ MESELESİ NEDENİYLE BAKÜ'YLE, ABHAZYA VE GÜNEY OSETYA SORUNLARI NEDENİYLE DE TİFLİS YÖNETİMİYLE SOĞUK İLİŞKİLER YAŞAYAN MOSKOVA, BÖLGEDE VARLIĞINI SÜRDÜREBİLMEK İÇİN POLİTİK AĞIRLIĞINI ERMENİSTAN'A, SON DÖNEMLERDE DE ABHAZYA İLE GÜNEY OSETYA'YA DOĞRU KULLANMIŞTIR.

Türk-Rus rekabeti iki ülkenin İmparatorluk dönemlerine dayanmaktadır. İki büyük gücün rekabet alanlarından birisi de Kafkasya bölgesi olmuştur. 1921 tarihinde Türkiye ile Rusya arasında yapılan Moskova Antlaşmasıyla Türkiye'nin Kafkasya ile olan şimdiki sınırları çizilmiştir. SSCB'nin yıkılmasına kadar ki dönem boyunca Moskova'nın mutlak kontrolünde olan Kafkasya bölgesi, 1991'de yeni bağımsız devletlerin ortaya çıkmasıyla ve Kuzey Kafkaslarda da Moskova yönetimine karşı çıkan bağımsızlık hareketleriyle birlikte Rusya'nın bölgenin tamamında etkisini zayıflatmıştır. Rusya'nın kontrolünün zayıflamasıyla birlikte bu bölgede etkinliğini artırmak için Türkiye harekete geçmiştir. Dolayısıyla SSCB'nin yıkılmasıyla birlikte Kafkasya politikasına tekrar geri dönen Türkiye, bölgede Rusya ile olan tarihsel rekabet ve mücadeleye yeni biçimleriyle tekrar başlamıştır. Bu bağlamda ele alacağımız değerlendirmenin konusu da Kafkasya'da Türk ve Rus rekabeti çerçevesinde Rusya'nın bölgedeki varlığı, buna paralel olarak Türkiye'nin bölgeye yönelik aktif bir şekilde etkisini artırması ve Rusya'nın buna bakışı olacaktır.

Rusya'nın Bölgedeki Ülke Üsleri

1990'lar boyunca Rusya'nın Kafkaslardaki etkisi azalırken, Türkiye'nin etkisi artmıştır. Rusya'nın bölgedeki dış politika önceliği, özellikle de Çeçenistan ve Dağıstan'daki sorunlar medeniyle Kafkasların istikrarını sağlanmaktı. Rusya'nın bölgede diğer bir dış politika önceliği ise, enerji kaynaklarının kontrolü meselesiydi. Moskova Kafkaslarda etkinliğini devam ettirmek için bölgede var olan diplomatik ve askeri potansiyelini kullanarak yürütmeye çalışmıştır. Hazar Denizinin enerji kaynaklarını kontrolde tutmak için Hazar Denizinin hukuksal statüsü üzerinde Kafkaslar üzerinden geçebilecek boru hatlarının bloke etmesi ve bu botu hatları güzergâhına yakın yerlerde devam eden çatışma bölgelerinde askeri varlığının kullanmıştır.[1]

Kafkasya'da Dağlık Karabağ meselesi nedeniyle Bakü'yle, Abhazya ve Güney Osetya sorunları nedeniyle de Tiflis yönetimiyle soğuk ilişkiler yaşayan Moskova, bölgede varlığını sürdürebilmek için politik ağırlığını Ermenistan'a, son dönemlerde de Abhazya ile Güney Osetya'ya doğru kullanmıştır. Rusya 1995'ten itibaren Türkiye sınırında bulunan Ermenistan'ın Gümrü şehrinde askeri üs bulundurmaya başlamıştır. Rusya'nın Güney Askeri Bölge komutanlığına bağlı faaliyet gösteren Rus askeri birlikleri anlaşmaya göre Ermenistan'da askeri üs bulundurması karşılığında Ermenistan'ın güvenliğini ve Ermenistan silahlı kuvvetlerinin modernizasyonunu sağlamakla yükümlü olmuştur. Dolayısıyla Moskova Ermenistan'ı askeri üsleriyle hem Türkiye'den hem de Azerbaycan'dan koruma işlevini üslenmiştir.[2]

Rusya Kafkasya'da etkinliğini koruyabilmek ve diğer güçlerin yayılmacılığını engelleye bilmek için özellikle askeri anlamda güçlenmeye ağırlık vermiştir. Rusya, Ermenistan'da bulunan 201. askeri üssündeki bedelli asker sayısını son 6 ay içerisinde iki kat artırmış, üsse, S-300 hava savunma sistemleri ve MiG-29 avcı uçakları yerleştirmiştir. Bununla Rusya güney sınırlarının güvenliğini garanti altına almaya çalışmıştır.[3]

2008'de Gürcistan ile Güney Osetya arasında tekrar çıkan krize müdahale eden Rusya, Gürcistan ile yaşadığı savaş sonrası Abhazya ile Güney Osetya'nın bağımsızlıklarını tanımış ve bunların güvenliklerinin

1 Aleksandr Karayev, "Turtsiya i Rossiya na Kavkaze: Vozmojnoe Vzaimodeystvie v Abhazskom i Karabahskom Protsesse, http://www.ia-centr.ru/expert/5999/ (14.05.2013).

2 E.Tariverdiyeva, "Dogovor o Rossiyskoy Baze v Gümri- Şag k Rassşireniyu Vliyaniya Kremlya v Regione", http://inosmi.ru/caucasus/20100820/162308482.html (4.05.2013).

3 Aleksandr Ayzeman, "Rossiya Naraşivaet "Muskuli" na Yujnm Kavkaze", http://www.apsny.ge/analytics/1366575580.php (3.05.2013).

garantörlüğünü de üstlenmiştir.[4] Rusya 2009'dan itibaren Abhazya'daki 7. Güney Osetya'daki 4. askeri üssünde asker sayısını toplam 4 bine çıkartmış, bu üsler konusunda taraflarla yapmış olduğu antlaşmaların süresini 49 seneliğine uzatarak yeni bir hukuksal statüye kavuşmuştur.[5]

Bölgede "Türkiye Stratejisi"

Türkiye için Kafkaslar, Orta Asya'ya Gürcistan ve Azerbaycan üzerinden açılan kapı, Hazar Denizi'nin enerji kaynaklarının boru hatlarıyla Türkiye üzerinden dünya piyasalarına aktarılması, kendi enerji taleplerinin bir bölümünün bölge enerji kaynaklarından karşılanması, kendi sanayi ürünlerinin bu ülkelere satılması ve bölgenin istikrarının korunması gibi stratejik öneme sahiptir.[6]

1990'lardan itibaren bölgede en önemli oyunculardan biri haline gelen Türkiye, Azerbaycan ve Gürcistan ile olan ilişkilerinde önemli mesafe almıştır. 1990'lar boyunca Azerbaycan'ın uluslararası kuruluşlarında en önemli destekçisi olmuş, 1996'dan itibaren de Türk askeri danışmanları Azerbaycan ordusunun oluşturulmasında ve eğitilmesinde önemli rol üstlenmiştir. Gürcistan ile olan ilişkilerde de Ahıska Türkleri'nin vatana dönüş meselesi ve Abhazya sorunu gibi meseleler pazarlık konusu olsa da, 1998'de Türkiye ile Gürcistan arasında askeri alanda işbirliği gerçekleşmiş ve Türkiye Gürcistan ordusunun modernizasyonunu üslenmişti.[7]

1990'larda Kuzey Kafkasya'da etkili olan Türkiye, 2000'lerden itibaren Rusya ile terörizmle mücadelede işbirliği yapma konusunda ortak deklarasyon imzalanmış, Türkiye Çeçenlere destek vermeyeceğini, buna karşılık Rusya da PKK'ya destek vermeyeceğini açıklamıştır.[8] Türkiye ile Rusya arasında yapılan bu yakınlaşma Türkiye'nin Kafkasya genelindeki politikasını Güney Kafkasya ile sınırlamış, Kuzey Kafkasya'yı tekrar kontrol altına almaya başlayan Moskova, Türkiye ile olan rekabetini kendi sınırları dışına taşımıştır. Bundan sonra Türkiye politikasını yoğun olarak Güzey Kafkasya'ya yöneltmiştir.

TÜRKİYE 1990'LARDAN İTİBAREN HAZAR HAVZASININ ENERJİ KAYNAKLARINI KAFKASLAR ÜZERİNDEN TÜRKİYE'YE VE DÜNYA PİYASALARINA TAŞINMASI KONUSUNDA RUSYA İLE OLAN MÜCADELEDE BAŞARILI OLMUŞTUR.

Türkiye, 1990'lardan itibaren Hazar havzasının enerji kaynaklarını Kafkaslar üzerinden Türkiye'ye ve dünya piyasalarına taşınması konusunda Rusya ile olan mücadelede başarılı olmuştur. Haziran 2006'ya gelindiğinde Türkiye dünyanın ikinci an uzun petrol boru hattı projesi olan Bakü-Tiflis-Ceyhan Petrol Boru Hattı Projesini hayata geçirmiştir. Türkiye'nin bölgedeki diğer bir başarılı hamlesi de Temmuz 2007'de faaliyete başlayan Bakü-Tiflis-Erzurum Doğal Gaz Boru Hattı olmuştur. Rusya üzerinden gerçekleştirmekte olduğu transit geçiş hakkını sağlayan antlaşması Bakü'nün yükümlülüğünü yerine getirmediği gerekçesiyle Rusya tarafından iptal edilmiştir. "Transneft" temsilcisi İgor Demin, Azerbaycan'ın son beş sene içerisinde Türkiye kendi iç tüketiminin dışında Hazar enerji kaynaklarının Türkiye üzerinde transit dağıtımının yapılması için Trans-Anadolu Boru Hattı Projesinin gerçekleşmesi için Azerbaycan ile önemli ilerleme sağlamıştır.[9]

Türkiye'nin bölgedeki enerji politikaları Rusya tarafından olumsuz karşılanmış, bu projeleri baştan beri engellemek için bölge ülkeleri üzerinde Hazar Denizi Statüsü, Dağlık Karabağ Sorunu gibi yollarla baskı yapmaya çalışmıştır. Söz konusu projelere taraf olabilecek olan Orta Asya Türk Cumhuriyetlerinden Türkmenistan, Özbekistan ve Kazakistan'ı da Rusya'dan koparmaya yönelik bir ABD projesinin devamı olduğunu savunarak tepki göstermeye çalışmıştır.[10]

En son olarak da 14 Mayıs 2013 tarihinde 1996'da Azerbaycan ile petrollerin

4 "Rusya, Abhazya ve Güney Osetya"nın bağımsızlığını tanıdı" Radikal, 26.08.2008.

5 Yuri Gavrilov, "Bazı na 49 Let", Nezavisimaya Gazeta, http://www.rg.ru/2011/09/29/bazy.html

6 "Vneşnyaya Politika Turtsii Oriyentirovan na Yujnıy Kavkaz" http://newsazerbaijan.ru/politic/20130430/298798018.html (4.05.2013).

7 "Kavkazskaya Politika Turtsii i Rossii", http://izvestia.ru/news/315097 (02.05.2013).

8 Ertan Efengil, "Türk-Rus İlişkilerin: Bölgesel İşbirliği veya Stratejik Kazanç", 21.Yüzyıl Eşiğinde Türk Dış Politikası, İdris Bal(der.), Alfa,2001, s. 310.

9 "Türkiye'nin Enerji Stratejisi", http://www.mfa.gov.tr/turkiye_nin-enerji-stratejisi.tr.mfa (17.05.2013)

10 Burcu Kanbal, "Türkiye ve Rusya Federasyonu İlişkilerinde Boru Hatları Diplomasisi", http://politikaakademisi.org/?p=4024 (17.05.2013).

hükümetler arası anlaşmada belirtilen 5 milyon ton petrol transitini gerçekleştirmesi gerekirken, Bakü'nün bunun 2 milyon tondan daha aza indirdiğini açıklamıştır.[11] Bu gelişme ile enerji alanında Rus etkisinin azaldığı, Türk etkisinin de arttığının son örneği olmuştur.

Türkiye bölge güvenliği politikasında son zamanlarda çelişkili bir yol izlediği görülmüştür. Bir taraftan bir zamanlar Türkiye için çok önemli olan Acaristan özerkliği Tiflis tarafından fiili olarak ortadan kaldırılmasına ses çıkarmazken, diğer taraftan da 2008 savaşında da Türk-Rus ilişkileri nedeniyle Gürcistan yanlısı bir politika izlemekten kaçınmıştır. İkincisi ise, Türkiye'nin, Gürcistan ile askeri alanda işbirliği yapmasına ve ülkenin silahlı kuvvetlerinin modernizasyonunda önemli yer oynamasına karşı, 2008 savaşında ABD gemilerinin Türk boğazlardan geçmesine de izin vermemiştir.[12]

Rus-Gürcü savaşının ortaya çıkmasıyla Türkiye bölgede farklı rol oynamaya çalışmıştır. Bakü-Tiflis-Ceyhan boru hattının güvenliğinin ve bölgesel istikrarın sağlanmasıyla birlikte bölgesel krizlerin çözümünde kendi elini hukuksal ve siyasi anlamda güçlendirmek için "Kafkas için istikrar Paktı" projesini hayata geçirmeye çalışmıştır. Türkiye'nin teklif ettiği "pakt" bir tarafta Rusya-Ermenistan, diğer tarafta da Türkiye, Azerbaycan ve Gürcistan'ın birleşmesinden, ilk etapta Azerbaycan, Gürcistan ve Ermenistan'ın Türkiye ve Rusya garantörlüğü altında bir işbirliği platformu oluşturmayı hedeflemiştir. Bu projenin gerçekleşmesi halinde Kafkasya'da Rusya ve Batı'nın etkisinin azalması, Ankara ise daha etkili hale gelmesi amaçlanmaktaydı.[13] Ancak Rusya böyle bir projeye sıcak bakmayınca bu politikası da işlevsiz kalmıştır.

28 MART 2013 TARİHİNDE GÜRCİSTAN'IN BATUM KENTİNDE GERÇEKLEŞEN TÜRKİYE, GÜRCİSTAN VE AZERBAYCAN DIŞİŞLERİ BAKANLAR TOPLANTISINDA, 2014 YILINDA GÜRCİSTAN'IN ABD İLE GERÇEKLEŞTİRECEĞİ ASKERİ TATBİKATA ANKARA İLE BAKÜ'NÜN DE KATILABİLECEKLERİ KONUSUNDA KARAR ALINMIŞTIR.

11 İtar-Tass, http://www.itar-tass.com/c1/735141.html (19.05.2013).

12 Anton Krivenyuk, "Hartiya Turtcii Ukrotila Kavkaz", http://www.georgiatimes.info/interview/56704-1.html (15.05.2013).

13 Nadejda Arbatova, "Moskva i Ankara v Mnogopolyarnom Mire" http://vpk-news.ru/articles/9018 (6.05.2013).

2009'da Türkiye ile Ermenistan arasında imzalanan protokol sonrası Ankara ile Bakü arasındaki ilişkiler bozulmuş, Türkiye bölge politikasını tekrar gözden geçirmek zorunda kalmıştır. 2010'da Rusya'nın Ermenistan'daki üssünün süresini yeni anlaşmayla 25 yıldan 49 yıla uzatması ve Türkiye'nin, Rusya'nın bu girişimine karşılık Azerbaycan ile siyasi-askeri alanda yakınlaşmaya gitmesi Bakü ile Moskova arasında Gebele radar üssünün kira bedeli ile ilgili görüşmelerin tıkanmasına neden olmuştur.[14] Bu gelişme Rusya'nın bölgedeki ağırlığına bir darbe olarak görülmüştür.

Türkiye, Azerbaycan ve Gürcistan'a, 2014'de Afganistan'dan çekilecek olan NATO güçlerinin Hazar Denizi kıyısındaki Türkmenbaşı limanına, oradan Bakü-Tiflis, Ahalkelek-Kars demiryolları güzergâhını kullanması projesini ortaklaşa hayata geçirmeyi teklif etmiştir.[15] Türkiye'nin bu hamlesi, NATO'yu kullanarak Kafkasya'daki güç dengesini kendi lehine çevirmeye çalışmış ve NATO güçlerinin çekilme sürecinde güvenliğinin sağlanmasını da üslenmek istemiştir.

Türkiye'nin bölgeye yönelik diğer hamlesi de son zamanlarda bölge ülkeleriyle siyasi-askeri işbirliği çerçevesinde askeri tatbikatları artırması olmuştur. 26 Eylül 2012'de Ankara'da Türkiye, Azerbaycan ve Gürcistan'ın katılımıyla "Sonsuzluk-2012" kara kuvvetleri tatbikatı gerçekleştirilmiştir. Her sene düzenlenen tatbikatın amacı enerji boru hatlarının güvenliği ve yönetimini sağlamaktır.[16] 26 Kasım 2012'de Ankara'da Türkiye, Gürcistan ve Azerbaycan özel timlerinin katılımıyla "Kafkas Kartalı" tatbikatı gerçekleşmiştir.[17] 2013 yılı için Türkiye ile Gürcistan Genelkurmay Başkanları ortak tatbikat düzenleme konusunu ele almak için bir araya gelmiş, iki komşu ülke arasında askeri-stratejik işbirliği konuları ele alınmıştır. Türk tarafı Gürcistan'ın NATO üyeliğini kuvvetli bir şekilde desteklemeye devam ettiğini teyit etmiştir.[18] 28 Mart 2013 tarihinde Gürcistan'ın Batum kentinde gerçekleşen Türkiye, Gürcistan ve Azerbaycan Dışişleri Bakanlar toplantısında, 2014 yılında Gürcistan'ın ABD ile gerçekleştireceği askeri tatbikata Ankara ile Bakü'nün de katılabilecekleri konusunda karar alınmıştır.[19]

Ancak son zamanlarda Türkiye "Arap Baharı" bağlı olarak ve "sıfır sorun" politikasındaki bazı başarısızlıklar yaşaması nedeniyle kendi sorunlarına yönelmişken, ilerleyen zamanlarda dış politika yönünü tekrar Kafkaslara çevirerek, bölgede tekrar ağırlık kazanmaya başlayacağı düşünülmektedir. Türkiye'nin bölgede Azerbaycan gibi doğal müttefikinin olması ve Azerbaycan ile Gürcistan'ı BTC boru hattıyla kendisine bağlamış olması Ankara'nın elini güçlendirmiştir. Türkiye'de yaşayan önemli sayıda Kafkas diasporasının bölgeye yönelik aktif bir şekilde yakınlaşmaya çalışması, Türkiye'nin Abhazya konusunda daha yoğun politika izleyeceği beklenebilir. Ermenistan ile Türkiye arasında yaşanacak olan yeni bir yakınlaşma dönemi ve sınırların açıklamasıyla ticari ilişkilerin gelişmesi ve ulaşım yollarının bağlanmasıyla geleneksel olan Rusya'nın başat rolünün zararına olan bir gelişme olarak görülmektedir. Ancak Türkiye, Rusya'ya olan önemli derecedeki enerji bağımlılığı nedeniyle Kafkaslarda etkisini artırırken Rusya'nın tepkisini kendi üzerine çekmekten kaçınacaktır.[20]

Sonuç

Kafkasya'ya devam eden tarihsel Türk-Rus rekabetinde enerji kaynaklar ve bölgede müttefik ülkeler konunda Türkiye önemli ilerleme sağlamış ve Rusya ile olan rekabette kazanan taraf olmuştur. Türkiye bölgede etkinliğini artırırken Rusya ile olan ilişkilerini göz önünde bulundurarak hareket etmektedir. Bölgedeki güvenlik dengeleri açısından özen göstermektedir. Rusya'nın bölgede askeri anlamda güçlenmesine karşı Türkiye dolaylı yollardan müttefiklerini güçlendirmeye çalışmış, bu ülkelerle birlikte bölgesel işbirliği çerçevesinde etkisini artırmaya yönelmiştir. Türkiye'nin bölgedeki dengeleri bozmayacak şekilde izlediği politikalar, Rusya tarafından fazla tepkiyle karşılanmamaktadır, Ankara'nın aktif bir şekilde bölgede etkinliğinin artması uzun vadede Moskova açısında etkisinin azalacağı endişesini beraberinde getirmiştir.

14 Mihail Agadjanyan, " 2012 god: Na Yujnom Kavkaze Bez Peremen", http://www.ru.journal-neo.com/node/120086 (10.05.2013).

15 Mihail Agadjanyan, " 2012 god: Na Yujnom Kavkaze Bez Peremen", http://www.ru.journal-neo.com/node/120086 (10.05.2013).

16 "V Ankare Startovali Sovmestnıe Uçeniya Turtsii, Azerbaycana i Gruzii", http://www.ekhokavkaza.ru/archive/news/20120924/3235/2759.html?id=24717956 (11.05.2013).

17 "Kafkas Kartalı Tatbikatı Başlıyor", http://www.sondakika.com/haber/haber-kafkas-kartali-tatbikati-basliyor-4116159/ (11.05.2013).

18 İlkun Babayev, " Gruziya i Turtsiya Obsudili Boprosı Provedeniya Svomestnıh Voennıh Ucheniy", http://www.1news.az/region/Georgia/20130216082848856.html (11.05.2013).

19 http://m.golos-ameriki.ru/a/1633992.html (12.05.2013).

20 Djoşua Kuçer, "Rossiya, İran i Turctciya Vnov Boryutsya za Kavkaz", http://russian.eurasianet.org/node/59970 (15.05.2013).

Osmanlı Devletinde Hoşgörünün Delili **Millet Sistemi**

Doç. Dr. Adem Kara
EKOAVRASYA AKADEMİK KURULU ÜYESİ

Türk idari ve medeniyet tarihinin en önemli konularının başında millet sistemi denilen ictimai, dini ve idari örgütlenme biçimi gelmektedir. Osmanlı toplumu, müslim ve gayrimüslim olmak üzere iki ana sınıftan meydana gelmekteydi. Bu açıdan bireylerin toplum içinde statülerini belirleyen ana unsur din idi. Osmanlı toplumu inanç sistemlerine göre çeşitli milletlere ayrılmış idi.

TÜRK İDARİ VE MEDENİYET TARİHİNİN EN ÖNEMLİ KONULARININ BAŞINDA MİLLET SİSTEMİ DENİLEN İCTİMAİ, DİNİ VE İDARİ ÖRGÜTLENME BİÇİMİ GELMEKTEDİR. OSMANLI TOPLUMU, MÜSLİM VE GAYRİMÜSLİM OLMAK ÜZERE İKİ ANA SINIFTAN MEYDANA GELMEKTEYDİ.

Millet, bir din yada mezhebe bağlı topluluk anlamıyla algılanmakta ve bu surette anlamlandırılmakta idi. Kuran'da da din anlamında kullanılmakta, hakiki din, Yahudi ve Hristiyanların dini şeklinde geçmektedir.

Osmanlı devleti egemenliğinde yaşayan gayrimüslimleri ifade etmek için yazışmalarda "tebaa-i gayrimüslim" ve "cemaat-i muhtelife" tabirlerini kullanmıştır. Kanun-i Esasinin 16. maddesinde de milel-i muhtelife olarak kavram ifade edilmiştir.

Osmanlı Devleti'nde millet sistemi, devletin adalet ve hoşgörü politikasına dayanan; müslüman olsun gayrimüslim olsun tüm halkın "Osmanlı" sayılması esasına dayanır. Yönetime katılmayan, devlete vergi veren halka reaya denirdi. Farklı din, dil ve ırka mensup topluluklar reaya sınıfını oluştururdu. Osmanlı Devleti'nde Türkler, Araplar, Acemler, Boşnaklar, Arnavutlar müslüman halkı oluşturuyordu. Müslümanlar dışında Ortodokslar, Ermeniler ve Yahudiler yaşardı.

Kamus-u Türki'de de "din ve millet" kavramları aynı anlamda kullanmış olmakla birlikte ümmet kelimesi farklı manada izah edilmektedir. Kamus-u Türki'ye göre millet, bir dine bağlı muhtelif ırk ve dile mensup toplulukların ortak adı olarak verilmektedir ki buna tanıma uygun olarak İslam milleti, Yahudi milleti gibi tanımlar anlam bulmaktadır. Yine aynı eserde Ümmet ise, bir dine mensup çeşitli toplulukların her birisi için kullanılan kavramdır ki Türk ümmeti, Arap ümmeti gibi...

Türkiye Cumhuriyetinin kurulması ile Mustafa Kemal Atatürk, 1924 Anayasası'nın 88. maddesinde ve Atatürk İlkelerinde de belirtilmiş olan, din ve ırk ayrımı gözetmeksizin, ulus tanımını dil, kültür ve siyasi birliktelik değerlerine dayandıran milliyetperverlik anlayışı olarak yeniden tanımlayacaktır.

Osmanlı millet sisteminin en temel özelliği; farklı inançlara sahip insanlara, kendi inançlarının ve hattâ hukuklarının gerektirdiği şekilde yaşama imkânı tanımasıydı. Dolayısıyla Osmanlı idaresi altındaki her millet başlarındaki patrik, hahambaşı ve metropolitleri ile kendi dinî ve sosyal işlerinde tam bir özgürlük içerisinde hareket

OSMANLI MİLLET SİSTEMİNİN EN TEMEL ÖZELLİĞİ; FARKLI İNANÇLARA SAHİP İNSANLARA, KENDİ İNANÇLARININ VE HATTÂ HUKUKLARININ GEREKTİRDİĞİ ŞEKİLDE YAŞAMA İMKÂNI TANIMASIYDI.

edebilmişlerdir. Bu milletler, kendilerine tanınan bütün hak ve hürriyetlere, sosyal, ekonomik vs. yükümlülüklerini yerine getirmek suretiyle sahip olabilmişlerdir.

Dünyada coğrafi keşiflerle başlayan değişim değer yargıları da dahil pek çok husu-

ATATÜRK MİLLİYETÇİLİĞİ DİN VE IRK AYRIMINDAN UZAK, ORTAK YURTTAŞLIK TEMELİNDEDİR.

siyette değişimleri beraberinde getirmiştir. 19. Yüzyıl Avrupa'sında geliştirilen ırkçılık ve beyaz ırkın üstünlüğü tezleri büyük bir tehdit unsuru oluşturmuştur. Batılı ırkçı akımların tesirinde yazılan tarih kitaplarının Türklere yaklaşımı göçebe, istilacı barbarlar şeklindeydi. Avrupa'nın bu yüzyılda Osmanlı Devletini parçalamaya dönük eylemleri devletin millet sistemi üzerinde yaratılacak çatlaklar üzerine kurulmuştur. Fransız ihtilali sonrasında milliyetçilik kavramının Osmanlı toplumunda açtığı yara hepimizin malumudur.

Atatürk'e göre Avrupa uluslar topluluğunun fiziki sınırlar dışında, bu sistemin üstünlüğüne karşı mücadeleler mutlaka ulusçu nitelikte olmalıydı. Atatürk'ün amacı ulusal ve savunulabilir sınırlar dahilinde, bir Türk ulus-devletini kurmak için Türk milliyetçiliğini öne çıkarmaktı. Atatürk milliyetçiliği din ve ırk ayrımından uzak, ortak yurttaşlık temelindedir. Ortak mazi, lisan, ahlak, kültür ve hukuk Türk Milletini oluşturan temellerdir. Atatürk'e göre, milli hudutlar içindeki "Türk Milleti'ni, etnik kökenlerine göre ayrıştırmak birkaç düşman aleti beyinsiz, mürteciden başka hiçbir millet ferdi üzerinde üzüntüden başka bir tesir bırakmamıştır".

Kaldı ki Paul Dumaont'un bu noktaki tezide önemli bir bakış açısı yaratmaktadır. Ona göre, Kemalistlerin anlayışına göre milliyetçilik, temelde Türkiye Cumhuriyeti'nin bütünlüğünü korumayı ve ülkenin birliğini tehdit edebilecek ayrılıkçı akımları engellemeyi amaçlıyordu.

Recep Peker 1931 yılında bu sorunu şu şekilde anlatmaktadır:

"Bizim aramızda yaşayan, politik ve sosyal bağlarla Türk milletine ait olan tüm vatandaşlarımızı biz kendi insanlarımız olarak düşünürüz: aralarında 'Kürtçülük', 'Çerkezlik' ve hatta 'Lazlık' gibi fikirler ve duygular yerleşmiş olsa bile, onlar bize aittir. Mevcut yanlış anlayışlar ancak mutlakiyet yönetimlerinin ve uzun süren tarihsel baskıların ürünüdür ve biz en içten çabalarımızla bunları ortadan kaldırmayı görev sayıyoruz."

Ulus tanımı yapılırken dil birliği üzerine yapılan bu vurgu, daha önceleri Ali Suavi, Şinasi, İsmail Gaspıralı, sonraları Ziya Gökalp, Ahmet Ağaoğlu, Yusuf Akçura, Fuad Köprülü ve Mehmet Emin Yurdakul tarafından ön plana çıkartılmıştı. Mustafa Kemal, çevresinde ateşli Türkçülük taraftarı bilim adamları olmasına rağmen millet tanımını ırk temeline dayandırmadı. Afet İnan'ın 1930 senesinde hazırladığı Medeni Bilgiler kitabında yer alan ırkçı ulus tanımını bizzat kendisi Dil, kültür ve ülkü birliği ile birbirine bağlı vatandaşların siyasal ve toplumsal kuruluşu şeklinde düzeltmiştir.

Netice olarak Millet sistemi Osmanlı hoşgörüsünün timsalidir. Yüzyıllarca sahip bulunduğu coğrafya üzerinde yaşayan farklı milletleri Osmanlılaştırma endişesi yaşamadan idare etmeye çalışmış, bölgesindeki huzur ve güvenliğin sebebi olmuştur. Kaldı ki yaşadığımız yüzyılda Osmanlı Devletinin çekildiği coğrafyanın içinde bulunduğu durum bunun en bariz örneğidir. Milli mücadele sonrası bu kavram devletin gerçekleri hesap edilerek yeniden düzenlenmiştir.

Nasıl gökkuşağı barındırdığı renkleri ile bir bütünlük ve anlam ifade ediyorsa devletimizde toplumu oluşturan renkleriyle anlam bulmaktadır. Bu renkleri mozaik olarak nitelemek yanlış olmakla birlikte binanın temeli oluşturan, birliktelikleri ile anlam taşıyan bir bütün olarak ifade etmek gereklidir.

Ukrayna Ankara Büyükelçisi Sergiy Korsunskyı: **“Karadeniz Bölgesinde Ticareti Kolaylaştırmayı Hedefliyoruz”**

Röportaj: **Yeşim Özcan**
Fotoğraflar: **Murat Solakoğlu**

Stratejik konumu ve mevcut ekonomik-ticari imkanları Ukrayna’yı Doğu Avrupa’nın önemli ülkelerinden biri konumuna getirmiştir.

Avrupa’daki doğalgaz talebinin %27’sini karşılayan Rusya Federasyonu’ndan başlayan doğalgaz nakil hatlarının Ukrayna üzerinden geçmesi nedeniyle ülke, Avrupa’nın enerji güvenliği açısından da önem arz etmektedir.

Ukrayna, bölge istikrarı açısından Türkiye’nin önem verdiği ve ikili ilişkileri her alanda ilerletmeye gayret ettiği ülkelerden biridir.

Ukrayna ile ilişkilerimizin önemli bir boyutunu da Kırım Tatarları oluşturmaktadır. Ülkemizde yaşayan çok sayıda Kırım Tatar asıllı yurttaşımızın varlığı ve bölge ile yoğun tarihi ve kültürel bağlarımız nedeni ile Kırım’a göstermiş olduğumuz özel ilgi de Ukrayna ile ilişkilerimizin bir başka yönünü oluşturmaktadır.

Ukrayna-Türkiye ilişkilerini dergimizin bu sayısı için Ukrayna Ankara Büyükelçisi Sergiy Korsunskyı değerlendirdi.

Ukrayna Ankara Büyükelçisi Sergiy Korsunskyı, diplomatik görevlerde 19 yıldır çalışıyor. Daha önce Ukrayna Milli Bilimler Akademisi’nde görev yapan Büyükelçi, Ukrayna’da diplomatik personele ihtiyaç olduğu zaman Dışişleri Bakanlığı’na geçmiş. Ukrayna’nın Dışişleri Bakanlığı’nda çalıştığı süre boyunca ve yurtdışında üstlendiği diğer görevlerde ekonomi konularından sorumlu olmuş.

2013 yılı Ukrayna ekonomisini değerlendirebilir misiniz?

2013 yılı Ukrayna ekonomisi için oldukça zor bir yıl. Tıpkı Türkiye gibi Ukrayna’nın da ekonomisi Avrupa Birliği’nin ekonomisine çok bağlı. Avrupa Birliği’ndeki finansal kriz Ukrayna ekonomisine çok kötü bir şekilde yansıyor. İlk üç ay içerisinde gayrisafi yurtiçi hasıla büyümedi fakat yılın sonunda %2 büyüme bekleniliyor. Avrupa’daki krizi dikkate alırsak bu %2’lik oran iyi bir rakamdır.

Bu durumdan çıkmak için Türkiye hükümetinin yaptığı gibi bizde ekonomik ilişkilerimizi çeşitlendirmek istiyoruz. Yani birçok ekonomi kollarıyla çalışmayı planlıyoruz. Çin, Brezilya, Mısır gibi ülkelerle ekonomik ilişkilerimizi güçlendiriyoruz. Özellikle geçen yıl Mısır ile yaptığımız ticaret hacminde önemli bir artış oldu.

Şu anda Ukrayna’da siyasi denge olduğu için biz bu çerçevede yeni yatırımlar da bekliyoruz. Bu yılın Ekim ayında Ukrayna’da Ukrayna-Arap Ekonomi Forumu düzenlenecek. Bu foruma Türkiye hükümeti ve Türkiye’den iş adamları da katılacak.

Enerji kaynaklarının yetersizliği hem Ukrayna hem Türkiye için bir sorun oluşturmaktadır. Bizim yeterli miktarda petrol ve gaz kaynağımız yok o sebeple satın almak zorundayız. Bu durum da ekonomimizi kötü anlamda etkiliyor.

"BU DURUMDAN ÇIKMAK İÇİN TÜRKİYE HÜKÜMETİNİN YAPTIĞI GİBİ BİZDE EKONOMİK İLİŞKİLERİMİZİ ÇEŞİTLENDİRMEK İSTİYORUZ."

EkoAvrasya: Son yıllarda artış gösteren Ukrayna-Türkiye ilişkilerini ve özellikle ticaret ve ekonomi alanında yaşanan işbirliğinin gelişmesini değerlendirir misiniz?

Ukrayna'nın ihracatına göz attığımızda Türkiye'nin Rusya'dan sonra ikinci ülke olduğunu görürüz. Geçtiğimiz yıl krize rağmen ikili ticaret hacmi %8 oranında büyüdü. Bu rakam 5 milyar 600 milyon dolardır. Türkiye'nin Ukrayna'ya ihracatı %30 oranında büyüdü.

Bu senenin ilk üç ay içerisinde Türkiye'nin ihracatı %36 büyüdü, bizim ihracatımız %22, ve ikili ticaret hacmi 1 milyar 400 milyon dolara ulaştı. Bu rakamlar, yılın ilk çeyreğinin verileri ki bu dönem genelde en sakindir. Bence bu yılın sonunda çok güzel rakamlara ulaşacağız.

Türkiye şu anda Ukrayna'da çok büyük inşaat projeleri yürütüyor. Geçen yıl düzenlenen Avrupa 2012 Futbol Şampiyonası hazırlıkları kapsamında Türkiye çok büyük rol oynadı.

"BU YIL İLK DEFA BİZ YALTA'DA KEİ ÜYE ÜLKELERİNİN EKONOMİ BAKANLARININ KATILACAĞI BİR TOPLANTI DÜZENLEMEK İSTİYORUZ."

Ukrayna'da havalimanı, otoyollar, köprüler, stadyumlar Türk inşaat şirketleri tarafından yapılıyor. Onur İnşaat, Kiev'de ana caddemizden biri olan Pobedı Caddesi'nın düzenlemesini yapıyor. Ankara ile kıyaslarsanız Atatürk Bulvarı gibi bir cadde. Yani bütün şehrin üzerinden geçen bir yol. Sadece Onur İnşaat değil, onun dışında Enka, Erbek, Doğuş gibi şirketler Ukrayna'da çok büyük çalışmalar yapıyor. Ukrayna'da 600 Türk şirketi var ve DEİK diye bir kuruluş var ki bizim ana ortaklarımızdan birisidir.

Ukrayna'nın Türk işadamları için sağladığı imkanları değerlendirir misiniz? Ukrayna'da iş yapmak isteyenlere tavsiyeleriniz nelerdir?

Ukrayna'da fabrika kurulması için geniş imkanlar var. Mesela Ülker Şirketinin üretimi burada. Araba yedek parçaları üreten fabrikalar, tarım ve tekstil fabrikaları mevcut. Türk ürünleri satan mağazalar da var. Mavi ve Colin's mesela.

Ben Türkiyeli işadamlarına iltifat etmek istiyorum. Onlar gerçekten çok esnekler ve her fırsatı değerlendiriyorlar ki bu çok önemli.

Şunu ifade etmek istiyorum ki bizim ekonomimizde yabancı yatırımlara kapalı sektörlerimiz yoktur. O yüzden onlar her sektörde çalışabilirler. Mesela Çukurova 'nın en büyük telekominikasyon projesi Turkcell var. Bu operatör, Ukrayna'da büyüklüğü açısından üçüncü ve yaklaşık on milyon abonesi bulunmaktadır.

Sizce Ukrayna ile Türkiye arasında Serbest Ticaret Anlaşması ne zaman imzalanacak ve bu anlaşma iki ülke arasındaki ticareti nasıl etkileyecek?

Bu anlaşma iki ülke arasındaki ilişkilerin en mantıklı halidir. Aslında sonuçlarını şimdiden görebilirsiniz. Son dört sene içerisinde ikili ticaret hacminin artışı yaşanıyor. Serbest Ticaret Anlaşmasını imzaladıktan sonra eminim ki ticaret hacmimiz ikiye katlanacaktır. Bu anlaşmayı sonbaharda gerçekleştirilmesi planlanan Ukrayna Cumhurbaşkanımızın Türkiye'yi ziyareti sırasında imzalamayı düşünüyoruz. Görüşmeler devam ediyor. Tarım sektörü ile alakalı sorunlar var. Ukrayna, dünyanın en büyük tarım üreticilerinden birisi. Türkiye'de son yıllarda bu piyasada önemli yer edindi. Bizim son zamanlarda çözemediğimiz bir bu sorun kaldı o da tarım konusundaki tarifelerle ilgili. Bu yıl içerisinde muhtemelen Avrupa Birliği ile paralel olarak yapmak istedik, yani hem Türkiye hem Avrupa Birliği ile aynı zamanda. Tarım ürünlerinin ihracatını artırmayı ve yüksek teknolojili malların ihracatını geliştirmeyi planlıyoruz.

Özellikle şunu vurgulamak isterim ki; Türkiye'nin ufkunu değiştirecek projeler üzerinde çalışıyoruz. Bunlardan en önemlisi havacılık sektörü. TAİ ile Antonov şirketi arasında görüşmeler sürüyor.

Dünyada uçak üretebilen yaklaşık beş ülke var. Türk Havayolları Avrupa'nın en iyi havayolu ve aslında Türkiye'de kendi yolcularını taşıyacak uçaklar üretilmeli.

Onun dışında biz Türkiye'de boru hatlarının inşası ve demiryolu konusunda çalışmak istiyoruz çünkü bunlar yaptığımız işler. Bunlar bizim sattığımız sizin aldığınız projeler değil, iki ülkeyi birbirine bağlayacak ortak projeler olması sebebiyle önemli.

Ukrayna'nın Avrupa Birliği entegrasyonunu ve özellikle Ukrayna ile Avrupa Birliği arasında Serbest Ticaret Anlaşması'nın imzalama perspektiflerini nasıl değerlendiriyorsunuz?

Avrupa Birliği ile çalışmanın ne kadar zor olduğunu Türkiye bütün ülkelerden çok dahi iyi biliyor. Türkiye'nin Avrupa Birliği başvurusunun bu yıl 50. yılı olacak. Biz bu anlaşmayı bu yıl imzalayacağız. Türkiye bu anlaşmayı imzadıktan sonra hem yasalar değişmeye başladı hem de genel olarak yaşam standartları yükselmeye başladı; biz de aynısını bekliyoruz.

Ukrayna bir Avrupa ülkesidir ve Avrupa Birliği ile ilişkilerinin iyi olması dış politikamızın ayrılmaz bir parçasıdır. Fakat biz sizin tecrübelerinizden de yararlanıyoruz.

Hem yaşamaya hem de gelişmeye devam etmemiz lazım. O yüzden biz dış politikamızı çeşitlendirmeye çalışıyoruz, bu politaka hem doğuya hem batıya hem kuzeye hem de güneye bakmamızı sağlıyor. Şimdi Avrupa Birliği ile ilişkilerimizin devam ettirmemizin en büyük maksadı in-

sanlarımızın yaşadıkları yaşam standardını yükseltmesidir.

Ukrayna olarak başkanlığını yürütmekte olduğunuz KEİ sürecini değerlendirir misiniz?

Ukrayna ve Türkiye KEİ'nin kurucu üyeleridir. Biz bu örgüt içerisinde sıkı ilişki içerisindeyiz. KEİ içerisinde çok ciddi sorunlar var ama bizim Türkiye ile sorunumuz yok...

Bu yıl ilk defa biz Yalta'da KEİ üye ülkelerinin ekonomi bakanlarının katılacağı bir toplantı düzenlemek istiyoruz. Bu çok enteresan bir olay çünkü KEİ 20 yıl boyunca faaliyet gösteren bir örgüt fakat ekonomi bakanları hiç biraraya gelmedi.

Biz Karadeniz Bölgesinde ticareti kolaylaştırmayı hedefliyoruz. Eski zamanlardan beri Karadeniz bölgesindeki yaşam zaten ticaret sayesinde gelişiyor. Biz Yalta da büyük bir etkinlik bekliyoruz, Türk işadamlarının Kırım'a gitmek için başka bir fırsat ve Kırım, ilişkilerimizde bambaşka ve önemli bir yer. Biz, Kırım'daki altyapının geliştirilmesini çok arzu ediyoruz. Çünkü burada çok sayıda Kırım Tatarı oturuyor.

"TÜRKİYE ANTALYA VE MUĞLA'DAN ÇOK DAHA BÜYÜKTÜR."

Okuyucularımız için bir mesajınız var mı?

Ukraynalıların Türkiye'yi gittikçe daha fazla keşfetmelerine seviniyorum. Her yıl Ukrayna'dan Türkiye'ye yaklaşık 600 bin turist geliyor. Ben bütün turistlere şunu anlatmaya çalışıyorum: Standartlardan uzaklaşmamız lazım... Türkiye de sadece Antalya, plaj ve biranın olmadığını başka şeylerin de olduğunu. Mesela hükümet üyeleri geldiklerinde de şunu söylüyorlar. "Biz birçok defa Türkiye'ye geldik. Antalya'da kaldık. Ondan sonra birgün İstanbul'da kaldıktan sonra diyorlar ki "biz Türkiye'ye hiç gelmediğimizi fark ettik." Ben de onlara diyorum ki "siz daha Kapadokya'ya gitmediniz, Şanlıurfa'ya, Trabzon'a, Çorum'a.... " Yani Türkiye Antalya ve Muğla'dan çok daha büyüktür. Ben bu alanda çok büyük bir perspektif görüyorum.

EkoAvrasya okurlarına son olarak şunu söyleyebilirim: Türkiye'den Ukrayna'ya gelmek artık çok kolay. Uçağa biniyorsunuz ve geliyorsunuz. Türkiye'den Ukrayna'nın yedi şehrine uçak var. Ukrayna'da Türk işadamları dernekleri var ve onlar gelen işadamlarına yardım edebilirler. Ukrayna'ya gittiğinizde Türk otellerinde konaklayabilir, Türk restoranlarında yemek yiyebilir, Türk otomobilleriyle Türk yollarından geçebilirsiniz.

Teşekkürler...

AZERBAYCAN GAZI

Türkiye Doğal Gaz Pazarında Alternatif Bir Kaynak

Doğal gaz ithalat ve satışında Türkiye ve Avrupa'ya, Azerbaycan gazını alternatif bir kaynak olarak sunmayı amaçlayan SOCAR Gaz, Türkiye'nin enerji arz güvenliği noktasında güvenilir bir kaynak olacak ve Türkiye'nin enerji kaynaklı dış ticaret açığının kapatılmasına katkıda bulunacak kuruluş rolünü üstleniyor.

SOCAR GAS

www.socargas.com

SOCAR TÜRKİYE

Ermenistan
Yol Ayrımında

Ahmet Turan Esen
21. YÜZYIL TÜRKİYE ENSTİTÜSÜ GÜNEY KAFKASYA, İRAN, PAKİSTAN ARAŞTIRMALARI MERKEZİ

Son dönemlerde sıkça gündeme gelen Ermenistan'daki ekonomik durum ve Ermenilerin ülkelerini terk etmesi meselesine geniş bir perspektiften bakmak gerekir. Ermenistan bağımsızlığından günümüze Azerbaycan topraklarındaki işgali ve Türkiye karşısındaki tarihsel iddialar ve iftiralar üzerinden bir yol belirlemiş ve benimsediği bu politikalarına bağlı olarak bölgenin iki önemli devleti Azerbaycan ve Türkiye ile ilişkilerini irredentizm ve saldırganlık çerçevesinde şekillendirmiştir. Bu politikaları benimsemesinin sonucu olarak bölgesel ve küresel işbirliklerinden yoksun kalan Ermenistan, ekonomik bir gelişme göstermediği için de vatandaşlarının büyük bir bölümünü açlık sınırında yaşamaya mahkum etmiştir. Açlık ve sefaletin daha sık gündeme geldiği Ermenistan, Ermeni halkının artık direnme gücünün kalmadığı dönemlerde diaspora Ermenilerinin ve özellikle de Rusya'nın ekonomik yardımları sayesinde varlığını devam ettirmiştir. Fakat 2013 itibariyle Ermenistan'ın geldiği noktaya bakıldığında, artık halkın beklentilerinin Rusya ve diaspora Ermenileri yardımlarıyla yaşamaktan öteye geçtiği görülmektedir. Ermeni halkı, ekonomik krizlerden ve yaşam şartlarının altında tabiri caizse bir ölüm kalım mücadelesi vermekten bıkmıştır. Bununla birlikte Ermenistan'dan diğer ülkelere gerçekleştirilen göçler de her geçen gün artmaktadır. Bu süreç Ermenistan'ı önemli bir yol ayrımına götürecektir. Ermenistan'daki Ermenilerin iki seçeneği vardır: Birincisi; Rusya'nın ve diasporanın yardımlarını artırmasını isteyerek bir süre daha bu vahim durumu idare ettirmek (bu tablonun uzun yıllar böyle devam edeceğini düşünmek rasyonel tutarlılıktan uzaktır). İkincisi ise Azerbaycan topraklarındaki işgale son vererek Azerbaycan ve Türkiye ile ekonomik ilişkilerini geliştirme yolunu seçmektir (mantıklı olan da budur). Sarkisyan yönetiminin, artık Türk karşıtlığının karın doyurmadığını anlaması ve karşılıklı bağımlılığın hakim olduğu bir dünyada çatışma ve savaş ortamından uzaklaşarak, saldırgan ve irredentist politikaları terk ederek, halkının refahını düşünmesi kaçınılmazdır. Aksi halde Kafkasya'da "Bahar" rüzgarlarının ilk eseceği ülke Ermenistan olabilir.

2013 İTİBARİYLE ERMENİSTAN'IN GELDİĞİ NOKTAYA BAKILDIĞINDA, ARTIK HALKIN BEKLENTİLERİNİN RUSYA VE DİASPORA ERMENİLERİ YARDIMLARIYLA YAŞAMAKTAN ÖTEYE GEÇTİĞİ GÖRÜLMEKTEDİR.

2011'de Tunus, Mısır, Libya ve Suriye'de halk ayaklanmalarıyla başlayan ve iktidarların devrilmesiyle sonuçlanan, Suriye'de ise içinden çıkılmaz bir iç savaş süreciyle devam eden 'Arap Baharı' gelişmeleri, hoşnutsuzlukların fazlasıyla hissedilmeye başlandığı, zengin enerji kaynaklarına sahip, derin çıkar çatışmalarının yaşandığı Kafkasya'yı etkisi altına alabilecek bir niteliğe sahiptir. Azerbaycan, Ermenistan ve Gürcistan'da son seçimlerde yaşanan protesto hareketlerinin "Bahar Kafkasya'da eser mi?" sorularını gündeme getirmesi, Ortadoğudaki hareketlerin benzer eğilimdeki protestolardan ve mitinglerden sonra ortaya çıkmasına bağlanmaktadır.

Ermenistan'da 2011'de gerçekleştirilen genel seçimler sonrası yaşanan gelişmeler "Bahar" havasının artık Kafkasya'ya sıçradığı yorumlarının temelini oluşturmuştur. 2011'deki seçimlerin hemen ardından Ermenistan'da ana muhalefet partisi, bir hafta boyunca başkent Erivan'ın merkezindeki Özgürlük Meydanı'nda eylem yapma kararı almıştır. Arap ülkelerindeki "Tahrir" (Özgürleşme/Özgürlük) meydanlarında büyüyen özgürlük dalgasından esinlenen Ermeni muhalefetinin meydanda ilk iki günde yaptığı oturma eylemi ve açlık grevleri, yağmura rağmen binlerce kişinin katılımıyla gerçekleşmiştir. 2008'deki tartışmalı seçimlerle iktidara gelen Devlet Başkanı Serj Sarkisyan'a ve hükümetine büyük tepki gösteren muhalefetin eylemleri dünya kamuoyunun dikkatini Ermenistan'a çevirmiştir. Ancak Ermenistan'da bir "bahar" havası esmesine rağmen böyle bir olay gerçekleşmemiştir. Fakat Ermenistan'daki mevcut şartlar dikkate alındığında böyle bir gelişmenin ihtimaller dâhilinde olduğunu söylemek mümkündür.

ARAP ÜLKELERİNDEKİ "TAHRİR" (ÖZGÜRLEŞME/ÖZGÜRLÜK) MEYDANLARINDA BÜYÜYEN ÖZGÜRLÜK DALGASINDAN ESİNLENEN ERMENİ MUHALEFETİNİN MEYDANDA İLK İKİ GÜNDE YAPTIĞI OTURMA EYLEMİ VE AÇLIK GREVLERİ, YAĞMURA RAĞMEN BİNLERCE KİŞİNİN KATILIMIYLA GERÇEKLEŞMİŞTİR.

18 Şubat 2013'te Ermenistan'da yapılan cumhurbaşkanlığı seçimleri tamamlanmış ve Serj Sarkisyan bir kez daha Cumhurbaşkanlığına seçilmiştir. Sarkisyan'ın yeniden seçilmesinin sebepleri arasında; alternatif bir ismin olmaması, Moskova'dan uzak birinin yönetimi ele alması sonucunda Ermenistan'ın sadece ekonomik olarak değil askeri olarak da çöküntüye uğrayacağı düşüncesi ve Sarkisyan'ın devletin tüm imkânlarını kullanarak seçime girmesi gösterilmiştir. Ayrıca halkın iradesinin sandığa yansımadığını gösterme açısından Ermenistan'da seçime katılım oranının açıklanan %60 oranının aksine çok düşük seviyede kaldığı da belirtilmelidir. Bunların yanında seçimlerde usulsüzlük yapıldığı tartışmaları da halen devam etmektedir. 2013 Cumhurbaşkanlığı seçimleri Ermeni halkının yoksulluk girdabında sürüklendiği bir dönemde gerçekleştirilmiştir. Sarkisyan'ın

seçim öncesi süreçte halka sunduğu vaatler, hayat standartlarının altında yaşam mücadelesi veren umutsuz Ermenistan halkında hiçbir etki yaratmamıştır. Ülkelerin 2013 verilerinin değerlendirildiği uluslararası raporlarda Ermenistan'ın son sıralarda yer alması, Ermenistan'ın içinde bulunduğu durumu ortaya koymaktadır.

Geleceğe yönelik yatırımlardan yoksun, komşuları tarafından izole edilmiş Ermenistan'da halk yoksulluğa terk edilmiştir. Ermenistan'ın ekonomik tablosunun kısaca ortaya konulması, konunun ciddiyetini belirtmek açısından önemlidir. Sarkisyan yönetimi yoksul kesimin yaşam şartlarını iyileştirmeyi hedefleyeceğine vergileri artırarak devlet bütçesine ek gelir elde etmeyi tercih etmiştir. Zaten açlık sınırının altında olan halka yeni vergi yükümlülüklerinin getirilmesi halkın sabrını taşırmaktadır. Ermenistan'da yapılan son anketlerde halkın yalnızca %10'u hayat şartlarından memnundur. Halkın büyük çoğunluğu ekonomik sıkıntılar içerisindedir ve Ermeni halkının yaklaşık %38'i çok ağır şartlar altında yaşam mücadelesi verdiklerini belirtmektedir. Ekonomisi giderek kötüleşen, geleceğe yönelik hiçbir projesi olmayan Ermenistan'ın sürekli göç vermesi de olağan bir durum olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu bağlamda halkın her seçim döneminde mevcut yönetime ve yöneticilere karşı ayaklanması kaçınılmazdır. Sarkisyan'ın yönetimi devraldığı 2008'den bu yana 2011 parlamento seçimleri ve son olarak 2013'ün Şubat ayında gerçekleştirilen Cumhurbaşkanlığı seçimlerinde halkın Sarkisyan yönetimine karşı takındığı tavır, halkın içinde biriken, ancak bastırılan öfkenin dışa vurumudur. Sarkisyan'ın bu tepkileri görmezden gelmesi ise Sarkisyan ile halk arasındaki uçurumu giderek derinleştirmektedir.

SARKİSYAN'IN YÖNETİMİ DEVRALDIĞI 2008'DEN BU YANA 2011 PARLAMENTO SEÇİMLERİ VE SON OLARAK 2013'ÜN ŞUBAT AYINDA GERÇEKLEŞTİRİLEN CUMHURBAŞKANLIĞI SEÇİMLERİNDE HALKIN SARKİSYAN YÖNETİMİNE KARŞI TAKINDIĞI TAVIR, HALKIN İÇİNDE BİRİKEN, ANCAK BASTIRILAN ÖFKENİN DIŞA VURUMUDUR.

Sonuç Yerine

Eğer Kafkasya'da bir "Bahar" yaşanacaksa akla gelen ilk ülke Ermenistan'dır. Yönetimi devraldığından beri Ermenistan'ı bırakın ileriye götürmeyi giderek yok olmaya sürükleyen Sarkisyan'ın Ermeni halkı üzerinde kurduğu "Türk karşıtlığı çerçevesinde birlik" merkezli psikolojik baskı artık Sarkisyan'ı kurtarmaya yetmeyecektir. Önümüzdeki yıllarda muhtemel bir halk isyanının Sarkisyan'ı devirmesi ihtimaller dâhilindedir. Ermeni halkının karnını Sarkisyan'ın benimsediği "Türk düşmanlığı ve uzlaşmaz politikalar" doyurmamaktadır.

Moskova'nın desteğiyle yalnızca askeri bir üs olmaktan öteye gidemeyen Ermenistan'ın geleceğinde barıştan, istikrardan ve kalkınmadan bahsetmek en azında bugüne kadarki şartlarda mümkün gözükmemektedir. Ermenistan'ın, işgal ettiği Azerbaycan topraklarını terk etmeden ekonomisini geliştireceğini, yatırımlarını halkın refahını artırmaya ve Ermenistan'ı kalkındırmaya yönlendirebileceğini söylemek çok güçtür. Dolayısıyla kalkınmak isteyen bir Ermenistan'ın önceliği Azerbaycan topraklarındaki işgali sona erdirmek ve bölgesel ve küresel işbirliklerine dâhil olmak olmalıdır. Aksi halde "Kafkasya'da Bahar"ın ilk adresinin Ermenistan olması kuvvetle muhtemeldir.

K.K.T.C.'de
Vatandaşlığa Karşı Olmak

Prof. Dr. **Ata Atun**
YAKIN DOĞU ÜNİVERSİTESİ ÖĞRETİM ÜYESİ

Nedense aramızdaki bazı kişiler, bazı medya kuruluşları, bazı sendikalar ve bazı siyasi partiler bu vatandaşlık işine kafayı takmışlar, alnının teri ile yıllarca ülkemizde çalışıp vatandaş olmaya hak kazanmış kişilerin vatandaş olmalarına karşılar.

"İş, emek, çalışma, hak, hukuk, emek en yüce değerdir" gibi lafları ederler ama alın terleri ile çalışıp vatandaşlık hakkı kazananların bu hakkı elde edene kadar harcadıkları emeği gözardı edip, vatandaş olmalarına karşı çıkarlar.

Bu mantığı anlamak mümkün değildir.

Ekonomik yönden batağın da batağına saplanmış olan Rumlar bu işin çoktan suyunu çıkarmışlardı ve yıllar önce de Kıbrıs Rum vatandaşlığını satış bankosunun üstüne koymuşlardı. Parayı bastıran anında vatandaş oluyordu Rum tarafında. Bu iş yıllarca böyle devam ederken, ağzını açıp sesini çıkarmayan aramızdaki Rum hayranı bazı kişiler, bazı medya kuruluşları, bazı sendikalar ve bazı siyasi partiler, KKTC'deki yasal vatandaşlık işlemleri gündeme geldikçe yaygarayı koparıyorlar. Fazla mesai yapan İçişleri Bakanlığına da gidip niye çalıştıklarını sorgulamadan "vatandaşlıkları bir gecede yapmak için çalışıyorlar" diye suçlamaktan da hiç geri kalmıyorlar.

Hem de ne yaygara, ne saçma sapan sözler, ne provakatif yayınlar. Amaç bu ülkeye yıllarca alın terini akıtmış, hayatının bir bölümünü vermiş insanların vatandaş yapılmasını önlemek. Kafalarındaki fikirler de hastalıklı.

Onlarca yıl bu ülkede yaşamış, çoluk çocuğu ülkemizde doğmuş bu güzide insanlar asla vatandaş yapılmayacak. Kendilerine uyduruk bir geçici kimlik verilecek ve köle gibi addedilerek sadece çalışmalarına müsaade edilecek. Başka da hiç bir hakları olmayacak.

Aklıma yaklaşık iki bin yıl evvel Roma İmparatorluğunda uygulanmış olan vatandaşlık sistemi geliyor, insan haklarının tavan yaptığı bu 21. yüzyılda, vatandaşlık karşıtı bu çağdışı söylemleri okudukça ve duydukça.

Bu kişilere ve hastalıklı beyinlere göre aynen Roma'da olduğu gibi, adamıza çalışmaya gelen köleler bizim her işimizi yapmalı ama asla vatandaşımız olmamalıdırlar. Veya da hayatlarının emeklilik dönemlerini KKTC'de geçirmek isteyen İngiliz köleler de paralarını KKTC'de harcamalıdırlar ama asla vatandaşımız olmamalıdırlar. Çünkü biz ayrıcalıklı bir sınıfız. Bizden başka hiç kimsenin KKTC vatandaşı olmak gibi bir hakkı da bulunmamalıdır.

BU İŞ YILLARCA BÖYLE DEVAM EDERKEN, AĞZINI AÇIP SESİNİ ÇIKARMAYAN ARAMIZDAKİ RUM HAYRANI BAZI KİŞİLER, BAZI MEDYA KURULUŞLARI, BAZI SENDİKALAR VE BAZI SİYASİ PARTİLER, KKTC'DEKİ YASAL VATANDAŞLIK İŞLEMLERİ GÜNDEME GELDİKÇE YAYGARAYI KOPARIYORLAR.

Ülkemizde yaşayan insanlarımızı sınıflara ayırmanın Yirmi birinci yüz yılın insan hakları ve demokrasi kavramına aykırı olduğu kesin. Hem de kesin kes kesin.

Anayasamızın madde 67(5)'i vatandaşlık hakkının nasıl kazanılacağının yasa ile yapılacağını emrederken, madde 8(1), imtiyazlı zümreler yaratılamayacağını söylemektedir.

Yürürlükteki mevcut yasalarımıza göre ülkemizde beş yıl ikametini dolduran, vergisini ödeyen ve herhangi bir suça karışmamış kişiler ayırıma tabi tutulmadan KKTC vatandaşı olabilmelidir. Bunun aksini yapmak özellikle de AB'de yaygın bir şekilde uygulamada olan insan haklarına ve vatandaşlık haklarına aykırıdır.

Ülkemize gelip asgari beş yıl çalışmış veya da çalışmadan ikamet etmiş, herhangi bir suça karışmamış kişilerin, uyrukları ne olursa olsun vatandaşlığa baş vuru yapmak hakkını kazanmaktan da öte, kısıtlamasız vatandaş yapılmaları gerekmektedir. Çağımızın "İnsan Hakları Kuralları" ve AB'deki uygulamaları bunu gerektirmektedir.

BU KİŞİLERE VE HASTALIKLI BEYİNLERE GÖRE AYNEN ROMA'DA OLDUĞU GİBİ, ADAMIZA ÇALIŞMAYA GELEN KÖLELER BİZİM HER İŞİMİZİ YAPMALI AMA ASLA VATANDAŞIMIZ OLMAMALIDIRLAR.

Aramızdaki söz konusu kesimin hayranı olduğu Rum Yönetimi, vatandaşlık işinin suyunu çoktan çıkardı ve ekonomi kötüye gittikçe, vatandaşlıkları da alenen satmaya başladı.

Listenin başında daha evvel Ruslar vardı, şimdi liste başı Suriyeliler oldu. Rami Makluf dahil olmak üzere Beşşar Esad'ın akrabaları tümden bir gecede vatandaş yapıldı. Aralarında vatandaşlık almak için gerekli koşulları taşımayanlar da var ama AB üyesi olmalarına rağmen uyduruk ve batak bir devlet olduklarından AB'ye uyumlaştırdıklarını iddia ettikleri yasaları takmıyorlar.

Rumlar mevcut yasalara uymaya da gerek duymuyorlar. Yasada, Güney Kıbrıs'ta 7 yıl ikamet eden bir kişinin -ister çalışma izni ve mührü olsun ister olmasın- vatandaş olabileceği amir hükümken, Rum Yönetimi bol tarafından 2 veya 3 yıl ikamet etmiş kişileri vatandaş yapmaya başladı.

Rumlar, bol keseden Kıbrıs Rum Yönetimi vatandaşlığını golifa gibi dağıtırken, bizim ülkemizdeki Grekofiller ve Grekogil gazeteler de, Bakanlar kurulumuz tarafından vatandaş yapılan 5-10 kişiyi sanki de suç işlemişler gibi afişe etmeye çalışmaktalar.

Bu Grekofil kişiler, kurumlar, sendikalar, medya, siyasi partiler ve gazeteler niye son 42 yılda Rumların 300 binden fazla Rum olmayan kişiyi vatandaş yaptıklarını yazmazlar veya da dile getirmezler hiç anlamış değilim...

"Türkiye'nin Ekseni Kaymadı **Pergeli Açıldı"**

Dr. **İsmail Safi**
İSTANBUL MİLLETVEKİLİ / TBMM KEİPA TÜRK GRUBU BAŞKANI

AB ve NATO üyesi Türkiye'nin ŞİÖ ile 'Diyalog Ortağı' olmasında şaşılacak bir şey yok. Tarihsel, bölgesel ve küresel iddiaları olan bir ülkenin tek eksene mahkum olması beklenemez.

Rusya, Çin, Kazakistan, Özbekistan, Kırgızistan ve Tacikistan gibi neredeyse tamamı eski sosyalist blok üyesi ülkeler tarafından kurulan Şanghay İşbirliği Örgütü (ŞİÖ) ile NATO üyesi Türkiye'nin "Diyalog Ortaklığı Anlaşması" imzalaması üzerinden bir tartışma başladı. Aslında bunda şaşılacak birşey yoktu. Bu, güçlenen Türkiye'nin geleneksel batı yönlü AB-Atlantik ittifakı yanında, yine yükselen Asya coğrafyası ile çok boyutlu dış politika temelinde yeni arayışının bir tezahürüydü.

Esasen AK Parti hükümetinin "eksen kayması" eleştirisinin muhatabı olmaması gerekir. Türkiye gibi tarihsel, bölgesel ve küresel iddiaları olan bir ülkenin tek bir eksene mahkum olması beklenemez. Türkiye'nin dış politik yönelim ve menfaatlerini "eksen" yerine "pergel" metaforu ile açıklamak daha izah edici olacaktır. Pergelin bir ucu sağlam bir şekilde Anadolu'nun ortasına saplanıp, diğer ucu da tarihsel, toplumsal, kültürel, ekonomik ve stratejik ilgi ve çıkarlar istikametinde uzanabildiği noktaya kadar açılır. Bu açık pergelin çizdiği çember üzerindeki noktalar arasında onlarca, yüzlerce, hatta binlerce eksen ortaya çıkar: Batı ile AB-ABD-Atlantik ekseni, Rusya ile Karadeniz ve enerji ekseni, Müslüman ülkelerle İslam İşbirliği ve yeni Ortadoğu ekseni, Türk Cumhuriyetleri ile Türk Dünyası ekseni, Rumeli'deki Osmanlı bakiyesi ile Balkan ekseni, Şeyh Şamil'in torunları ile Kafkas ekseni, insani yardım ve kalkındırma amaçlı Afrika ekseni, son olarak da Çin merkezli doğudan yükselen Şanghay İşbirliği Örgütü ile de yeni Asya ekseni...

TÜRKİYE GİBİ TARİHSEL, BÖLGESEL VE KÜRESEL İDDİALARI OLAN BİR ÜLKENİN TEK BİR EKSENE MAHKUM OLMASI BEKLENEMEZ.

Türkiye'yi anlayamıyorlar

Bu alanı sadece tek bir batı ekseni ile sınırlamak, Türkiye'yi ve Türk milletini küçük görmek, yeni Türkiye'yi hiç anlayamamak demektir. Ama bu sakat bakış açısı, Türkiye'nin kendisine biçilen ve kendisinden beklenen rolün ötesine geçmesine müsaade etmeyen zihniyet adına nafile bir itirazdan öteye de gidemez.

Bu söylediklerimizi kanıtlayan onlarca örnekten sadece birine ŞİO Anlaşması için gittiğimiz Kazakistan'da şahit olduk. Dışişleri Bakanımız Sayın Ahmet Davutoğlu ile çıktığımız bu seyahatte, önce Kazakistan Devlet Başkanı ve tüm Türk Dünyası'nın 'aksakal'ı Nur Sultan Nazarbayev ile bir araya geldik. Görüşmede, Kars-Tiflis-Bakü demiryolu hattının Aktau üzerinden Kazakistan'a bağlanması projesi konuşuldu. Kazakistan üzerinden Çin'e uzanacak bu hat, sadece Karadeniz'i Hazar Denizi'ne değil, tüm Türk dünyasını da birbirine bağlayacak. Anadolu'nun ruh dünyasının mimari olan Ahmet Yesevi'nin Türkistan şehrindeki kabrinde mübarek ruhuna dualar okuduk. Yesevi Hoca 63 yaşına girdiğinde, peygamberimizin vefatına atfen, "bundan sonra bu gözlere bir daha bu dünya ışığını görmek haramdır" diyerek yerin iki metre altında yaptırdığı ve yıllarını orada geçirdiği mezar-inziva odasına indik. Kazak, Kırgız, Özbek, Gökoğuz, Çuvaş, Başkurt gibi 30 Türk halkından gelen 17 bin öğrencinin eğitim gördüğü üniversitede, öğrenciler kendi halklarından seçme müzik ve folklor gösterisiyle göğsümüzü kabarttılar. Heyetimizde bulunan Mümtaz'er Türköne ve Vedat Bilgin hocaların, gösteri yapanlar arasında Kürt halkını temsilen bir ekibin olması önerisi herkesten destek aldı. Zaten Türkistan'ın göbeğindeki bu üniversitede onlarca Kürt kökenli vatandaşımızın eğitim gördüğünü öğrenmek hem sevindirici, hem de umut vericiydi.

Asya'dan Afrika'nın ucuna

İşte kimilerinin bir türlü anlamak istemediği yeni Türkiye bu. Sayın Başbakanımız Tayyip Erdoğan'ın daha yeni döndüğü bu coğrafyada; aynı gün içinde bir yandan Rus-Çin ekseni ile Diyalog Ortaklığı, diğer yandan Türkiye'nin öncülüğünde Kazakistan'da Afganistan'nın dostları toplantısı, beri yandan da Türkistan coğrafyasının derinliklerinde özünüzü ve ruhunuzu dolduran havayı doyasıya solumak... Aynı anda Sayın Davutoğlu'nun önce Avrasya satrancında ŞİO üyelerine hamle çektiği, ardından Afrika'nın ucundaki Somali'de yaşanan son durumla ilgili bilgi aldığı uzun telefon görüşmeleri... Yeni Türkiye'nin sınırlarını, ufkunu görmek, çizmek oldukça heyecanlı, fakat bir o kadar da stratejik derinliğe ve akla ihtiyaç duyduğunu gösteriyor.

PERGELİN BİR UCU SAĞLAM BİR ŞEKİLDE ANADOLU'NUN ORTASINA SAPLANIP, DİĞER UCU DA TARİHSEL, TOPLUMSAL, KÜLTÜREL, EKONOMİK VE STRATEJİK İLGİ VE ÇIKARLAR İSTİKAMETİNDE UZANABİLDİĞİ NOKTAYA KADAR AÇILIR.

Bir iş sanatı: **Stratejik konumlandırma**

Röportaj: **Cenita Özgüner**

Mirjana Prljevic (Miryana Prlyeviç) yıllardır stratejik konumlandırma alanında danışmanlık yapan, stratejik konumlandırma ve iş teşhisi kavramını küçük ve orta ölçekli şirketlerde uygulayan, yerli ve yabancı birçok firma için onlarca analiz ve konumlandırma stratejisi yazmış bir uzman... Firma ve sivil toplum kuruluşları ile on yıllık bir çalışmanın birikimi ile meydana gelmiş "Başarının Anahtarı Konumlandırma Stratejisi" başlıklı pratik-kitabının yazarı, Paris ve Belgrad'da yaşıyan Mirjana Prljevic sorularımızı cevapladı.

Stratejik konumlandırma nedir?

Stratejik konumlandırmaya bir tanım olarak baktığımızda, ürününüz için yaptıklarınız değil, ürünü algılamaları ile ilgili tüketici bilincine yaptığınız etkidir. Küreselleşen dünyamızda ekonomik krizin de yaratmış olduğu sonuçlar sebebiyle, stratejik konumlandırma bir ülke, bölge, şehir, kulüp, ürün, kuruluş ya da bireyin benzersiz ve çok özel konumunu tasarlayan ve tanımlayan bir teknik olarak, tam anlamıyla başarının anahtarıdır. Stratejik konumlandırma, sizleri, müşterileriniz, iş ortaklarınız, tüketicileriniz ve çalışanlarınız karşısında doğru bir şekilde tanımlamalı ve rakiplerinize göre benzersizliğinizi ortaya koymalıdır.

Küreselleşen dünya ekonomik düzeninde stratejik konumlandırmanın yeri nedir ve hangi seviyede bilinmektedir?

Ticarette ilk ciddi stratejik konumlandırma girişimleri seksenli yılların başlarında ticaret devrimi gerçekleştiğinde görülmüştür. Aslında, rekabete dayalı (rekabete göre daha başarılı ve daha karlı teklif/öneri sunmak amacıyla) farklılaştırma stratejisini birleştirmek ve tüketicilere dayalı (istenilen tüketici kesimi için benzersiz öneri/teklif paketi oluşturmak amacıyla) segmentasyon stratejisini oluşturacak ilk programlar oluşturulmuştu. Otuz yıl sonra bugün ise, stratejik konumlandırma bir iş sanatı haline gelmiştir, bunun da temel sebebi algının konumlandırmanın anahtar kelimesi olmasıdır. Günlük ortalamaya bakıldığında, her insanın on binlerce bilgi ile bombaladığını göz önünde bulundurursak, aldığımız kararların aslında kişisel seçimlerimiz olup olmadığından emin olmayabiliriz. Bugün, stratejik konumlandırma kavramı oldukça belirgindir ve bu anlamda ünlü kişiler ya da siyasetçiler için Personal Positioning Concept (Kişisel Konumlandırma Konsepti) geliştirilir, firma ve sivil toplum kuruluşları için Organization Positioning Concept (Kurumsal Konumlandırma Konsepti) ve bir ülkenin konumlandırılması için ise GPS veya Global Positioning Strategy (Küresel Konumlandırma Stratejisi) konseptleri geliştirilebilmektedir. Demek ki, pazarda doğru bir biçimde yerini oluşturmak isteyen her ciddi işletmenin karar almasında stratejik konumlandırma çok önemli bir rol oynamaktadır. Bu anlamda, satış, hizmet verme veya yabancı yatırımcıları çekme amacına bakmaksızın stratejik konumlandırma büyük önem taşımaktadır.

Stratejik konumlandırma çalışmalarının başarıyla yürütüldüğü ülkeler hangileridir?

Tecrübelerime göre, kendi stratejik konumlarını tanımlamak amacıyla ilk olarak gelişmiş Batı ülkeleri bu anlamda adım atmışlardır. Onlardan hemen sonra "Asya kaplanları olarak bilinen (Singapur, Malezya, Tayland...) bazı Asya ülkeleri ve son olarak Doğu Avrupa ülkeleri ve bazı Afrika ülkeleri adım atmıştır. Genel olarak ülkeler GPS'lerini tanımlayacak, özel olarak oluşturulan ekiplerce yapılan ve ülkenin önümüzdeki elli yıllık gelişimlerini etkileyecek bu kararlar gizemli bir kapsam taşımaktadırlar. Burada Yeni Çağ için mükemmel bir GPS oluşturan Kanada örneğini vermeden geçemeyeceğim.

Hangi sektörlerde konumlandırma çalışmaları en iyi sonucu vermektedir?

Öncellikle seksenli yılların başında en iyi sonuçlar otomotiv, alkollü ve alkolsüz içecekler, şekerleme sanayi ve turizm satışlarında alınmıştır. Günümüzde ise bir devletten başlayıp bir bireye kadar tüm alanlar konumlandırmaya açık hale gelmiştir. En iyi sonuçları almak için, konumlandırmanın yapılacağı alan ya da sektör seçimine değil, sektörün algısal klasörlerini tanımlayacak doğru uyarıcıların seçilmesindeki eksperlerin uzmanlıkları ve stratejinin oluşumuna katkı sağlayacak stratejik kılavuzun akıllıca oluşturulmasına dikkat edilmelidir.

Dünyanın hangi bölgelerinde stratejik konumlandırma çalışmaları için uygun piyasa koşulları ve ürün yelpazesi bulunmaktadır? Bu potansiyel pazarların ve ürünlerin özellikleri nelerdir?

Bugün stratejik konumlandırma hayat ve kararlarımızın her aşamasında mevcut, öyle ki ortalama vatandaşın bile çıplak gözle tanımlayabileceği bir seviyeye ulaşmıştır. Aslında bazı ülkelerde stratejik konumlandırmayı mükemmellik seviyesine taşıyabilecek ideal koşulların olduğu göz ardı edilemeyecek bir gerçektir. Örneğin, kendi ürünlerini (otomobil, geleneksel Çin tıbbına dayalı kozmetik, güneş panelleri ve ürünleri, elektronik ve beyaz eşya, turistik yelpaze vb.) dünya pazarlarında konumlandıracak markalaşma faaliyetlerine başlayacak olan Çin Halk Cumhuriyeti'nden, özel turizm teklifi veya üretim söz konusu olduğunda kendi benzersizliklerini arayan Afrika ülkelerine kadar uzanmaktadır. Stratejik konumlandırmaya uygun potansiyel pazarlar ve ürün özellikleri, devlet düzeyinde jenerik boyut bazında üretilmiş ürünler (Made in ...ürünleri) için yeni pazarların kazanılması veya kendi bölgesine yabancı yatırımları çekmek amacıyla net bir şekilde tanımlanmış stratejik hedeflerde gizlidir. Herşey, diğerlerinin algı ve kararlarının ne yapmaları konusunda (satın almak, ziyaret etmek, seçim yapmak) kendimizin istediğimiz gibi olmasi ihtiyacından başlamaktadır. Daha önce de belirttiğim gibi, galibi sunduğunuzda galip siz olursunuz mesajını veren gerçek bir sanattır.

ÜLKEYİ ÖN PLANA ÇIKARMAK İSTİYORSAK ÇEVRESİNDEKİ ÜLKELERE GÖRE BENZERSİZLİĞİNİ TANIMLAMAK GEREKMEKTEDİR.

Sizin çalışmalarınız daha ziyade hangi sektör ve ülkelerde yoğunlaşmaktadır?

Öncellikle karlı sektörlerde çalışmalarım var. Ülke ve şehirlere uygulanan GPS modeli bakımından, geniş çaplı analizlerin yapılması, sektörel anlamda turizm, enerji ve bilim teknolojileri endüstrisi gibi alanlarda uygulanabilmektedir. Öte yandan son on yıllık süreçte, üzerinde çalışmış olduğum stratejik konumlandırma yöntemini giderek daha fazla sivil toplum kuruluşlarına da uygulamaya başladık, bu anlamda sivil toplumun milli sağlık veya yenilenebilir enerji ve enerji verimliliği gibi bazı özel segmentlerde, bilinçlendirme ve konumlandırmasında yerini bulmuştur.

Çin'de yaptığınız çalışmalar hakkında biraz bilgi verebilir misiniz?

Çin Halk Cumhuriyeti Ticaret Bakanlığı'nın resmi yayınevi olan Ewinbook'un kitabımın Çincesini yayınlaması, 2008 yılında Asya CEO Forumu'nda tüm Avrupa'nin iktisadi düşüncesini temsil etmiş, Forbes China dergisinin köşe yazarlığını yapıyor olmam ve ekonomi alanında yazan saygın Çin dergilerinin birkaçında ana sayfalarımın olması gibi tecrübeler, o ülkedeki stratejik kararların alınmasında önemli olan ve geniş kamunun ulaşamayacağı bazı akımlara kapımı açmış oldu. Dünyada benzersiz bir yere sahip (Kung Fu okulu, Budizm tapınağı ve çok çekici bir turistik yer) Shaolin manastırının ön planda olacak şekilde Çin stratejik konumlandırma analizlerimi yaparken edindiğim deneyimlerimle gurur duymaktayım. Shaolin manastırının konumundaki bu üçlülük karşı koyamadığım bir meydan okumaydı.

Türkiye'deki stratejik konumlandırma faaliyetlerini nasıl değerlendiriyorsunuz? Bu bağlamda Türkiye'nin güçlü ve zayıf yönleri nelerdir?

Türkiye pazarının uzmanı olmadığımı itiraf etmeliyim. Dünya GPS küresel analizlerine bakıldığında Türkiye'nin turizm (en lüksünden başlayan ve orta aile paketlerine kadar uzanan geniş bir teklif yelpazesini sunduğundan), özel gıda ve özellikle de tatlı endüstrisinden çok özel tatlar sunan yerleri, ayrıca ticari ve işletmecilik ruhuna

sahip olan bir ülke olduğundan iyi turistik yer sıfatını hakettiğini rahatça söyleyebilirim. Türkiye'nin zayıf yönlerine gelince, bazı teklif paketlerini derinleştirmek adına

PAZARDA DOĞRU BİR BİÇİMDE YERİNİ OLUŞTURMAK İSTEYEN HER CİDDİ İŞLETMENİN KARAR ALMASINDA STRATEJİK KONUMLANDIRMA ÇOK ÖNEMLİ BİR ROL OYNAMAKTADIR.

taahhüt eksikliğini görüyorum. Bu anlamda, özellikle de yabancı tüketici ve müşterileri ürünlerinize çekmek istiyorsanız eğer, öncellikle konumlandırmasını yapmak istediğiniz maddelerin derinliklerine çok daha

büyük önem vermelisiniz, daha sonra da birçok farklı perspektif ve tüm açılardan bakarak bunu elde etmelisiniz. Folklor gibi jenerik özelliklerinin aşırı belirgin olması bazen teklif "doz aşımına" sebep olabilir ve potansiyel müşterilerinizi kaçırmanıza sebep olabilir. Bu alanda verebileceğim öneri yabancı pazarlarına göz atmanız ve kendi tekliflerinizi modern taleplere göre uyarlamanızdır. Tabi ki burada kendi boyutunuzdan veya ürününüzün özünden ödün vermemeniz gerekmektedir. Belki karmaşık, zor ve zahmetli görünebilir ve bu sebepten dolayı stratejik konumlandırma bugün, teklif paketinin yönetim seviyesine göre, yönetim veya pazarlamanın sanatı olarak bilinir.

Henüz uluslararası tanınmayan Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nin dünya pazarı için önemli bir potansiyel oluşturan niş ürünlerinin uluslararası pazarlamasında nasıl bir yol izlenmelidir?

İlk olarak potansiyellerini analiz etmeli ve sonuçlarına göre bu pazarın algısal haritası tanımlanmalıdır. Bunun sebebi, ülkeyi ön plana çıkarmak istiyorsak çevresindeki ülkelere göre benzersizliğini tanımlamak gerekmektedir. Küçük ülkeler (yüzölçümlerine göre) kendi benzersizliklerini tanımlayabilir ve (kendi tekliflerine göre) ön plana çıkabilmektedirler. Bu ülkelerin, önceliklerini belirlerken daha esnek, kriz durumları veya küreselleşmenin getirdiği sorunlara karşı ise daha kolay tepki verdikleri gerçeğini ifade eder. KKTC'nin doğrudan yabancı yatırımları çekmek amacıyla belirlemiş olduğu altı sanayi bölgesinin tanıtılması güzel bir adım olarak görünmektedir fakat bu yolda daha somut adımların (sanayi veya ekonominin öncellikli alanlarını belirlenmesi, sinerjik çalışmalarla kadro bazını oluşturabilecek firmaların seçilmesi ve en sonunda ülke kalkınma eğitim politikalarının dahil edilmesi) oluşturulmasına ayrıca dikkat verilmelidir.

Türkiye'nin birleşme noktası olduğu, son dönemde Kıbrıs'ın gündeminde yer alan ve Avrasya ekonomisinin temelini oluşturan enerji ve madencilik sektörleri stratejik konumlandırma için uygun mudur?

Tabi ki uygun ama enerji ve madencilik sektörlerinin bugün daha fazla siyasi ve daha az ekonomik oldukları bir gerçektir ve bu gerçek iyi bir teklif paketi sunma gücünü büyük oranda kısıtlamaktadır. Buradaki konumlandırma, coğrafi konum pozisyonun özgünlüğüne ve tam da bu alanda stratejik seviyede ortaklık ilişkileri belirlenme gücüne dayanmaktadır. Enerji verimliliğini artıracak modern teknolojiler ve çözümler bu pozisyonu güçlendirerek önemli kılabilecek ve tanımlanmış potansiyellerin daha somut ve karlı projeler haline gelmelerini sağlayacaktır. Hedef yüksek, fakat bu hedefteki benzersizlik bu özelliğindedir. Stratejik konumlandırma için bu ön koşullara sahip dünyada çok az ülke bulunmaktadır bu yüzden onlar olabildiğince iyi kullanılmalıdır.

Son olarak, sivil toplumların stratejik konumlandırmadaki yeri nedir?

Baktığımızda, sivil toplum sektörünün yeri bir firma veya bölgenin stratejik konumunun korunmasında kaçınılmaz özellikte olabilmektedir. Yöntemimdeki 7P unsurlarından birisi de kamuoyudur. Bir sürü firma veya işletme, kamuoyu veya vatandaş sesinin çok güçlü, kararlı ve net olduğundan dolayı kapatılmıştır. Tüketici olan vatandaşın haklarının korunmasından başlayarak belirli hizmetlerin kullanıcıları olan vatandaşlara kadar ilerlemektedir. Ayrıca, küreselleşme yeni çözümler ve iş modelleri ihtiyacını getirdi ve bugün konumunuzu tanımlayacak en önemli üç özellikten biri yanımlama sürecindeki entegre yaklaşımdır. Bu entegre yaklaşıma göre, teklif kalitenizi değerlendirilmesi ve konumunuzun değerinin belirlenmesi anlamında sivil toplumun görüşü mutlaka hesaba katılmalıdır.

Teşekkürler...

Avrasya'yı anlamak
şimdi çok daha kolay...

Available on the App Store
Google play

TÜRKSOY
Uluslararası Türk Kültürü Teşkilatı

Yunus Emre Oratoryo'sunun Ardından

Volkan Yeşilay

"Gelin tanış olalım, işi kolay tutalım
Sevelim sevilelim, dünya kimseye kalmaz"

Türk halk şairlerinin tartışmasız öncüsü olan ve Türk'ün İslam'a bakışını Türk dilinin tüm sadelik ve güzelliğiyle ortaya koyan Yunus Emre, sevgiyi felsefe haline getirmiş örnek bir insan ve büyük bir şairdir. O'nun insan sevgisi ve hoşgörüyü temel alan birleştirici, bütünleştirici şiirleri yedi yüz yıldır gönüllerde hala sevgiyle yaşamasına sebep olmuştur. Ünlü halk şairimizin insanlığı ortak sevgi paydasında birleştiren bu evrensel mesajlarından yola çıkarak hayata geçirilen "Yunus Emre Oratoryosu" Projesi 2012 yılında işte bu söylemlerin verdiği hassasiyet ve duygularla başladı. Geniş kapsamlı kültürel değişimlerin ve özgün paylaşımların, sanatın görkemli ışığında hayata geçirildiği bu muhteşem program önemli bir sanat olayı olmanın ışıltısını bu günlere taşıdı. Daha önce Newyork ve Washington 'da düzenlenen konserlerde Rengim Gökmen şefliğinde izleyenlerle buluşan konserler dizisinde, Yunus Emre'nin geleceğe dönük sevgi ve barış beklentisi de müziğin dünyayı kucaklayan büyüsünde hayat buldu diyebiliriz. Özellikle Amerikalı opera sanatçılarından oluşan koronun eşliğinde Amerika'nın en önemli konser salonlarında izleyenlerle kucaklaşan ve ülkemizin topraklarından dünyanın öbür ucundaki insanlara, kültürümüzün güzelliğini ve asaletini ulaştıran konserler, Türk insanının mayasında varolan huzur, barış ve kardeşlik duygularını Amerika'ya Adnan Saygun'un muhteşem eseriyle taşıdı.

Takvimler 2013 Haziran ayını gösterdiğinde; Yunus Emre Oratoryosunun devamı niteliğindeki konserler dizisi, Uluslararası Türk Kültürü Teşkilatı TÜRKSOY'un Yirminci Yılı etkinlikleri çerçevesinde bu sefer Türkiye'de gerçekleşti. Amerikalı ünlü Şef Jonathan Griffith yönetiminde Amerika Birleşik Devletlerinin seksen farklı eyaletinden gelen yüze yakın opera sanatçısından oluşan muazzam koro, Türkiye Cumhuriyetinin üç büyük şehri olan Eskişehir, Ankara ve İstanbul' da Cumhurbaşkanlığı Senfoni Orkestrası ve Cemal Reşit Rey İstanbul Senfoni Orkestrası eşliğinde Yunus Emre'nin hümanist mesajlarını Türkçe olarak dinleyicilerle buluşturdu. Amerikalı koro, oratoryoyu Türkçe olarak söylemek için altı ay boyunca sıkı bir çalışma içerisine girdi. Bu önemli eserin hakkıyla icra edilmesi adına onlarca defa provalar yapıldı.

Organizasyonun bu yıl ki büyük sürprizi ise iki Grammy ödüllü Amerikalı sanatçı Christopher Tin'den geldi. TÜRKSOY'un 20. yılına ithafen Yunus Emre'nin daha önce hiç bestelenmemiş "Haktan gelen şerbeti, içtim elhamdülillah" adlı şiirini besteleyen sanatçı, bu özel besteyi TÜRKSOY'a hediye etti. Bu anlamlı hediyenin prömiyeri de böylelikle Türkiye'deki konserler de gerçekleşmiş oldu.

Amerikalı opera sanatçılarından oluşan koro, ilk olarak Ankara'da Cumhurbaşkanlığı Senfoni Orkestrasıyla provalar yaparak konser hazırlıklarına başladı. Bu vesileyle "tanış" olan Türk ve Amerikalı sanatçılar yıllar boyu sürecek güzel bir dostluğun ve müzikal paylaşımın ilk adımlarını Ankara'da atmış oldular. Konser günleri gelip çattığında, bu paylaşımın dönüştüğü heyecan görülmeye değerdi.

Jonathan Griffith şefliğindeki koronun yapacağı konserler dizisinin ilk ayağı 3 Haziran 2013 günü Eskişehir Anadolu Üniversitesi AKM Opera ve Bale Salonunda gerçekleşti. Konsere Eskişehir halkı büyük ilgi gösterdi. Cumhurbaşkanlığı Senfoni Orkestrası ve Jonathan Griffith korosu arasındaki kültürel paylaşım ve diyalog, sanatın ve notaların dünyada kullanılan en önemli ortak dil olduğunu bizlere tekrar hatırlattı. Bu mükemmel uyum ve çalışma yeteneği izleyiciler tarafından kuvvetli alkışlarla ödüllendirildi. Özellikle Amerikalı sanatçı misafirlerimiz Yunus Emre'nin diyarı olan Eskişehir'de aylardır çalıştıkları eserleri seslendirmenin duygusallığını yaşadılar.

Eskişehir'deki muhteşem konserden bir gün sonra, 4 Haziran 2013 tarihinde ise Oratoryo Ankara'da ikinci konserini gerçekleştirdi. Cumhurbaşkanlığı Senfoni Orkestrası Salonunda yapılan konsere de sanatseverler akın akın geldiler. Yunus Emre ruhaniyetinin kuşattığı salondaki sevgi seli, sanatın görkemli güzelliğinde bütün izleyenleri sardı. Oratoryo, Cumhurbaşkanlığı Senfoni Orkestrası Salonunda ilgiyle izlendi. Konser sonrasında, geceye katılan misafirler yirminci yılında böyle bir organizasyona imza atmasından dolayı TÜRKSOY'u kutlayarak konsere katılmalarının şans olduğunu dile getirdiler.

Yunus Emre Oratoryosu Konserlerinin son durağı ise 7 Haziran 2013 günü İstanbul Cemal Reşit Rey Salonu oldu. Konserden bir kaç gün önce İstanbul'a gelen Amerikalı Koro Sanatçıları, Türk Dünyası Belediyeler Birliği'nin de organizasyona dahil olmasıyla birlikte İstanbul'da unutulmaz anlar yaşadılar. Asya ile Avrupa'nın birleştiği sularda yapılan Boğaz gezisinde heyecanlanan sanatçılar Sultanahmet Meydanında tarihin ve geçmişin gizemlerini keşfetmenin mutluluğunu yaşadılar. Tarihi Kapalıçarşı'da alışveriş yapan konuklar, Türk mutfağının birbirinden lezzetli yemeklerine de hayran kaldılar. İstanbul'un büyülü atmosferinden etkilenen ve bu gizemli toprakların ilham

dünyalarına çok şeyler kattığını ifade eden sanatçılar, tarihi kenti bir masal diyarına benzettiler.

İstanbul konseri de Eskişehir ve Ankara'da yapılan konserler gibi çok büyük bir katılımla ve ilgiyle izlendi. Cemal Reşit Rey Konser Salonunda gerçekleşen konserde , Amerikalı şef Jonathan Griffith ve korosuna Cemal Reşit Rey İstanbul Senfoni Orkestrası eşlik etti. Muazzam bir katılımın gerçekleştiği konserde, Türk Dünyasından önemli isimlerin yanı sıra Hıncal Uluç, Anjelika Akbar gibi sanat ve medya dünyasının ünlü isimleri de hazır bulundu.

Türkiye'de yapılan bütün konserlerin en büyük sürprizlerinden biri de, TÜRKSOY Genel Sekreteri Düsen Kaseinov'un sanatçı kişiliğiyle konserlere kattığı farklılık oldu. Christopher Tin'in bestesi olan "Haktan Gelen Şerbeti" adlı eserde solo Viyolonsel çalan Düsen Kaseinov, üç konserde de muhteşem performansıyla izleyenleri büyüledi ve büyük hayranlık topladı.

Türkiye'de yapılan bütün konserlerde solo vokaller olarak yer alan ve ülkemizi en iyi şekilde temsil eden Türk Operasının önemli solistleri: Esin Talınlı, Ferda Yetişer, Şenol Talınlı, Tuncay Kurtoğlu'da muhteşem performanslarıyla göz doldurdular ve ilgiyle izlendiler.

İstanbul'da ki son konserden sonra, Jonathan Griffith Singers Korosu, Türkiye'de yaşadıkları anların kalplerinde silinmez izler bıraktığını ve bu izdüşümlerinin yaratıcılıklarına mutlaka en güzel şekilde yansıyacağını belirttiler. Koroda bulunan bütün sanatçılar ülkemizde yaşadıkları mutluluğu güzel paylaşımları, Türk insanının misafirperverliğini, nezaketini, sanat aşkını, TÜRKSOY'un manevi şahsında yaşadıklarını ifade ettiler. Geleceğe uzanan büyük dostlukların temelinin, sanat paylaşımlarının yer aldığı platformlarda gerçekleşmesinin ne kadar önemli olduğunu bir kez daha yaşayarak gördüklerini anlatan konuklardan ve TÜRKSOY'un düzenlediği "Yunus Emre Oratoryo"sundan geriye; Kubbede "hoş bir sada" ve "tanış" olan kalplerin izi kaldı.

Preşova Vadisi: **Krizden Fırsata Süreç**

Gözde Kılıç Yaşın
21. YÜZYIL TÜRKİYE ENSTİTÜSÜ BALKAN VE KIBRIS ARAŞTIRMALARI MERKEZİ BAŞKANI

Sırbistan'ın güneydoğusunda bulunan Preşova Vadisi, Kosova ve Makedonya ile sınırdır. Arnavutluk'tan başlayarak Makedonya'nın Kosova sınırınca devam ederek Sırbistan içine giren Arnavut yoğun bölgenin en kuzeydoğusundaki noktadır. Dolayısıyla kimilerinin "Doğal Arnavutluk" ya da "Etnik Arnavutluk", kimilerinin ise "Birleşmiş Arnavutluk" olarak tabir ettiği ve Arnavut kökenli olmayanlarca "Büyük Arnavutluk" olarak yorumlanan sınırların parçasıdır. 1945'e dek Üsküp ve dolayısıyla bugünkü Makedonya'nın ortalarına dek uzanan topraklar ve Preşova Vadisi, Kosova'nın ayrılmaz parçasıydı. Dolayısıyla Preşova Vadisi'nin gündemden düşmeyen Kosova ile birleşmek isteğinin temelini Kosova, Makedonya ve Preşova Vadisi'nin tarihsel bütünlüğü oluşturmaktadır.[1] 1999 Kosova Savaşı'na dek de Preşova'daki eğitim müfredatı Priştina'dan belirlenmiş, Priştina Üniversitesi diplomaları geçerli olmuştu. Ne var ki Kosova bağımsız olunca Sırbistan Kosova'nın en büyük düşmanı haline geldi; Preşova Vadisi Arnavutları için de hayat zorlaştı.

Preşova Vadisi'nin tamamı 1249 km2 alan üzerinde bulunuyor, 111.000 olan toplam nüfusun yüzde 62'sini Arnavutlar oluşturuyor. Coğrafi bir bölgeye işaret eden Preşova Vadisi, Preşova, Buyanovats (Bujanovac/Bujanoc) ve Medveca (Arn. Medvegjia) şehirlerinden oluşuyor. Eğitim ve sağlık hizmetleri yetersiz; kişi başına gelir ve istihdam rakamları Sırbistan ortalamasının 4-5 kat altındadır. Sırbistan'ın diğer bölgelerinde Arnavut kökenli devlet memurları zaten asla bulunmazken 2006'daki değişikliklerle

KOSOVA BAĞIMSIZ OLUNCA SIRBİSTAN KOSOVA'NIN EN BÜYÜK DÜŞMANI HALİNE GELDİ; PREŞOVA VADİSİ ARNAVUTLARI İÇİN DE HAYAT ZORLAŞTI.

Arnavutların devlet kurumlarında -Preşova'daki devlet kurumları- istihdamları mümkün hale gelmiştir. Ancak Kosova'dan alınan diplomaların geçersiz sayılması, işlevselliği geciktirmiştir.

01 - 02 Mart 1992 tarihinde Demokratik Hareket Partisi'nin düzenlediği ve "Kosova ile birleşme hakkı olan Preşova, Buyanovats ve Medveca belediyelerinin kültürel, siyasi ve bölgesel özerkliğinden yana mısınız?" sorusuyla yapılan referandumda Preşova Vadisi halkının yüzde 97'si Kosova'ya katılma yönünde oy kullanmıştır. Fakat bunun fiili bir etkisi görülmemiştir. 1999'daki Kosova Savaşı ve bunu izleyen gerilim, 2001'de Preşova'ya da taşınmıştır. Kumonova Anlaşması'nın sağladığı "silahsız bölge" Kosova Kurtuluş Ordusu-UÇK militanlarının bölgedeki faaliyetini kolaylaştırmış Makedonya'daki UÇK ile aynı dönemde 1999-2001'de UÇPMB[2] de Preşova'da Sırp silahlı kuvvetleriyle çatışmaya girmiştir. Bunun sonucu Arnavutların Preşova'yı terk etmek zorunda kalmasından ibaret olmuş UÇK, Kosova ve Makedonya'da ulaştığı başarıyı burada yakalayamamıştır.

Preşova Vadisi'ndeki siyasi parti liderlerinin temel yaklaşımı, 1992 referandumunu hayata geçirmektir. Yöntemleri ise siyasetlerinin temel farkını oluşturur. Yerel seçimlerin birinci partisi PDSH'nin lideri Ragmi Mustafa, tavizsiz bir duruşu savunarak Sırbistan'ın hiçbir kurumu ile ilişki kurulmaması gerektiğini savunurken PVD'nin lideri ve Sırbistan Parlamentosu'ndaki tek Arnavut milletvekili Rıza Halimi ise Preşova'nın sorunlarının anlatılması için iletişimin ve problemlerin devlet kanalı üzerinden çözülmesinin gerekli olduğunu savunmaktadır. Ragmi Mustafa, sadece Kosova ile birleşmekten bahsederken Rıza Halimi, "Önce koşulların düzeltilmesi olmazsa Kosova'yla birleşmek" yolunun izlenmesinden taraftır. Tüm liderlerde ise Kosova-Sırbistan görüşmelerinde yer alma isteği bulunuyor: "Sırbistan, Kosova'nın kuzeyindeki Sırplar için ne istiyorsa aynısını Preşova Vadisi'ndeki Arnavutlara vermeye zorlanmalı" deniliyor. Koşullar, müzakere sürecinin temel hukuku bunu imkansız kılıyor. Ancak yine de bazı yeni gelişmeler farklı bir müzakere sürecini başlatmış görünüyor.

Preşova Vadisi liderleri sıcak çatışma olmadan, sorunlar tehdit edici olmadan dünyanın bölgelerine ve kendi sorunlarına ilgi göstermediğini savunmaktaydı. Bu anlamda bir nevi beklenen sorun 2013'in ilk günlerinde yaşandı. Sorun, bir heykelle başladı. UÇPMB ordusu ile Sırp Güvenlik Güçleri arasında 2001'de çıkan silahlı çatışmada hayatını kaybedenlerin anısına Preşova'da belediye binası önüne 11 Ekim 2012'de Arnavut yetkililerce bir anıt dikildi; Sırbistan ise anıtın kaldırılmasını istedi ve bunun için süre tanıdı. Verilen süre geçince 20 Ocak 2013'de Sırp jandarmasına bağlı modern silahlarla donatılmış 200 kişilik özel birim, çok sayıda zırhlı araçla Preşova şehir merkezine geldi, güvenlik koridoru oluşturarak buldozerle anıtı kaldırdı. Ertesi gün aynı meydanı dolduran Arnavutlar kararı ve uygulamayı "Ayrımcılığa son", "Mücadelecilerimizin kanına dokunmayın", "Anıta dokunmayın" yazılı pankartlarla protesto ettiler. Kosova ve Arnavutluk hükümetleri ise Sırp hükümetinin meşru olmayan yollarla Arnavutların geleneklerini ayaklar altına almakla suçladı. 25 Ocak'ta Kosova'da Vetevendosia'nın düzenlediği Sırp yönetimini protesto yürüyüşüne de binlerce Arnavut katıldı.

PREŞOVA VADİSİ'NDEKİ SİYASİ PARTİ LİDERLERİNİN TEMEL YAKLAŞIMI, 1992 REFERANDUMUNU HAYATA GEÇİRMEKTİR.

Anıt Krizi, bölgenin karışık siyasi iklimini, Sırp-Arnavut çatışmasını yansıtmaktadır. Bir yanıyla Sırbistan haklıdır çünkü "terörist" olarak nitelediği bir grubun mensupları için "Şehitlik Anıtı" inşası bir devlet için kabul edilebilir değildir. Nitekim aynı durum Makedonya'da yine UÇK mensuplarına "devlet madalyası ve özlük hakları isten-

1 Preşova Vadisi, Arnavutların talepleri ve Sırbistan'ın çekinceleri konusunda geniş bir değerlendirme için bkz., Gözde Kılıç Yaşın, Mütekabiliyet İsteyen Preşova: Sırbistan'ın Son Arnavut Esirleri, 2023, Yıl 11, Sayı 142

2 Preşova, Medveca, Bujanovats Kurtuluş Ordusu

mesi" (ücretsiz sağlık hizmeti, istihdam imkanları, ücretsiz eğitim, barınma ödemeleri ve tazminatlar) noktasına gelmiştir.[3] Ancak öte yandan söz konusu dönemde Sırbistan'da Miloşeviç yönetimi bulunmaktaydı ve Miloşeviç Eski Yugoslavya için oluşturulan Savaş Suçları Mahkemesi'nde soykırım suçu dahil olmak üzere 66 ayrı savaş suçu işlemek ithamıyla yargılanmış "Balkan Kasabı" lakaplı bir liderdi.[4] Dolayısıyla (neredeyse) tüm dünyanın nefretle kınadığı bir yönetime karşı başkaldırmak/direnmek, devlet terörüne karşı müdafaa ve bir anlamda nefsi müdafaa anlamına da gelebilmektedir. Sırbistan'ın anıta karşı tepkisi, Arnavutlar açısından Miloşeviç rejiminin farklı isimlerle sürmekte olduğunun delaletidir. Demek ki Sırbistan o kötü dönemi kapatmamıştır; o dönem uygulamalarının arkasındadır, Miloşeviç'in Arnavut karşıtlığı mirası canlıdır. Bu da tehlike çanları anlamına gelmektedir. Ancak Sırbistan'a karşı geçmiş dönemde ayaklanmış insanlar adına dikilen bir anıtın varlığı, kuşkusuz ki bir silahlı kuvvetin/çetenin ne zaman "terörist" ne zaman "kurtuluş ordusu" sayılacağı konusundaki belirsizliği arttırmak, Balkanlarla birlikte dönüşüm geçiren uluslararası hukukun kurallarını da bir kez daha zorlamak anlamına gelecektir.

PREŞOVA ARNAVUTLARI BİRLİK SAĞLAYARAK TEK SES OLUŞTURABİLMİŞ, ÜSTELİK "ULUSLARARASI TOPLUM TEMSİLCİLERİ"NİN ARABULUCULUĞUNU SAĞLAYARAK SIRBİSTAN DEVLETİ İLE MASAYA OTURABİLMİŞLERDİR.

Şu an kesin olan, Preşova Vadisi'nin yeniden gündeme geldiğidir. Bir yerde canlı bir sorun varsa çözüm için harekete geçecekler de olacaktır. Ancak sorunun bölgesel istikrarı tehdit edici boyutunun olması gerekir. Preşova Vadisi'nin bölgesel istikrarı tehdit edici bir sorun haline gelmesi mevcut konjonktürde çok mümkün görünmemektedir. Yine de Preşova Vadisi siyasi liderlerinin yıllardır süren küslüklerine son vererek bir araya gelmesi, ortak bir bildiri hazırlayarak bunu hem Sırbistan'ın tüm ilgili kurumlarına hem de BM, OSCE, AB gibi soruna müdahil olabilecek taraflara göndermeleri sürecin yeni bir yön kazandığını göstermektedir. Hazırlanan bildiride şu yedi talep yer almıştır:

Anıt'ın yerine konulması,

İnsan haklarına riayet edilmesi,

Adil yargılanma hakkının sağlanması, (Preşova ve Buyanovats'da bulunan mahkemeler Vranje'ye taşınarak bir nevi bölge mahkemesi kurulmuştu. Arnavutlar da tek bir sıradan evrak işini dahi başka bir kentte yapmak zorunda kalmıştı.)

Yargı, polis ve gümrük işleri gibi memurluklara Arnavutların da alınması,

Preşova'da bir doğum hastanesinin kurulması,

UÇPMB -eski- askerlerine genel af çıkarılması (UÇPMB'nin geri çekilmesini düzenleyen anlaşmada zaten bu af vardı ancak 2012 seçimleri öncesinde UÇPMB eski mensuplarının tutuklanması, bu anlaşmanın ihlali olarak kabul edilmektedir.)

Bölgeye yatırım yapılması.

Görülüyor ki kriz, bir fırsat yaratmıştır. Preşova Arnavutları birlik sağlayarak tek ses oluşturabilmiş, üstelik "uluslararası toplum temsilcileri"nin arabuluculuğunu sağlayarak Sırbistan devleti ile masaya oturabilmişlerdir. Taleplerinin büyük ölçüde karşılanabilir olduğu anlaşılmaktadır. Anıtın yerine konulması talebi ise süreci zorlayabilecektir. Preşova, Kosova-Sırbistan müzakerelerinin parçası olamayacaksa da bir etkileşimden bahsetmek mümkün olabilecektir. Ancak "anıtın yerine konulması" kararı çıksa da çıkmasa da bu görüşmelerin karşılığı Kosova'nın kuzeyinde Sırplara genişletilmiş "etnik" özerklik tanınması olacaktır. Müzakerelerin zaten bu noktaya gittiği dikkate alınırsa Sırbistan üzerinde "anıt" ya da Preşova konusunda baskı oluşturulması, Kosova kamuoyunun tepkisinin dindirilmesine hizmet etmekten öteye gitmeyecektir.

3 Makedonya'daki gelişmeye ilişkin analiz için bkz. Gözde Kılıç Yaşın, Teröristlere Devlet Madalyası, 31 Ağustos 2012, 21 Yüzyıl Türkiye Enstitüsü, http://www.21yyte.org/tr/yazi6724-Teroristlere_Devlet_Madalyasi.html

4 Miloşeviç, 1 Nisan 2001'de pazarlıklarla teslim oldu ve Belgrad cezaevine gönderildi. 11 Mart 2006'da Lahey'de öldüğünde mahkeme sonuçlanmamıştı.

CASUAL BRASSERIE
CAFE & BAR

Açıldığı günden bu yana Bakü'de büyük beğeni sağlayan
Casual Brasserie, ileriki dönemde Türkiye'de şube açmayı hedefliyor.

Tel 012 498 81 20 Unvan Nizami 46, Torqovi - Bakü
www.casualbrasserie.com
facebook.com/casualbrasserie

Kazakistanın Ekonomik ve **Jeopolitik Nüfus İhtiyacı**

Yrd. Doç. Dr. **Hüseyin Kaleli**
SÜLEYMAN DEMİREL ÜNİVERSİTESİ ÖĞRETİM ÜYESİ

1991 yılında bağımsızlığını kazanan Kazakistan, sosyalistlikten kapitalizme geçiş sürecinde, birçok iktisadi ve sosyal çalkantılarla sarsılan diğer eski Sovyet devletlerine nazaran, iki büyük şansla yeni dönemine başladı ve şimdilerde bu durumunu geliştirerek sürdürmekte. Bunlardan birincisi Kazakistan'ın geniş coğrafyasının sunduğu tabii zenginlikleri; ikincisi ise eski sistemden yeni sisteme geçiş aşamasında liderlik başarısını sergilemiş olan, tecrübeli ve "bilge kişilikli" bir devlet başkanına sahip oluşudur.

Kazakistan Avrasya sahasının kuzey yarısında, Asya'dan Avrupa'ya uzanmakta olup, nüfusu 16,7 milyon (2012) civarında ve 2.724.900 km² olan yüzölçümü ile dünyanın dokuzuncu toprak büyüklüğüne sahip ülkesidir. Komşuları olarak; güney sınırlarında aynı kültürü paylaştığı Müslüman ve Türk asıllı devletler olan Türkmenistan, Özbekistan ve Kırgızistan bulunmaktadır. Kazakistan'ın jeopolitiği açısından asıl önemli olan ise, dünyada ABD'den sonra gelen iki büyük ve güçlü devletle komşu olması; yani güneydoğusundaki Çin ile batı ve kuzeyindeki Rusya'nın arasında yer almasıdır. Kazakistan için ekonomik ve jeopolitik açılardan nüfus konusu ön plana gelmekte...

Düz mantıkla baktığımızda, Türkiye'nin 783.562 km² yüzölçümü ve 75 milyon nüfusunu ölçü alırsak, yüzölçümü-nüfus orantısına göre Türkiye'nin 3,5 katı toprağa sahip Kazakistan'ın, 262,5 milyon nüfusu barındırabileceği akla gelebilir. Fakat bir Akdeniz ülkesi olan Türkiye'ye göre, iklimi sert, çöl ve bozkırların önemli yer kapladığı Kazakistan coğrafyasının şartlarını dikkate alarak, optimal nüfus sayısının 50-100 milyon aralığında olabileceği fikrini ileri sürebiliriz.

KAZAKİSTAN'IN JEOPOLİTİĞİ AÇISINDAN ASIL ÖNEMLİ OLAN İSE, DÜNYADA ABD'DEN SONRA GELEN İKİ BÜYÜK VE GÜÇLÜ DEVLETLE KOMŞU OLMASI; YANİ GÜNEYDOĞUSUNDAKİ ÇİN İLE BATI VE KUZEYİNDEKİ RUSYA'NIN ARASINDA YER ALMASIDIR.

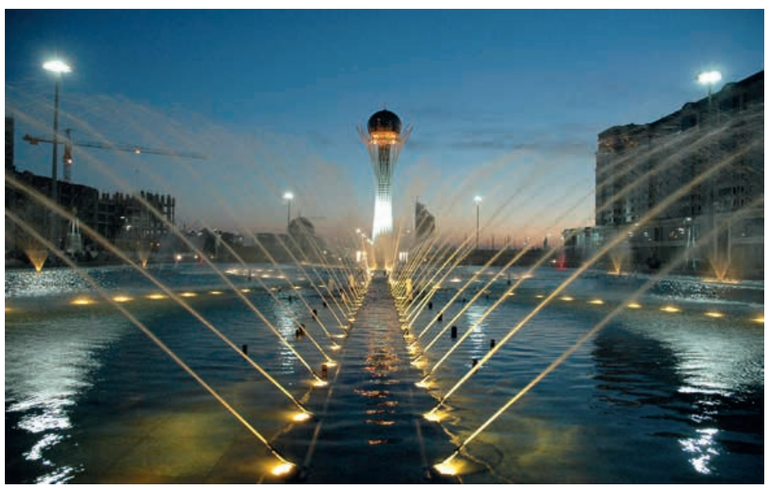

Kazakistan, doğal zenginliklerinin kazancıyla ekonomik cazibe alanı bir ülke haline gelmektedir. Dünyada dokuzuncu geniş ülke olan Kazakistan, Yüzölçümü-nüfus ve doğal kaynaklar ilişkisinde, toprakları çok nüfusları az olan, Avustralya ve Kanada gibi ülkelerin biraz küçük bir modeli olmaktadır. Ayrıca petrol ve doğalgaz zenginliği bakımından, ekonomilerinin temeli sadece bu zenginliklere dayanan Ortadoğu ülkelerinin bir benzeri olarak, Hazar Havzası coğrafyasında Rusya, İran, Azerbaycan ve Türkmenistan'la birlikte, bu havzanın petrol ve doğalgaz rezervlerine hissedar olan bir ülke olarak karşımıza çıkmaktadır.

Söz konusu ettiğimiz Kanada ve Avustralya gibi yüzölçümleri büyük ülkeler, coğrafyalarından kaynaklanan potansiyellerinin zorlamasıyla, ekonomileri ivme kazanmakta ve mevcut nüfusu, emek talebini karşılayamayınca da ihtiyacı olan iş gücünü, dünyanın her tarafından göç alarak temin etmekte böylece dışarıdan nüfus çekmektedirler.

Yüzölçümü ve nüfusları bakımından küçük, petrol zengini "Körfez Ülkeleri" ise toprakları az olmasına rağmen, elde ettikleri muazzam servetlerinin gücüyle, ülkelerinin sosyo- ekonomik bakımdan geliştirilmesi refah ve imarı için, dış ülkelerden iş gücü talep etmişler; işçiler de buralara aileleriyle birlikte gelip yerleşmişlerdir. O kadar ki "iş için gelenlerin" nüfus miktarı, bu ülkelerin kendi vatandaşlarının sayısını aşmış durumdadır. Mesela, Kuveyt'in 1 milyon civarında vatandaşı var iken, çalışmak için gelenlerin sayısı 2,2 milyondur. Katar'ın vatandaşı 250 bin, yabancı işçi sayısı 1,5 milyondur. BAE'nin ise vatandaş sayısı 1,2 milyon civarında iken yabancı işçi sayısı 4 milyondur.

Bu örnekler gösteriyor ki Kazakistan için de gelecekte nüfus takviyesi gerekecektir. Sermaye miktarı büyüdükçe emek talebi artacak, buna mukabil sermayesi az, fakat nüfusça kalabalık, yeni gelişmekte olan ülkelerden, yukarıda bahsettiğimiz ülkelere benzer şekilde, gelecekte Kazakistan'a da nüfus göçü beklenmelidir.

BÜTÜN DÜNYA ÜLKELERİNDE, HATTA GELİŞMİŞ AVRUPA ÜLKELERİNDE, TARIM SEKTÖRÜ İLE KÖY KALKINMASINA, BU İŞLERLE UĞRAŞAN NÜFUS KESİMİNE EKONOMİK, SOSYAL VE SİYASİ SEBEPLERDEN BÜYÜK ÖNEM VERİLMEKTE, ÇEŞİTLİ DESTEKLER SAĞLANMAKTADIR.

Kazakistan'ın nüfusu, hâlihazırdaki 16,7 milyonluk nüfus seviyesine ulaşıncaya kadar, birçok iniş ve çıkışlar göstermiştir. 1991'de Sovyetler Birliği'nin dağılmasından sonra ülkenin demografik yapısında değişiklikler olmuştur. Kazakistan'da yaşayan Rus, Alman ve Yahudilerin büyük çoğunluğu ülkeden göç etmiş, bunlardan boşalan nüfus eksikliğini gidermek için ise başka ülkelerde yaşayan Kazakların Kazakistan'a dönmesi sağlanmaya çalışılmaktadır. Fakat bunların hepsi gelse bile, yine de Kazakistan coğrafyasının ekonomik kalkınma potansiyelinin karşılanmasında yeterli olamayacaktır. Bu yüzden orta ve uzun vadede nüfusun artması, doğum teşvikleri yoluyla sağlanmaya çalışılmaktadır.

Yukarıda ortaya koymaya çalıştığımız gerekçeleri göz önüne aldığımızda, Kazakistan nüfusunun savunma, iç güvenlik, ekonomik ve jeopo-

litik bakımlardan artması gereklidir. Fakat bu hususta zengin potansiyelli ve az nüfuslu ülkeler için, şöyle bir handikap söz konusu olabiliyor. Ekonomik kaynaklar harekete geçirildikçe yeni işgücü ve nüfusa ihtiyaç duyuluyor. İnsanlar köyden, kasabalardan iş imkânlarının bulunduğu büyük şehirlere göç edip, buralara yerleşiyorlar. Kentleşen ve refah seviyesi artan, kültürleri, günlük hayat görüşleri farklılaşan bu insanlar geldikleri köylere göre daha az çocuk sahibi olmak istiyorlar ve böylece nüfus artışı yavaşlamaya başlıyor.

Kazakistan'ın nüfus politikasında köy yerleşmesinin önemi

Sosyal bilimler açısından, ekonomik kalkınmanın, sanayileşme ile aynı zamanda şehirlerin yaygınlaşıp, büyümesiyle birlikte gerçekleşebileceği farz edilir. Genel bir doğruyu ifade eden bu anlayış, acaba Kazakistan'ın kendi özel şartları bakımından ne kadar doğrudur.

Bütün dünya ülkelerinde, hatta gelişmiş Avrupa ülkelerinde, tarım sektörü ile köy kalkınmasına, bu işlerle uğraşan nüfus kesimine ekonomik, sosyal ve siyasi sebeplerden büyük önem verilmekte, çeşitli destekler sağlanmaktadır. Kazakistan için ise bu mesele daha fazla şey ifade etmektedir. Köy kavramı ile ziraattan daha çok hayvancılık ağırlıklı faaliyetin gerçekleştirildiği, "dala" tabir edilen uçsuz bucaksız geniş bozkırlar birlikte anlaşılır. Köy daladır, dala vatandır. Daladaki hayat tarzı, Kazak milli ruhunun temeli olup, tarihten günümüze Kazak milli hâkimiyetinin en büyük dayanağıdır.

Kazak anavatanının, bugünkü sınırlarıyla meydana gelmesinde en fazla tesiri olan şey, Kazakların ananevi yaşayış tarzlarıdır. Kazakistan, Kazak gelenek görenek ve töresinin bir eseridir diyebiliriz. Dolayısıyla nüfus konusu ile bağlantılı olarak Kazak köyleri hakkında şunları sıralayabiliriz:

Köy, nüfusun artması bakımından şehirlerden daha yüksek oranda, çoğalma kaynağıdır.

Köyler, Kazak ruhunu meydana getiren gelenek ve göreneklerin benimsenip uygulanması için ortam sağlar. Köyde "dalada" Kazak, Kazak gibi yaşayabilir.

Şehirlerde yoğun olan modern hayat şekline mukabil köyler, Kazak karakter ve tarihten gelen değerlerine daha yakın benzerlikler göstermekte.

Sonuç olarak Kazakistan, hızla artan ekonomik kalkınması paralelinde, nüfusunu artırma yönünde çalışmaktadır. Bu amaç doğrultusunda Kazakistan, bir taraftan dünyada uygulanmakta olan nüfus artırıcı teşvik ve yöntemlerden faydalanırken, diğer yandan kendine has tarihi, kültürel ve sosyal şartlarına uygun bir yol geliştirebilir. Buna dayanarak, şehir ve köy yerleşmesini; sosyo-ekonomik yapılanmasını milli bir sentez geliştirerek planlayabilir.

Kaynaklar

1. Kazakstan Respublikasının Ulttık Gılım Akademiyası, Kazakstan Tarihi, Köne Zamannan Buginge Deyin, 3 Tom, Atamura Baspası, Almatı, 2002.
2. M.K. kozıbaev; İ. M. Kozıbaev, İstoriya Kazahstana Hrestomatiya, Cotaviteli: Almatı, 2004.
3. Çjen Kun Fu, Geopolitika Kazahstana; Mejdu Proşlım i Buduşim, Jeti Jargı, Almatı, 1999.
4. Haz.Kazakistan İlimler Akademisi, Eski Devirlerden Günümüze Kazakistan ve Kazaklar, Çev. Abdulvahap Kara, Selenge Yayınları, İstanbul, 2007.
5. Ahmed Raşit, Orta Asyanın Dirilişi, Çev. Osman Ç. Deniztekin, Cep Kitapları, İstanbul, 1996.
6. E. Memiş; N. Köstüklü, Yeni Ve Yakın Çağda Türk Dünyası Tarihi, Çizgi Kitapları Yayınları, 2. Baskı, Konya, 2000.
7. Altan Çetin, "Kazak Türkleri'nde Sosyal Hayat" Gazi Üniversitesi Hacı Bektaş Veli Araştırma Dergisi, Sayı:13 Bahar 2000, s. 97-114.
8. Ali Yiğit, "Kazakistan'ın Değişen Etnik Yapısı" Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, Cilt: 10 Sayı: 2, Sayfa: 1-15, Elazığ-2001.

Ornitofoto
ilk sayısıyla
çok yakında
appstore'da.

Ornifoto Kuş ve Yaban Hayat
Fotoğrafçıları Derneği'nin
yayın organıdır.
Ornitofoto Dergisi ücretsizdir.

Available on the App Store

Ornitofoto KUŞ VE YABAN HAYAT FOTOĞRAF DERGİSİ
www.ornitofoto.org
ornitofotodernegi
@ornitofoto

GÜL: "HEPİMİZ ÇOK BÜYÜK MİLLETİN FARKLI FARKLI DEVLETLERİYİZ"

Cumhurbaşkanı Abdullah Gül, Türkmenistan Devlet Başkanı Gurbangulu Berdimuhamedov'un davetlisi olarak Türkmenistan'a bir ziyaret gerçekleştirdi.

Cumhurbaşkanı Abdullah Gül, Türkmenistan Devlet Başkanı Berdimuhamedov'un davetlisi olarak Türkmenistan'a bir ziyaret gerçekleştirdi. Türkmenistan Devlet Nişanı'nın ülke tarihinde ilk kez olarak Cumhurbaşkanı Gül'e tevcih edildiği ziyarette, iki ülke arasında başta enerji olmak üzere 12 iş birliği anlaşması imzalandı. Türkmenistan Devlet Enstitüsü tarafından fahri profesörlük unvanı da verilen Cumhurbaşkanı Gül, "Ortak tarih ve kültürümüz, halklarımız arasındaki kadim bağların temelini oluşturmaktadır. Türkmenistan, bizim ata yurdumuzdur" dedi.

Cumhurbaşkanı Gül ve Bayan Gül'ü Saparmurat Türkmenbaşı Havalimanı'nda Türkmenistan Bakanlar Kurulu Başkan Yardımcısı ve Dışişleri Bakanı Raşit Meredov, Eğitim Bakanı Gülşat Mamedova, Türkmenistan'ın Ankara Büyükelçisi Ata Serdarov, Türkiye'nin Aşkabat Büyükelçisi Şevki Mütevellioğlu ve diğer yetkililer karşıladı. Karşılamada, Türk ve Türkmen heyetlerinin yanı sıra çok sayıda Türk vatandaşı da yer aldı.

Cumhurbaşkanı Gül, Türkmenistan Devlet Başkanı Gurbangulu Berdimuhamedov tarafından Merkez Meydanı'nda resmî törenle karşılandı. Törenin ardından iki ülke heyetlerinin takdimi yapıldı.

Cumhurbaşkanı Gül'e Türkmenistan devlet nişanı tevcih edildi.

Cumhurbaşkanı Gül, daha sonra, Aşkabat'ta Ruhiyet Köşkü'nde, Türkmenistan Devlet Başkanı Gurbangulu Berdimuhamedov tarafından kendisine Türkmenistan Devlet Nişanı tevcihi dolayısıyla düzenlenen törene katıldı.

Cumhurbaşkanı Gül, törende yaptığı konuşmada, ata vatan Türkmenistan'ın en önemli nişanı olan Türkmenistan Devlet Nişanı'nın tarafına tevcihinden dolayı şeref duyduğunu belirterek, "Türkmenistan'da ilk kez verilen bu nişana layık görülmem vesilesiyle şahsıma gösterilen teveccüh için de tüm kalbimle teşekkür ederim" dedi.

Devlet Başkanı Berdimuhammedov, Cumhurbaşkanı Gül'e Devlet Nişanı'nı takdim edip, beratını sunmasının ardından, yöresel kaftan giydirip kuşağını bağladı.

Türkiye ile Türkmenistan arasında 12 işbirliği anlaşması imzalandı

Nişan tevcih töreninin ardından Cumhurbaşkanı Gül ve Türkmenistan Devlet Başkanı Berdimuhamedov, Oğuzhan Köşkü'nde başbaşa görüştü, ardından heyetlerarası görüşmelere başkanlık ettiler. Görüşmeler sonrasında Cumhurbaşkanı Gül ve Devlet Başkanı Berdimuhamedov, ortak bildiriyi imzaladılar. Ardından Cumhurbaşkanı Gül ve Berdimuhamedov huzurunda iki ülke arasında başta enerji olmak üzere 12 iş birliği anlaşması imzalandı.

Cumhurbaşkanı Gül ve Türkmenistan Devlet Başkanı Berdimuhamedov, Oğuzhan Köşkü'nde gerçekleştirilen imza töreninin ardından ortak basın açıklaması yaptı.

Gül: "İki ülke arasındaki ticaret hacmi 3,5 milyar dolara ulaştı"

Türkmenistan Devlet Nişanı'nı şerefle taşıyacağını söyleyen Cumhurbaşkanı Gül, kendisinin de daha önce Türkmenistan Devlet Başkanı Berdimuhamedov'a devlet nişanı tevcih ettiğini, bunların da iki ülke ilişkilerinin düzeyini göstermesi açısından önemli olduğunu vurguladı. Cumhurbaşkanı Gül, ilişkilerin sözde kalmadığına ve karşılıklı ziyaretlerle ileriye götürüldüğüne dikkat çekerek, bugün iki ülke arasındaki ticaret hacminin 3,5 milyar dolara ulaştığını, Türk şirketlerinin 34 milyar dolarlık proje gerçekleştirdiğini söyledi.

Cumhurbaşkanı Gül, Uluslararası Türkmen-Türk Üniversitesi gibi Aşkabat'ta Millî Eğitim Bakanlığı ve sivil toplum kuruluşlarının kurduğu okulların Türk ve Türkmen öğrencilerin bir arada okuduğu güzide eğitim kurumları olarak geleceğin garantisi gençleri yetiştirdiğini söyledi. Türkiye'de 7 binden fazla Türkmen öğrencinin eğitim gördüğüne dikkati çeken Cumhurbaşkanı Gül, bu öğrencilerin iki halk arasında özel bir insani köprü vazifesi gördüklerine işaret etti.

Cumhurbaşkanı Gül ve Bayan Gül, daha sonra, eski Türkmenistan Devlet Başkanı Saparmurat Türkmenbaşı'nın anıt mezarını ziyaret etti.

Cumhurbaşkanı Gül ve Bayan Gül, ardından, "Abdullah Gül Anayasa Anıtı"na çelenk koydu. Çelenk koyma töreninin ardından Cumhurbaşkanı Gül ve Bayan Gül, ağaç dikme törenine katılarak bir adet çam ağacı fidanı diktiler.

Cumhurbaşkanı Gül'e fahri profesörlük ünvanı

Cumhurbaşkanı Gül'e Türkmenistan İktisat ve Kamu Yönetimi Devlet Enstitüsü'nde fahri profesörlük ünvanı verildi. Cumhurbaşkanı Gül, Enstitüye gelişinde Rektör Purli Agamuradov tarafından karşılandı.

Cumhurbaşkanı Gül, akşam ise, Türkmenistan Devlet Başkanı Gurbangulu Berdimuhamedov tarafından Oğuzhan Sarayı'nda onuruna verilen resmî yemeğe katıldı.

Cumhurbaşkanı Gül onuruna binicilik gösterisi

Cumhurbaşkanı Gül, Türkmenistan'a düzenlediği ziyaretin son gününde, başkent Aşkabat'ta, onuruna düzenlenen binicilik gösterisini izledi. Cumhurbaşkanı Gül'ü, Türkmenistan Devlet Başkanlığı Atçılık Sporu Kompleksi'ne gelişinde Türkmenistan Devlet Başkanı Gurbangulu Berdimuhamedov karşıladı. Gösterinin yapılacağı manejin yanındaki çadıra birlikte geçerek bir süre sohbet eden Cumhurbaşkanı Gül ve Devlet Başkanı Berdimuhamedov, daha sonra hipodromdaki locadan binicilik gösterisini izlediler.

Türkmenistan Devlet Başkanı Berdimuhamedov, Cumhurbaşkanı Gül'e, "Arkadaş" adındaki Ahal Teke cinsi at hediye etti. Devlet Başkanı Berdimuhamedov, Cumhurbaşkanı Gül'e atı test etmek isteyip istemediğini sordu. Cumhurbaşkanı Gül'ün "evet" demesi üzerine Devlet Başkanı Berdimuhamedov ata bindi. Ardından Cumhurbaşkanı Gül ve Devlet Başkanı Berdimuhamedov "Arkadaş" ile fotoğraf çektirdi.

Türkmenistan'da yaşayan Türk vatandaşları ile buluşma

Cumhurbaşkanı Gül, Bayan Gül ile birlikte, Türkmenistan'da yaşayan Türk vatandaşları ve iş adamlarıyla buluştu. Cumhurbaşkanı Gül, burada yaptığı konuşmada, Türkmenistan'ın ata yurdu olduğunu belirterek, "Türklerin daha başlangıçtan beri yurdu olan bu topraklarda bugün sizlerle hep beraber olmaktan büyük bir mutluluk duyuyorum" dedi.

DÜNYANIN FARKLI ÜLKELERİNDEN FOTOĞRAF SANATÇILARI “YEDİ CİHAN KAZAN” PROJESİ KAPSAMINDA ANKARA-KAZAN’DA

Kazan Belediyesi’nin gerçekleştirdiği “Yedi Cihan Kazan” projesi, Kazakistan Büyükelçisi Janseyit Tüymebayev, Türksoy Genel Sekreteri Düsen Kaseinov ve çok sayıda davetlinin katılımıyla Kazan Belediyesi Köprübaşı Sosyal Tesislerinde gerçekleştirildi. Projenin ilk fotoğrafı, Kazan Belediye Başkanı Lokman Ertürk tarafından çekildi.

Kazan Belediyesi tarafından gerçekleştirilen “Yedi Cihan Kazan” projesinin açılış töreni Kazan Belediyesi Köprübaşı Sosyal Tesislerinde gerçekleştirildi. Proje kapsamında Azerbaycan, Bosna-Hersek, Kazakistan, K.K.T.C., Tataristan (Rusya Federasyonu), Ukrayna ve Türkiye’den 7 fotoğraf sanatçısı Kazan ilçesine konuk oldu. Fotoğrafçılar 7 gün boyunca Kazan’ın kültürel, sanatsal, tarihi değerlerini görüntüleyecekler. Proje sonunda seçilen fotoğraflardan oluşan bir fotoğraf sergisi açılacak. 01 Temmuz 2013 tarihinde Kızılay Metro Sanat Galerisi’nde açılacak olan fotoğraf sergisi 10 Temmuz’a kadar devam edecek.

Kazan Belediyesi tarafından organize edilen açılış törenine başta Kazan Belediye Başkanı Lokman Ertürk ve Kazan Kaymakamı Veysel Beyru olmak üzere Kazakistan’ın Ankara Büyükelçisi Janseyit Tüymebayev, TÜRKSOY Genel Sekreteri Düsen Kaseinov, EkoAvrasya Derneği Başkanı Hikmet Eren ve çok sayıda davetli katıldı.

Ertürk: “Bu projenin tüm halkımıza hayırlı olmasını diliyorum”

Açılışta bir konuşma yapan Kazan Belediye Başkanı Lokman Ertürk, “Belediye olarak, tarihi çok eskilere dayanan Kazan’ın gerek yurtiçinde gerekse yurtdışında tanınması, bilinirliğinin artırılması amacıyla birçok kültürel ve sanatsal faaliyete imza atıyoruz. “Yedi Cihan Kazan” projesi de özellikle kültürümüzü, tarihimizi ve geleneklerimizi tanıtma noktasında gerçekleştirmeyi arzu ettiğimiz önemli projelerden biri. Bu projenin tüm halkımıza hayırlı olmasını diliyorum” dedi. Proje kapsamında Azerbaycan, Bosna-Hersek, Kazakistan, K.K.T.C., Tataristan (Rusya Federasyonu), Ukrayna ve Türkiye’den 7 fotoğraf sanatçısının, 7 gün boyunca Kazan’da gezip gördükleri yerleri, tattıkları lezzetleri, tarihi, doğayı fotoğraflayacaklarını ifade eden Ertürk, “hepsi birbirinden değerli sanatçılarımıza ve bu projenin hayata geçmesinde bizlere katkı sağlayan başta Ankara Büyükşehir Belediyesi olmak üzere ANFA, TAİ, Ankara Lojistik Üssü, Mim Mühendislik, EkoAvrasya, TÜRKSOY ve Kanal Avrupa’ya çok teşekkür ediyorum.” dedi.

Tüymebayev: “ Hoş geldiniz”

Açılış törenine katılan Kazakistan Ankara Büyükelçisi Janseyit Tüymebayev, yaptığı konuşmasında kardeş iki ülke olan Kazakistan ve Türkiye’nin dost ilişkilerinin özellikle kültür-sanat ve ekonomide hızla geliştiğine dikkat çekti. “ Bugün burada Kazan’da olmaktan büyük mutluluk duyuyorum. Başta Kazakistan’dan gelen fotoğraf sanatçımız olmak üzere Yedi Cihan Kazan Projesi kapsamında Kazan’da konuk olacak tüm sanatçılarımıza ben de hoş geldiniz diyorum” dedi. Özellikle uluslararası kültür-sanat faaliyetlerinin yürütülmesinde maddi boyutun ne kadar önemli olduğunun altını çizen Tüymebayev, “yapılan bu tür faaliyetleri maddi olarak destekleyen tüm kurum ve kuruluşları da duyuarlılıklarından ötürü tebrik ediyorum” dedi.

Kaseinov: “ TÜRKSOY üye ülkeleri fotoğraf sanatçıları Kazan’da”

TÜRKSOY (Uluslararası Türk Kültür Teşkilatı) olarak bu yıl kuruluşlarının 20. yılını kutladıklarına dikkat çeken TÜRKSOY Genel Sekreteri Düsen Kaseinov, “Bizler Türk Dünyası devletleri arasında özellikle kültür-sanat ilişkilerinin gelişmesi, toplumların kaynaşması için buluşmalar, organizasyonlar, toplantılar, sergi ve konserler gerçekleştiriyoruz. Bu alanda faaliyet yapmak isteyen kurum ve kuruluşlarla ortak projeler yapıyoruz. TÜRKSOY üye ülkeleri fotoğraf sanatçıları bu defa Kazan Belediyesi’nin davetlisi olarak Kazan’da bir araya geldi. Kazan Belediye Başkanı Lokman Ertürk’ü böyle kapsamlı bir projeye imza attığı için tebrik ediyorum” dedi.

Eren:” Türk Dünyasında yapılan kültür-sanat projelerine destek veriyoruz”

Dernek olarak kuruldukları ilk günden itibaren özellikle Türk Dünyasında yapılan kültür-sanat projelerine destek verdiklerini dile getiren Avrasya Ekonomik İlişkiler Derneği Başkanı Hikmet Eren de yaptığı konuşmada “Bugün burada davetimizi kabul edip gelen fotoğraf sanatçılarımız vesilesiyle Kazakistan’ın başkenti Astana’ya, Azerbaycan’ın başkenti Bakü’ye, Tataristan’ın başkenti Kazan’a, Bosna-Hersek’in başkenti Saraybosna’ya, KKTC’nin başkenti Lefkoşa ve Ukrayna’nın başkenti Kiev’e selamlarımı gönderiyorum.“ dedi.

Açılış konuşmalarının ardından projenin ilk fotoğrafı Kazan Belediye Başkanı Lokman Ertürk tarafından çekildi.

III. ULUSLARARASI KARADENİZ SİVİL TOPLUM KURULUŞLARI FORUMU ANKARA'DA GERÇEKLEŞTİRİLDİ

III. Uluslararası Karadeniz Sivil Toplum Kuruluşları Forumu, T.C. Başbakan Yardımcısı Bekir Bozdağ'ın teşrifleriyle Ankara Palas Devlet Konukevi'nde gerçekleştirildi.

Yönetim Kurulu Başkanlığını İstanbul Milletvekili ve Karadeniz Ekonomik İşbirliği Parlamenter Asamblesi Türk Grubu Başkanı Dr. İsmail Safi'nin yürütmekte olduğu Avrasya Sivil Toplum İşbirliği Derneği tarafından, T.C. Başbakanlık Yurtdışı Türkler ve Akraba Topluluklar Başkanlığı'nın desteğiyle gerçekleştirilen III. Uluslararası Karadeniz Sivil Toplum Forumu'na Rusya Fedarasyonu, Azerbaycan, Gürcistan, Ukrayna, Romanya, Bulgaristan, Yunanistan, Arnavutluk, Moldova, Sırbistan ve Türkiye'den 70 temsilci katıldı.

"Hoş geldiniz" diyerek konuşmasına başlayan Dr. İsmail Safi, küreselleşen dünyada dış politikayı bütünüyle ilgili devlet kurumlarının denetimi altında bir alan olarak algılamanın yanıltıcı olacağına dikkat çekti. Gelişen iletişim teknolojilerinden yararlanarak kurdukları ağlar aracılığıyla uluslararası ilişkilerde görünür olmaya başlayan STK'ların, tabi oldukları ülkenin tanıtımında da önemli rol oynadıklarını idafe eden Safi, "STK'ların amacı sadece belli konuların ortaya konulması ve bunların kamuoyuna duyurulmasından ibaret olmamalıdır. Farklı STK'lar arasında somut işbirlikleri ve ağlar kurmak ve bunları aktif tutabilmek, uluslararası ağlara dahil olmak ve ortaklıklar kurmak için etkin bir kamu diplomasisi ve lobicilik oldukça önemlidir. Bizler, Karadeniz coğrafyasında kültürel, sosyal, ekonomik ve siyasi ilişkilerin sınırların ötesinde gelişmesi, daha da ileri gitmesi noktasında üzerimize düşen misyonun farkındayız ve üçüncüsünü düzenlediğimiz bu Forum ile de somut, eyleme dönük çalışmalara imza atmış bulunuyoruz" dedi.

Forumda konuşan Başbakan Yardımcısı Bekir Bozdağ, konuyu STK'larla ortak arayış çalışması olarak gördüğünü ifade etti. Bir ülkede STK'lar ne kadar güçlü olursa o ülkede işlerin o kadar iyi olduğu sonucu çıkarılabilir. Çünkü STK'lar devletin kendi içindeki kural örgütlenmesi dışında insanların kendi iradeleri ile oluşturdukları özgür bir örgütlenmeyi, özgür faaliyet alanını, özgür bir çalışmayı ifade ederler" değerlendirmesinde bulundu.

Azerbaycan Milletvekili ve Azerbaycan Cumhurbaşkanlığı STK Destekleme Komitesi Başkanı Azay Guliyev de STK'ların bu tür faaliyetlerle bir araya gelmesini önemsediklerini ve Forum sonunda temelleri atılan Uluslararası Karadeniz Sivil Toplum Akademisi'nin bu anlamda önemli bir eksiği gidereceğini ifade etti.

Açılış konuşmalarının ardından Türkiye'de STK'larla ortak projeler yürüten TİKA, Başbakanlık Yurtdışı Türkler ve Akraba Topluluklar Başkanlığı, TÜRKSOY ve Yunus Emre Enstitüsü yetkilileri bu alanda yürüttükleri faaliyetleri anlatan birer sunum gerçekleştirdiler.

Karadeniz Ekonomik İşbirliği Örgütü'nün (KEİ) 20. yıldönümü etkinlikleri kapsamında, Karadeniz ülkelerinin sosyal ve kültürel kalkınmasına katkıda bulunmak amacıyla T.C. Dışişleri Bakanlığının destekleri ile Avrasya Sivil Toplum İşbirliği Derneği tarafından organize edilen I. Karadeniz Ülkeleri STK Forumu, Türkiye, Azerbaycan, Rusya, Ukrayna, Gürcistan, Moldova, Sırbistan, Arnavutluk, Romanya, Bulgaristan ve Yunanistan'dan gelen Sivil Toplum Kuruluşlarının temsilcilerinin katılımıyla 26 Haziran 2012 tarihinde İstanbul'da gerçekleştirilmişti.

II. Karadeniz Ülkeleri STK Forumu, Karadeniz Ekonomik İşbirliği Parlamenter Asamblesi (KEİPA) Genel Kurulu etkinlikleri kapsamında 25 Kasım 2012 tarihinde Azerbaycan'ın Başkenti Bakü'de icra edilmişti. Azerbaycan Cumhurbaşkanlığı Sivil Toplum Kuruluşlarını Destekleme Komitesi tarafından organize edilen etkinlikte Forum'un hukuki zemini belirlenmiş ve üye ülkelerin temsilcileri tarafından ortak bir deklarasyonla imza altına alınmıştır. Forum'un başkanlığına Azerbaycan seçilmişti.

"2013 KUZEY KIBRIS'TA GELECEĞİN PLANLAMASI'' ÇALIŞTAYI ANKARA'DA GERÇEKLEŞTİRİLDİ

Türkiye ile K.K.T.C. arasında sosyal ve kültürel bağları geliştirmek, ekonomik alanda katma değer üretilmesine katkı sağlamak ve K.K.T.C.'deki yüksek potansiyelin üretime dönüştürülmesine vesile olmak için faaliyetler gerçekleştiren Avrasya Ekonomik İlişkiler Derneği, üstlenmiş olduğu misyon doğrultusunda düzenlemekte olduğu çalıştayların üçüncüsünü Ankara'da gerçekleştirdi.

Avrasya Ekonomik İlişkiler Derneği "Kuzey Kıbrıs'ta Geleceğin Planlaması" temalı çalıştaylarının üçüncüsünü Ankara'da gerçekleştirdi.

"2013 Kuzey Kıbrıs'ta Geleceğin Planlaması'' Çalıştayı'na başta K.K.T.C. Milli Eğitim, Gençlik ve Spor Bakanı Mutlu Atasayan olmak üzere, KKTC Cumhuriyet Meclisi Milletvekili Necdet Numan, Kıbrıs Türk Belediyeler Birliği Başkanı ve Güzelyurt Belediye Başkanı Mahmut Özçınar, Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Ankara Büyükelçisi Mustafa Lakadamyalı, T.B.M.M. Gümüşhane Milletvekili Feramuz Üstün, Kıbrıs konusunda çalışmalarıyla tanınan akademisyenler, K.K.T.C.'den ve Türkiye'den kanaat önderleri ve gazeteciler katıldı.

Atasayan; "Barış suyu K.K.T.C.'nin can suyu"

Çalıştay'ın açılışı sırasında bir konuşma yapan K.K.T.C. Milli Eğitim, Gençlik ve Spor Bakanı Mutlu Atasayan konuşmasında Türkiye'nin K.K.T.C. ile ekmeğini paylaştığını, canını feda ettiğini ve bugün de suyunu paylaştığını ifade etti. Asrın Projesi olarak bilinen Türkiye'den borularla taşınacak K.K.T.C.'ye Su Temin Projesi'ne değinen Atasayan, "Barış Suyu asrın projesidir, bir ülkenin tohumlarının yeniden yeşermesidir. Barış Suyu aslında yıllardır özlenen barışı sağlayacak bir mucizedir. Barış suyu K.K.T.C.'nin can suyu olacaktır" dedi.

Kalkınmada öncelikli alanlar olarak seçilen eğitim ile turizmin yanı sıra sağlık, ulaştırma, basın ve haberleşme sektörlerinde yapılan yatırımların artarak devam ettiğine dikkat çeken Atasayan, "Bu yatırımlar Kıbrıs halkının gücünü artırmaktadır" dedi.

Eren; "K.K.T.C. ile ilgili yeni projeler yapmaya devam edeceğiz"

Konuşmasına tüm konuklara "hoş geldiniz" diyerek başlayan Avrasya Ekonomik İlişkiler Derneği Yönetim Kurulu Başkanı Hikmet Eren, "Bugün burada çalıştayımızın üçüncüsünü gerçekleştirmiş olmaktan büyük mutluluk duyuyorum. Derneğimizin misyon ve vizyonu doğrultusunda K.K.T.C. ile ilgili yeni projeler yapmaya devam edeceğiz" dedi.

KÖŞK'TE BÜYÜK ZİRVE

Cumhurbaşkanı Gül, "Hepimizin görüşü şudur ki: Çok büyük bir şemsiye olan NATO ve AB şemsiyeleri altında Balkan ülkelerinin bir araya gelmeleri, istikrar ve güvenliğe katkı sağlayacaktır."

Türkiye-Bosna-Hersek- Sırbistan Üçlü Balkan Zirvesi Ankara'da gerçekleştirildi. Cumhurbaşkanı Gül, Türkiye-Bosna Hersek-Sırbistan Üçlü Zirve'sinin çok olumlu bir atmosfer içinde geçtiğini belirterek, görüşmelerde özellikle ekonomik işbirliğinin önemini ele aldıklarını kaydetti. Cumhurbaşkanı Gül, "Hepimizin görüşü şudur ki: Çok büyük bir şemsiye olan NATO ve AB şemsiyeleri altında Balkan ülkelerinin bir araya gelmeleri, istikrar ve güvenliğe katkı sağlayacaktır" dedi.

Çankaya Köşkü'nde gerçekleştirilen Türkiye - Bosna Hersek - Sırbistan Devlet Başkanları Üçlü Zirvesi'nin ardından ortak basın toplantısı düzenlendi.

Cumhurbaşkanı Gül, ortak basın toplantısında yaptığı açıklamada, temelleri 2010 yılında İstanbul'da atılan Türkiye-Bosna-Hersek-Sırbistan Üçlü Zirve Toplantısı'nın üçüncüsünün tamamlandığını belirterek, "Öncelikle, 'Geleceği Birlikte İnşa Etmek' temasıyla düzenlediğimiz Zirve'ye katılmak için ülkemize gelen Değerli Dostlarım, Sırbistan Cumhurbaşkanı Sayın Nikoliç ve Bosna-Hersek Cumhurbaşkanlığı Konseyi Başkanı Sayın Radmanoviç ile Konsey üyeleri Sayın Komsiç ve Sayın İzetbegoviç'e teşekkür ediyorum" dedi.

Gül: "Toplantı çok olumlu bir atmosfer içinde geçti"

Zirve'de iki saate yakın süren görüşmeleri sırasında gayet samimi ve açık görüşlü bir toplantı yaptıklarını, fikirlerini karşılıklı paylaştıklarını kaydeden Cumhurbaşkanı Gül, toplantının çok olumlu bir atmosfer içinde geçtiğini belirtti.

Zirve çerçevesinde bugüne kadar meydana gelen gelişmelerin bugünkü toplantının verimli olmasına katkılarına dikkat çeken Cumhurbaşkanı Gül, "İlk toplantılarımızda aldığımız bazı kararlar vardı. Bunların adım adım gerçekleştiğini görüyoruz. Daha önceki görüşmelerimiz üzerine Belgrad ve Saraybosna arasında Büyükelçilik teatisinde bulunulmuş ve son olarak da Bosna-Hersek Cumhurbaşkanlığı Konseyi Başkanı Sayın Radmanoviç'in başkanlığındaki heyetle birlikte Belgrad'da tarihî bir ziyaret yapılmıştı. Yine Sayın Sayın Nikoliç'in çok yapıcı ve cesur açıklamaları bütün bu olumlu havayı pekiştirmiştir. Ayrıca bu süreç içerisinde Sırbistan'ın AB üyeliği ile ilgili ilk adımların atılmış olması bütün bunlar hepimizi çok mutlu eden gelişmeler olmuştur. Böyle bir atmosfer içerisinde bugün bir araya geldik" dedi.

Ekonomik işbirliği

Cumhurbaşkanı Gül, görüşmelerde özellikle ekonomik iş birliğinin önemini ele aldıklarını belirterek, dün de ekonomi bakanlarının görüştüğünü ve ortak çalışmalar yaptıklarını hatırlattı.

"Her ülkenin kendi içinde yapması gereken reformlar var"

Bütün bu gelişmelerin Balkanlar'ın bir parçası olan bu üç ülke arasındaki iş birliği ve dayanışmayı çok daha güçlü hale getirirken, Balkanlar'daki istikrar ve güvenliğe de çok büyük katkı sağladığını aktaran Cumhurbaşkanı Gül, "Hepimizin görüşü şudur ki: Çok büyük bir şemsiye olan NATO ve AB şemsiyeleri altında Balkan ülkelerinin bir araya gelmeleri, istikrar ve güvenliğe katkı sağlayacaktır. Ayrıca var olan problemlerin çözümünü de çok kolaylaştıracağı kanaatindeyiz. Bu açıdan her ülkenin kendi içinde yapması gereken reformlar var, atması gereken adımlar var" dedi.

Toplantının çok yararlı geçtiğini vurgulayan Cumhurbaşkanı Gül, herkesin beklentisinin gelecekte her şeyin çok daha iyi yönde gideceği yönünde olduğunu, tarihî adımların atıldığını, tarihî demeçler verildiğini, önemli tarihî ziyaretler gerçekleştirildiğini söyledi. Cumhurbaşkanı Gül, bütün bunların daha önceki toplantılarda görüşülüp, kararlaştırılan konular olduğunu, bundan sonra da toplantıda görüşülen konuların gerçekleşeceğine inandıklarını dile getirdi.

Yatırımcılara çağrı

İstikrarın, güvenliğin, reformların bilincine herkesin vardığını da sözlerine ekleyen Cumhurbaşkanı Gül, "Bunun yatırımcılara ve iş dünyasına en büyük işaret olması gerekir. İş dünyası da, yatırımcılar da, gerek Sırbistan'a gerek Bosna Hersek'e çok daha cesur bir şekilde gidebilir ve yatırım yapabilirler" diye konuştu.

"En önemli konu güvenliğin sağlanması"

Açıklamaların ardından bir basın mensubunun, zirve sürecinin dördüncü toplantısına kadar hangi somut sonuçların beklendiğinin sorması üzerine Cumhurbaşkanı Gül, geçen süreçte en önemli konunun güvenin sağlanması olduğunu ifade etti. Ülkeler arasındaki siyasi farklılıkları hatırlatan Cumhurbaşkanı Gül, "Önce bunların bir araya gelerek giderilmesi, karşılıklı güvenin sağlanması gerekiyordu. Bu süreç içerisinde şimdiye kadar yaptığımız aslında en önemli şey budur. Burada çok somut adımlar atılmıştır. İlk ve ikinci toplantıda aldığımız kararların bugün gerçekleştiğini görüyoruz" dedi.

Sırbistan ve Bosna-Hersek'te karşılıklı büyükelçiliklerin açılması

Cumhurbaşkanı Gül, Sırbistan ve Bosna Hersek'te karşılıklı büyükelçiliklerin açıldığını, Radmanoviç ve İzzetbegoviç'in Belgrad'ı ziyaret ettiklerini ifade ederek, "Tarihte ilk olan bir adımdır. Sayın Nikoliç'in tarihî ve yapıcı açıklamaları oldu. Tüm bunlar çok önemli" dedi.

"Önemli olan ileriye doğru mesafe almak"

Dışişleri Bakanlarının da süreç kapsamında 8 toplantı yaptığını sözlerine ekleyen Cumhurbaşkanı Gül, "Adım adım, sabırla belki yavaş oldu ama zaten problemlerin çözümü bir gecede halloluyor olsaydı bu kadar sıkıntı yaşanmazdı. Ama önemli olan ileriye doğru mesafe almak ve gitmek. Bugün geldiğimiz noktada güven tesis edilmiş oldu ve ortada büyük bir siyasi irade var, bu işbirliğini daha da geliştirmekle ilgili" dedi.

"Şimdi süreç daha kurumsal bir hale geliyor"

Cumhurbaşkanı Gül sözlerini şöyle tamamladı: "Farklılıklar şüphesiz ki hala olabilir ama bunları kendi içimizde büyük bir olgunlukla konuşabilme cesaretini buluyoruz ve bunları nasıl aşarız diye konuşuyoruz. Şimdi süreç daha kurumsal bir hale geliyor. Özellikle ekonomik alanda önemli atılımların yapılması... Şimdiye kadar hepimiz çok uğraştık; ekonomide ciddi, somut gelişmeler olsun diye ama siyasi güven verilemeyince tabii ki bu istediğimiz kadar gerçekleşmedi. Bundan sonra önümüzdeki toplantıya kadar inanıyorum ki önemli bazı projelerde adımlar atılacaktır, bunlar da zaten siyasi süreci de hızlandıracak ve birbirine olumlu etki yapacaktır."

TATARİSTAN CUMHURBAŞKANI RUSTAM MİNNİHANOV ESKİŞEHİR'DE

Tataristan Cumhurbaşkanı Rustam Minnihanov, Eskişehir'de çeşitli ziyaretlerde bulunarak, Kazan Tatarları Kültür Müzesini açtı, Tatarların Sabantoy Bayramına katıldı.

Tataristan Cumhurbaşkanı Rustam Minnihanov, özel uçakla Eskişehir Anadolu Üniversitesi Sivil Havaalanına geldi. Cumhurbaşkanı Rustam Minnihanov'u Milli Eğitim Bakanı Eskişehir Milletvekili Nabi Avcı, ile Eskişehir milletvekilleri Salih Koca ve Ülker Can, Vali Güngör Azim Tuna ile Büyükşehir Belediye Başkanı Yılmaz Büyükerşen karşıladı.

Tataristan Cumhurbaşkanı Rustam Minnihanov, Valilikteki çalışmalar nedeniyle Vali Güngör Azim Tuna'yı Anemon Otel'de ziyaret etti. Ziyarette Bursa Valisi Şahabettin Arput ile Eskişehir Valisi Güngör Azim Tuna ile Tataristan Cumhurbaşkanı Rustam Minnihanov arasında işbirliği anlaşması imzalandı. İşbirliği anlaşmasında konuşan Milli Eğitim Bakanı Nabi Avcı, Tataristan Cumhurbaşkanı Rustam Minnihanov'un Türk Dünyası Kültür Başkenti Eskişehir'de ağırlamaktan büyük onur ve mutluluk duyduğunu söyledi.

Mınnihanov, Eskişehir'de olmaktan duyduğu mutluluğu belirterek, "Türkiye Cumhuriyeti'nin Tataristan'ın başkenti Kazan'da bir başkonsolosluk açma kararını yerinde buluyorum. Bu, ilişkilerimizin daha da pekişmesini sağladı. Yıl içinde ziyaret ettiğimiz Bursa çok güzel ve tarihi bir kent. Bugün de Eskişehir'deyiz. Eskişehir de önemli bir kent. Burası Tatar topluluklarının en fazla yaşadağı bölge. Eskişehir 2013 Türk Dünyası Kültür Başkenti olduğundan Türk dünyasının da başkentidir. Bu yıl, Sabantuy Bayramı'nı Eskişehir'de kutluyoruz. Türkiye ve Tataristan Cumhuriyeti arasındaki ekonomik ve ticari ilişkileri geliştirdik. Kazan yakınında bulunan özel ekonomik bölgedeki Türk şirketlerinin sayısı arttı. Türk şirketlerinin oradaki yatırım miktarı 1.5 milyar dolardır. Bu yıl Türk şirketlerinin iki fabrika açılışı olacak. İş birliğinden dolayı Bakan Avcı ile Eskişehir ve Bursa valilerine teşekkür ederim" diye konuştu.

Tataristan Cumhurbaşkanı Rustam Minnihanov ve beraberindeki heyet daha sonra Odunpazarı Belediyesi tarafından Tatarlara tahsis edilen tarihi Odunpazarı Evleri'nin olduğu bölgedeki Kazan Tatarları Kültür Müzesi'nin açılışını gerçekleştirdi. Kazan Tatarları Kültür Müzesi açılışındaki Tatar Halk Dansları Topluluğu'nun oyunları vatandaşlar tarafından büyük beğeni topladı.

Cumhurbaşkanı Minnihanov, Kazan Tatarları Kültür Merkezi'ndeki Tatarların bir zamanlar kullanmış oldukları ürünleri tek tek inceledi. Kazan Tatarları Kültür Merkezi'nin açılışına eski devlet bakanı Kürşat Tüzmen de katıldı. Açılışta Odunpazarı Belediye Başkanı Burhan Sakallı, Tataristan Cumhurbaşkanı Rustam Minnihanov'a camdan yapılmış bir vazo hediye etti.

Tataristan Cumhurbaşkanı Rustam Minnihanov, daha sonra Eskişehir Ticaret Odası ve Eskişehir Sanayi Odası başkanlarını ziyaret etti. Cumhurbaşkanı Minnihanov, Eskişehir Ticaret Odası Başkanı Harun Karacan ve Eskişehir Sanayi Odası Başkanı Savaş Özaydemir ile işbirliği protokolü imzaladı.

Turkar'ı Beğendi

Program kapsamında Sanayi Odası'nda, Eskişehir Hisarlar Fabrikası tarafından üretilen ve ilk yerli araç olan TURKAR'ın tanıtımı yapıldı. Tataristan Cumhurbaşkanı Rustam Minnihanov, Milli Eğitim Bakanı Nabi Avcı ve AK Parti Eskişehir Milletvekilleri Salih Koca ile Ülker Can bir TURKAR'ın arkasına bindiler. Hisarlar Fabrikası Yönetim Kurulu Başkanı Fazlı Türker, Tataristan Cumhurbaşkanı Rustam Minnihanov'a TURKAR araçları hakkında bilgiler verdi. Türker, konuşmasında TURKAR'ın Türk mühendisler tarafından üretildiğini ve 64 çeşit değişik amaçlar için kullanılabilecek TURKAR araç ürettiklerini söyledi.

Sabantoy Bayramı Eskişehir'de Kutlandı

Odunpazarı Şehr-i Derya Parkı'nda Tatarların kutlamış olduğu Sabantoy Bayramına katılan misafir Cumhurbaşkanı Minnihanov, bayram alanında Tatarlar tarafından hazırlanmış yöresel yiyecekleri olan 'baursak' ve 'beliş'in tadına baktı. Cumhurbaşkanı Minnihanov ayrıca bayram eğlencesi kapsamında düzenlenen güreşleri izledi. 140 kilo ağırlığındaki güreşçi Ildan Abasov'un şov şeklindeki güreşi bayramı katılanlar tarafından ilgiyle izlendi.

Sabantoy Bayramı'nda konuşan Milli Eğitim Bakanı Nabi Avcı, "Geçmişi yüzyıllar öncesine giden kadim bir Bayram olan Sabantoy'un Eskişehir'de kutlanıyor olmasından mutluluk duyuyorum. Sabantoy Bayramı Tataristan'ın en büyük bayramlarından birisidir. Tıpkı Nevruz gibi ekinlerin büyümeye başlamasından, toprağın ve tabiatın yeniden canlanışının insanda uyandırdığı ortak neşeden ve mutluluktan doğmuş bir baharı karşılama şöleni. Her şölen gibi, her Bayram gibi bizlere birbirimizle kucaklaşmak, bir arada bulunmak bu ortak neşeyi başka insanlarla baylaşmak fırsatı tanıyor. Birbirimize ne kadar yakın dursak aramızdaki bağları ne kadar güçlendirirsek o kadar daha iyi bir hayata, daha iyi bir geleceğe, daha güzel günlere doğru inancımızı ve umudumuzu çoğaltmış olacağız. Kökü yüzyıllar öncesine kadar giden bütün bayramlar, adetler, inanışlar, oyunlar, yarışmalar, şiirler ve şarkılar bize büyük bir kültür birikimi, zengin bir folklor armağan etmişlerdir" diye konuştu.

Tataristan Cumhurbaşkanı Rustam Minnihanov ise konuşmasında, "Sabantoy Bayramı'nı kutluyoruz. Önümüzdeki yıllarda da böyle güzel günleri birlikte geçirmeyi arzuluyorum. Sabantoy Bayramı artık sadece Kazan halkının bir bayramı değil, Rusya'nın 50 ayrı bölgesinde kutlanır hale gelmiştir. Dünya çapında da 20 ülkede Sabantoy Bayramı kutlanmaktadır. Bugün de Eskişehir'de bayramımızı kutlama fırsatı bulduk."

Sabatoy Bayramı kapsamında Tataristanlı devlet sanatçıları tarafından verilen konserler ve Tataristan Halk Dansları Topluluğu'nun oyunları bayrama katılanlar tarafından ilgiyle izlendi.

DOĞU AKDENİZ'DE İKİNCİ RUM SONDAJI

Doğu Akdeniz'i Türkiye ve KKTC'nin tüm itirazlarına rağmen tek yanlı parselleyerek uluslararası şirketlere ihaleye çıkan Kıbrıslı Rumlar geçen yıl doğalgaz rezervi buldukları Afrodit adı verilen parselde 15 gün içinde ikinci sondaja başlayacaklarını açıkladı. Rum Ticaret Bakanı Yeorgos Lakkotripis, ikinci sondajın doğalgaz miktarını belirleyecek doğrulama çalışması olduğunu söyledi.

Rumların 13 parsele ayırdıkları Doğu Akdeniz'de 12 numaralı Afrodit adı verilen parseldeki ikinci sondajla ilgili ilk haber İsrail'den geldi. Parseli Rumlardan kiralayan Amerikan Noble Energy şirketinin İsrailli ortağı Delek şirketi, İsrail açıklarında faaliyet gösteren ENSCO 5006 isimli sondaj platformunun iki hafta içinde Afrodit bölgesine giderek sondaja başlayacağını duyurdu.

5 bin Metrenin Altına İnecek

Kıbrıs adasının 175 kilometre güneyindeki bölgeye bu hafta sonu ulaşması beklenen platform, geçen yıl başında yapılan ilk sondajın bulunduğu yere yakın bir noktadan önce 1750 metre derinliğindeki deniz tabanına ulaşacak, ardından 5 bin 600 metre toprağın altına inecek. İlk sondajda deniz tabanından yaklaşık 5 bin metre derinlikte doğalgaz bulunmuştu. Bulunan doğalgaz miktarının 300 milyar metreküp olduğu tahmin ediliyor. 4 ay sürecek ikinci sondajın ardından rezervin gerçek miktarı daha net verilerle belirlenecek.

Ön Satış Hesapları

Rum Ticaret Bakanı Lakkotripis doğrulama sondajının aynı zamanda doğalgazın kalitesini de ortaya çıkaracağını kaydetti. Rum Bakan, elde edilecek verilerin ardından doğalgazın pazarlanması, ön satışı ve alt yapı için daha detaylı çalışabileceklerini söyledi.

TPAO'da Aynı Bölgede

Doğu Akdeniz'deki doğalgaz gerginliğinde geçen yıl KKTC de aynı bölgeleri parselleyerek 7 bölgeye ayırmış, G bölgesi adı verilen Rumların Afrodit bölgesinde Koca Piri Reis sismik araştırma gemisi çalışmalar yürütmüştü. Bölgenin iki ve üç boyutlu haritasını çıkartan Piri Reis gemisi, KKTC'den tüm parsellerin ruhsatlarını alan Türkiye Petrolleri Anonim Ortaklığı (TPAO) adına faaliyet gösteriyor. TPAO ayrıca KKTC'de karada iki noktada petrol ve doğalgaz arıyor. Türk donanması da Rumların sondaj yaptığı Afrodit bölgesinde faaliyetlerini sürdürüyor.

ENERJİ CENNETİ BOSNA HERSEK

Savaş ve son ekonomik kriz sebebiyle zor günler geçiren, tarihi bağlarımızın olduğu ata yadigarı Bosna-Hersek'te özellikle yenilenebilir enerji sektörü başta olmak üzere yatırımcılar için çok cazip imkanlar bulunduğu bildirildi.

Fırat Üniversitesi Öğretim üyeleri Prof. Dr. Ahmet Baylar ve Yrd. Doç. Dr. M. Cihat Tuna, Bosna Hersek enerji sektörünün mevcut durumunu ve yatırım imkanlarını araştıran bir rapor hazırladılar.

Konu ile ilgili bilgi veren Dr. M. Cihat Tuna" Enerji sektörü bütün Dünya'da büyük gelecek vadeden, en çekici yatırım alanlarından biri olarak kabul edilmektedir. Hazırladığımız raporda, dünyanın en büyük enerji tüketicilerinin yer aldığı Avrupa'nın ortasında yer alan ve sahip olduğu büyük su kaynakları ile dikkatleri çeken Bosna Hersek'te önemli bir potansiyelin bulunduğu düşünülen hidroelektrik enerji sektörünün durumunu inceledik "dedi.

Hidroelektrik Enerji Potansiyeli

Dr. Tuna "Bosna Hersek coğrafi yapı itibariyle büyük kısmı dağlık bir bölgedir. Una, Sana, Drina, Sava en önemli akarsularıdır. Bu akarsuların yan kolları ile birlikte 1.000 civarında akarsu mevcuttur. Bosna Hersek'te metrekareye düşen yıllık yağış miktarı ortalama 1.000 mm ile oldukça yüksek bir seviyededir. Bu durum hidrolik kaynakların beslenmesi ve sürekliliği açısından oldukça olumlu bir göstergedir" dedi.

Enerji Pazarı Hızla Büyüyor

Dr. Tuna "Bosna Hersek enerji talebi artış eğiliminde olup daha da artma potansiyeli taşımaktadır. Bir geçiş ekonomisi olarak AB ile entegrasyonun tamamlanması sanayi ve ulaşımın daha sağlıklı bir yapıya kavuşturacak ve ülke enerji talebinde hızlı bir artış olacağı beklenmektedir. Ayrıca enerji sektörünün dış ticaret performansı ülke ekonomisi açısından büyük önem taşımaktadır. Bosna Hersek elektrik enerjisi açısından net ihracatçı konumundadır" dedi.

İhracat Olanakları

Dr. Tuna, "Güneydoğu Avrupa Ülkelerinin enerji açığının, Bosna Hersek'te gerçekleştirilecek enerji yatırımları için önemli bir pazar olması ve mevcut durumda Sırbistan, Hırvatistan, Slovenya, Karadağ ve İsviçre ile enerji dış ticaretinin yapılması üretilecek enerjinin bir sıkışıklık olmadan satılmasını kolaylaştıracaktır" dedi.

Dr. Tuna "Tüm bu hususlar birlikte değerlendirildiğinde Bosna'nın sahip olduğu lokasyon avantajı, yüksek yağış miktarı ve AB entegrasyon süreci, buraya yapılacak enerji yatırımlarını yakın gelecekte stratejik bir öneme sahip kılacaktır. Bosna ile olan tarihi bağlarımızda düşünüldüğünde yapılacak yatırımların bu ülkenin kalkınmasında önemli bir rol oynayacağı açıktır. Ata yadigârı bölgeye yapılacak yatırımların maddi getirisi yanında manevi olarak da birçok getirisinin olacağı değerlendirilmektedir." diyerek sözlerini tamamladı.

TÜRK BİLİM ADAMLARINDAN ÖNEMLİ BULUŞ

Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi (ÇOMÜ) Bilim Teknoloji Uygulama ve Araştırma Merkezi Merkez Laboratuvarı (ÇOBİLTUM), enerji üretimi konusunda önemli bir projeye imza attı.

Sıcak su ile soğuk suyun çarpışmasından enerji üretildi. Proje hakkında bilgi veren ÇOBİLTUM Müdürü Prof. Dr. İsmet Kaya, makine termodinamiğin ikinci kanununa, yani "Carnot" makinesine göre çalıştığını söyledi. Kaya, "Bildiğimiz buzdolabı çalışma mantığına dayanmaktadır. Bir sıcak, bir de soğuk ısı deposu vardır. Silindirdeki özel alaşımın içinde bulunan malzeme soğuk suyla temas ettiğinde düzenli forma, sıcak suyla temas ettiğinde ise düzensiz forma geçmekte, yani ortamdaki moleküller düzensiz hareket etmektedir. Bu hareket ve torktaki etkileşim, silindirin hareket etmesini sağlamakta ve buna bağlı olarak da enerji üretilmektedir. Bu sistem, aynı zamanda havayla da çalışmaktadır. Bu yeni sistem 30 derece sıcak su (en fazla 50 derece yeterlidir) ve 15 derece altında soğuk suların sıcaklık farkına göre çalışmaktadır. Deneysel prototipi, fizik mühendisi araştırmacı Harun Güçlü ile hazırlandı. Makinenin hem yatay hem de silindirik halde üretimi mümkündür. Deneysel verim, yaklaşık yüzde 20 civarında bulundu ancak kullanılan malzemenin kalınlığı, malzemedeki etken madde, kayıp iş ve sıcaklık farkı gibi etkenler bunu değiştirmektedir." dedi.

Kaya: "Faylar Enerji Kaynağına Dönüştürülebilir"

Yeni enerji dönüşüm sisteminin Türkiye ve insanlık için stratejik öneme sahip olduğunu vurgulayan Prof. Dr. Kaya, herkesin korktuğu fayların, birer petrol kuyusu gibi enerji kaynağına dönüşebileceğini ifade etti. Jeotermal enerji kaynaklarına ek olarak güneş enerjisiyle elde edilen sıcak suyun depolanıp 24 saat düzenli olarak elektrik üretiminde kullanılabileceğini aktaran İsmet Kaya, enerji için milyarlarca dolar harcayan Türkiye'nin, yerel ve yenilenebilir temiz enerji kaynaklarını kullanarak kendi enerji ihtiyacının tamamını üretebileceğini, enerjinin dünyada problem olmaktan çıkacağını açıkladı.

ÇOBİLTUM Müdürü Kaya, proje hakkında şu bilgileri verdi: "Silindir üzerinde bulunan özel alaşımlı çubuğun bir yanından soğuk, diğer yanından sıcak su dökülünce, içinde oluşan kristal yapıdaki değişim sonucunda alaşımla çubuk içindeki özel malzeme etkileşir. Çubuk, alaşımla beraber silindiri teğet olarak bir yönde çeker ve döndürür. Çubuk kendisi de döner ve silindiri devamlı teğet olarak çeker. Silindirin çapı ve uzunluğu arttırılarak, etrafına yerleştirilecek çubuk sayısı da arttırılabilir. Böylece silindiri döndürecek tork miktarı artar. Kullanılan soğuk ve sıcak su da doğru orantılı olarak artacaktır. Güneş enerjisiyle üretilecek ve jeotermal kaynaklardan elde edilecek sıcak su bir depoda toplanarak, bu sistem düzenli olarak yılın her günü 24 saat çalışabilir. Böylece enerji dönüşümünde sürdürülebilirlik sağlanır."

KAZAKİSTAN PARLAMENTOSU MECLİS BAŞKANI NURLAN NİGMATULİN TÜRKİYE'YE RESMİ ZİYARET GERÇEKLEŞTİRDİ

Kazakistan Cumhuriyeti Parlamentosu Meclis Başkanı Nurlan Nigmatullin resmi ziyaret kapsamında Ankara'ya geldi.

Türk Dili Konuşan Ülkeler Parlamenter Asamblesi-TÜRKPA'nın 4'üncü toplantısına katılan Meclis Başkanı, ziyaret kapsamında etkinliklere katılıp, üst düzey görüşmelerde bulundu.

Kazakistan Cumhuriyeti Parlamentosu Meclis Başkanı Nurlan Nigmatullin ve Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanı Cemil Çiçek ile Kırgızistan ve Azerbaycan Meclis Başkanları, Anıtkabir'i ziyaret ederek, Atatürk anıtına resmi törenle çelenk koydu.

N. Nigmatullin, resmi ziyaret kapsamında TBMM Başkanı C. Çiçek ile ikili görüşme gerçekleştirdi. N. Nigmatullin, görüşme esnasında, dost ve kardeş Türkiye'nin Kazakistan'ın bağımsızlığını tanıyan ilk ülke olduğunu, bunu Kazak halkı ile yönetiminin hiç bir zaman unutmayacağını ve kalplerinde taşıyacağını belirtti. Bu vesile ile Kazakistan Devlet Başkanı N. Nazarbayev'in selamını getirdiğini ifade eden N. Nigmatullin, içten konukseverliği için Meclis Başkanı'na teşekkür etti.

Cemil Çiçek ise konuk Meclis Başkanı'nı ve beraberindeki heyeti Türkiye'de görmekten son derece memnun olduğunu ifade ederek, geçtiğimiz yıl Kazakistan'a yapmış olduğu resmi ziyaretin üst düzeyde organizasyonu ve gösterilen samimi konukseverlik için teşekkür etti. Kazakistan'ın son yıllarda kat ettiği büyük başarılardan övgü ile söz eden Cemil Çiçek, bunların Devlet Başkanı N. Nazarbayev'in dirayetli ve akılcı yönetimi ile gerçekleştiğinin altını çizdi.

TBMM Başkanı "Sayın N. Nazarbayev sadece sizin değil, tüm Türk Dünyasının liderdir. O Türk Dünyasının Aksakalıdır" dedi.

N. Nigmatullin ve beraberindeki heyet, resmi ziyaret kapsamında, Cumhurbaşkanı Abdullah Gül tarafından kabul edildi.

Kazakistan Meclis Başkanı Nigmatulin ve beraberindeki heyeti Çankaya Köşkü'nde kabul eden Cumhurbaşkanı Gül, çok partili hayata geçilmesinin Kazakistan'ın gücüne güç katacağını söyledi.

Kazakistan'ın Çok Partili Hayata Geçişi

Geçen yıl yapılan seçimlerin ardından yeniden Meclis Başkanlığına seçildiği için Kazak misafirini tebrik eden Cumhurbaşkanı Gül, Kazakistan Meclisi'nde artık üç partinin temsil edildiğini ve çok partili hayata geçilmesinin Kazakistan'ın gücüne güç katacağını söyledi. Görüşmede ikili ilişkilerin çeşitli boyutları üzerinde duruldu.

"Bağımsızlığımızı Tanıyan İlk Ülke Olmanızı Unutmayacağız"

Kazakistan Cumhurbaşkanı Nursultan Nazarbayev'in selamlarını ileten Meclis Başkanı Nigmatulin, Kazak halkının, bağımsızlıklarını tanıyan ilk ülkenin Türkiye olmasını hiçbir zaman unutmayacağını vurguladı.

"Nazarbayev Önderliğinde Kazakistan Büyük Mesafe Kat Etti"

Cumhurbaşkanı Gül, "Türk Dünyasının Aksakalı" olarak niteledikleri Cumhurbaşkanı Nazarbayev'in önderliğinde Kazakistan'ın yirmi yılda büyük mesafe kat ettiğini, CICA ve AGİT dönem başkanlıklarını başarıyla üstlendiğini, EXPO-2017'ye ev sahipliği yapmaya hazırlandığını ve tüm bu başarılarla bizim de iftihar ettiğimizi dile getirdi. TÜRKPA gibi müşterek platformlardan yararlanarak parlamentolar arasında iş birliğinin geliştirilmesinin ilişkilerimize ilave bir zenginlik unsuru katacağını belirten Cumhurbaşkanı Gül, Cumhurbaşkanı Nazarbayev'e selamlarının ve iyi dileklerinin iletilmesini istedi.

Konuk heyet daha sonra Başbakan Recep Tayyip Erdoğan ile görüştü.

Kazakistan Cumhuriyeti Cumhurbaşkanı Nursultan Nazarbayev'in çok etnisiteli ve çok dinli bir toplumdan oluşan Kazakistan'daki başarılı devlet yönetimi ile bölgesel ve küresel işbirliğinin geliştirilmesine yönelik olarak örnek gösterilen üstün girişimlerini anlatan biyografik bir kitap çalışması...

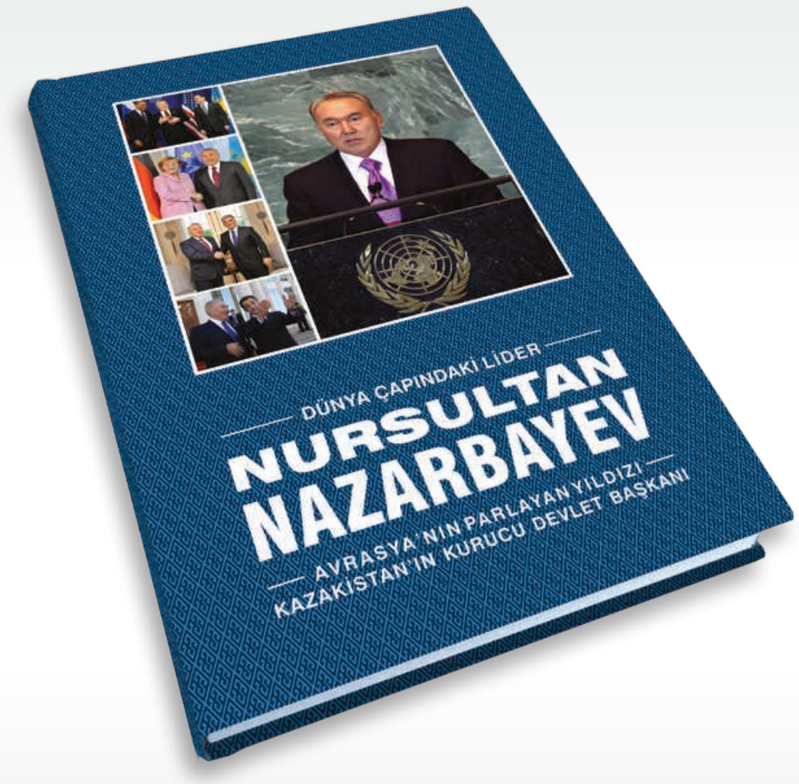

www.kazakhstan.org.tr

YOU'RE INVITED TO
NEXT LEVEL ANKARA

NEXT LEVEL
OFİS • AVM • REZİDANS

RESIDENCE
OFFICE
SHOPPING MALL

ASTI
TURKISH TREASURY BUILDING
ESKİŞEHİR ROUTE
MINISTRY OF FOREIGN AFFAIRS
BAYINDIR HOSPITAL
KONYA ROUTE
UFUK UNIVERSITY

www.nextlevel.com.tr

ADRES | Eskişehir Yolu (Dumlupınar Bulvarı) No:3 Söğütözü / ANKARA
T.0312 284 47 47
F.0312 284 06 07

PASİFİK

Paraf

Starlara layık ayrıcalıklar bu Paraf'ta!

Kurallar değişiyor.
Artık hiçbir şey eskisi gibi olmayacak!
Fark yaratan ayrıcalıklarıyla Paraf,
size starlara layık bir dünyanın
kapılarını açıyor.

Buyurun, ayrıcalıklar bu Paraf'ta!

HALKBANK

www.parafcard.com.tr • 444 0 400 Halkbank Dialog